

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**DİJİTAL MAHREMİYET: 21. YÜZYIL BİLGİ PROFESYONELLERİNİN
YETKİNLİKLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ASLIHAN AKÇALAR

İSTANBUL, 2020

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**DİJİTAL MAHREMİYET: 21. YÜZYIL BİLGİ PROFESYONELLERİNİN
YETKİNLİKLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ASLIHAN AKÇALAR

TEZ DANIŞMANI: DR. ÖĞR. ÜYESİ LALE ÖZDEMİR ŞAHİN

İSTANBUL, 2020

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	V
KISALTMALAR.....	VI
TABLO LİSTESİ.....	VII
GİRİŞ.....	1
1.BÖLÜM: DİJİTAL MAHREMİYET KAVRAMI.....	3
1.1. Dijital Çağdaki Bilgi Yönetimi	5
1.1.1. Dijital Çağın Bilgi Yönetimine Etkileri	7
1.1.2. Dijital Çağdaki Bilgi Hakları & Sorumluluklar	9
1.2. Mahremiyet Kavramı	12
1.2.1. Geçmişten Günümüze Mahremiyetin Tarihi.....	13
1.2.2. Dijital Çağda Mahremiyet Kavramı.....	15
1.3. Ulusal ve Uluslar Arası Yasal Çerçeve de Dijital Mahremiyetin Yeri	18
1.3.1. Ulusal Çerçeve de Dijital Mahremiyet.....	18
1.3.2. Uluslararası Çerçeve de Dijital Mahremiyet.....	23
1.3.3. İngiliz Veri Koruma Kurulu (ICO) ve Kişisel Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK)	25
1.3.4. İngiliz Veri Koruma Kurulu (ICO) ve Kişisel Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK): Güncel Veri İhlalleri.....	28
2.BÖLÜM: 21. YÜZYIL BİLGİ PROFESYONELLERİ	32
2.1. Bilgi Profesyonelinin Tanımı	32
2.2. Dijital Çağda Bilgi Profesyonelinin Değişen Rolü ve Yetkinlikleri	33
2.2.1. Dijital Çağda Bilgi Profesyonelinin Değişen Rolü	34

2.2.2. Dijital Çağda Bilgi Profesyoneli İstihdamı	35
3.BÖLÜM: 21. YÜZYIL BİLGİ PROFESYONELLERİNİN DİJİTAL MAHREMİYET FARKINDALIĞINI ÖLÇMEK İÇİN MÜLAKAT VE ANKET	41
3.1. Mülakat	41
3.2. Anket	55
4.BÖLÜM: 21. YÜZYIL BİLGİ PROFESYONELLERİNDE MEVCUT DİJİTAL MAHREMİYET FARKINDALIĞI KONUSUNDA DEĞERLENDİRME	93
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	99
KAYNAKÇA.....	103

ÖNSÖZ

Bu çalışmada 21. yüzyıl bilgi profesyonellerinin sahip olması gereken bir kavram olan “dijital mahremiyet” üzerinde durulmuş ve 21. yüzyıl bilgi profesyonellerinde mevcut dijital mahremiyet farkındalığını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Günümüzde hemen hemen her tür bilgi dijital ortamda yer almaktadır. Bu bilgiler arasında kişisel, hassas, mahrem bilgiler de yer alabilmektedir. Bu durum veri ihlallerine yol açabilmektedir. Bu çalışmanın çıkış noktası kişisel verilerin, veri sahiplerinin bilgisi ve onayı olmaksızın herkese açık bir şekilde sunulduğu web siteleridir. Bu ve benzeri veri ihlallerinin önüne geçmek için bilgi profesyonelleri açısından neler yapılabileceği düşüncesi ile bu çalışma hazırlanmıştır.

Bilgi profesyonelleri, bilginin işlendiği her yerde bulunabilmektedir. İşlenen bu bilgiler içerisinde kişisel bilgiler de yer alabilmektedir. Bu yüzden veri ihlallerinin önüne geçmek adına bilgi profesyonellerinin yapabileceği birçok şey vardır.

Bu çalışmada dijital çağdaki mahremiyet, dijital çağdaki bilgi yönetimi, bilgi profesyoneli kavramı, dijital çağın bilgi profesyonelleri açısından yenilikleri, ulusal ve uluslararası yasal çerçevede dijital mahremiyet konularına değinilmiştir.

Ayrıca 21.yüzyıl bilgi profesyonellerinde mevcut dijital mahremiyet farkındalığını ölçmek amacıyla yapılan anket ve mülakat çalışmaları yer almaktadır.

Bu çalışma için araştırma yapılırken literatür tarama, anket ve mülakat yöntemleri kullanılmıştır. Çalışma sonuçları değerlendirilirken istatistik yöntemi kullanılmıştır.

Bu çalışmada bana katkı sağlayan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Lale Özdemir Şahin’e, Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim dalı hocalarıma, anket ve mülakat çalışmalarına katılan meslektaşlarıma, her zaman beni destekleyen aileme teşekkür ederim.

ÖZET

Dijital çağın getirdiği teknolojik gelişmeler doğrultusunda kişisel, mahrem bilgilerin dijital ortamlarda yer alması sonucu “dijital mahremiyet” kavramı ortaya çıkmıştır. Dijital mahremiyet, bilgi profesyonellerinin farkındalık sahibi olması gereken bir konu haline gelmiştir. Bu çalışmada dijital mahremiyet kavramı detaylı şekilde işlenmiştir. Dijital mahremiyetin 21. Yüzyılda bilgi profesyonelleri için nasıl değiştiği incelenmiş ve 21. Yüzyıl bilgi profesyonelleri için bu konuda gerekli olan yetkinliklere değinilmiştir.

Anahtar kelimeler: dijital çağ, mahremiyet, bilgi profesyonelleri

ABSTRACT

In line with the technological developments brought about by the digital age, the concept of “digital privacy” has emerged as a result of personal and sensitive information appearing in the digital environment. Digital privacy has become an issue that information professionals should be aware of. In this study, the concept of digital privacy discussed in detail. How digital privacy has changed for information professionals in the 21st century analyzed and the competencies required for 21st century information professionals addressed.

Keywords: digital age, privacy, information professionals

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

EBYS: Elektronik Belge Yönetim Sistemi

GDPR: Genel Veri Koruma Tüzüğü (General Data Protection Regulation)

ICO: İngiliz Veri Koruma Kurulu (Information Commissioner's Office)

IFLA: Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu
(International Federation of Library Associations and Institutions)

KVKK: Kişisel Verileri Koruma Kurumu

KVKK: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisations for Economic Co-
operation and Development)

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: İngiliz Veri Koruma Kurulu (ICO) ve Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK) Veri İhlalleri	28
Tablo 2: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kurumunuzda ne gibi değişikliklere sebep oldu?	42
Tablo 3: Kurumunuzun veri politikası en son ne zaman/nasıl/ne sebeple güncellendi?	43
Tablo 4: Kurumunuzda dijital güvenlik için ne gibi uygulamalar yapılmakta/kullanılmaktadır?	44
Tablo 5: Kurumunuzda veri koruma uzmanı bulunmakta mıdır? Veri koruma konusunda neler yapmaktadır?	45
Tablo 6: Açık rıza/bilgilendirme metinlerinizi Kişisel Verilerin Korunması Kanununa uygun hale getirdiniz mi?	45
Tablo 7: Kurumunuzun yurtdışı şubesi bulunmakta mıdır?	46
Tablo 8: GDPR (General Data Protection Act) hükümleri kurumunuz için bağlayıcı mıdır?	46
Tablo 9: Bilgi güvenliğini sağlamak/kişisel verileri korumak için bireysel olarak gerçekleştirdiğiniz uygulamalar/ aldığınız önlemler nelerdir?	47
Tablo 10: Kurumunuzda kullanılan bilgisayarlarda ve bilgi yönetim sistemlerinde kullanılan şifreler paylaşılmakta mıdır?	48
Tablo 11: Kurumunuzda işlenen kişisel verilerin sahiplerine bu veriler hakkında nasıl bilgi verilmektedir?	48
Tablo 12: Kurumunuzda dijital ortamda kişisel verilerin güvenliği konusunda ne gibi problemlerle karşılaştınız? Nasıl çözüm buldunuz?	49
Tablo 13: Kişisel verilerin korunması, dijital güvenlik, e-mahremiyet konularında herhangi bir eğitim aldınız mı? Bu ve benzeri konularda güncel bilgileri nasıl alıyorsunuz?	50
Tablo 14: Kullanıcılar kişisel verileri ile ilgili ne tür bilgi talep etmektedir?	51
Tablo 15: Kurumunuzda kullanıcılara kişisel verileri ile ilgili nasıl bilgilendirme yapılmaktadır?	52
Tablo 16: Kurumunuzda “veri erişim kontrolü” var mıdır? (Verinin bazı çalışanlara ve iş tanımlarına sınırlı olması)	53

Tablo 17: Görevi sonlanan çalışanların sisteme giriş yetkisi derhal alınmakta mıdır?.....	53
Tablo 18: Kurumunuzda veri ihlallerinin tespiti / olası veri ihlallerinin çözümü için bir yöntem geliştirildi mi?.....	54
Tablo 19: Cinsiyetiniz.....	56
Tablo 20: Yaşınız.....	56
Tablo 21: Eğitim Durumunuz.....	56
Tablo 22: Çalıştığınız Sektör.....	56
Tablo 23: Mezun Olduğunuz Bölüm.....	57
Tablo 24: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 7 Nisan 2016'da yürürlüğe girmiştir.....	58
Tablo 25: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, kişisel verileri güvence altına almayı sağlamaktadır.....	58
Tablo 26: Kişisel Verilerin Korunması Kanununda kapsamlı bir "kişisel veri" tanımı yapılmaktadır.....	59
Tablo 27: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu “Unutulma Hakkı” kavramını içermektedir.....	59
Tablo 28: Kişisel Verilerin Korunması Kanununun T. C. Anayasasına girdikten 6 yıl sonra yasallaştığı bilgisine sahibim.....	60
Tablo 29: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kullanılarak başkalarının kişisel verileri elde edilebilmektedir.....	61
Tablo 30: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Avrupa Birliği'nin 1998 tarihli "Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Direktif"i temel alınarak hazırlanmıştır.....	61
Tablo 31: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu gecikmiş bir yasadır.....	62
Tablo 32: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kişisel verilerin kamuoyuna sızmasına neden olabilir.....	63
Tablo 33: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu dijital ortamdaki mahremiyet ihlallerini şikâyet etmeyi kolaylaştırmıştır.....	63
Tablo 34: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile ilgili yeterli bilgim yok.....	64
Tablo 35: Mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili örgün eğitim aldım.....	64
Tablo 36: Mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili kurum içinde eğitim aldım.....	65

Tablo 37: Mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili farklı bir eğitim/sertifika programında eğitim aldım.	65
Tablo 38: Mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili herhangi bir eğitim almadım.	66
Tablo 39: Kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ulaşmak için bireysel araştırma yapıyorum.	66
Tablo 40: Kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ulaşmak için bu alanda görevli kişiye danışıyorum.	67
Tablo 41: Kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ihtiyaç duymuyorum.	68
Tablo 42: Çalıştığım kurumda kişisel verilerin korunması politikaları bulunmaktadır.	68
Tablo 43: Çalıştığım kurumda kişisel verilerin korunması ve işlenmesinden sorumlu bir görevli vardır.	69
Tablo 44: Çalıştığım kurum işlenen verilerin sahiplerine, kişisel verilerinin hangi amaçla işleneceği hakkında bilgi vermektedir.	70
Tablo 45: Çalıştığım kurumda işlenen verilerin sahiplerine, verilerinin kimlere ve ne amaçla aktarılabilceği konusunda bilgi verilmektedir.	70
Tablo 46: Çalıştığım kurumda işlenen verilerin sahiplerine, sahip oldukları haklar konusunda bilgi verilmektedir.	71
Tablo 47: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu yürürlüğe girdikten sonra çalıştığım kurumda veri politikası değişikliği olmuştur.	71
Tablo 48: Kişisel Verilerin Korunması Kanununun kurum politikalarına etkisi hakkında bilgim yok.	72
Tablo 49: Çalıştığım kurumda kişisel verilerin korunması konusunda politika bulunmaktadır.	73
Tablo 50: Çalıştığım kurumda üçüncü şahıslarla bilgi paylaşımı konusunda kurumsal prosedür bulunmaktadır.	73
Tablo 51: Çalıştığım kurumda üçüncü şahıslarla bilgi paylaşma durumları kayıt altına alınmaktadır.	74
Tablo 52: Çalıştığım kurumda müşteri/kullanıcılarımıza uzaktan hizmet sağlanmaktadır (sistem, mail üzerinden).	74

Tablo 53: Çalıştığım kurumda tüm çalışanların kişisel veriye erişimi bulunmaktadır.	75
Tablo 54: Çalıştığım kurumda işlenen hassas bilgilerin neler olduğunu biliyorum.	75
Tablo 55: Çalıştığım kurumda veri kaybı olduğunda ne yapmam gerektiğini/uygulamam gereken prosedürü biliyorum.	76
Tablo 56: Çalıştığım kurumdaki veri işleme süreci Kişisel Verilerin Korunması Kanunu maddelerine uygun hale getirilmiştir.	76
Tablo 57: Çalıştığım kurumda kullanıcıların veri talepleriyle ilgili aylık yönetim raporları oluşturulmaktadır.	77
Tablo 58: Çalıştığım kurum içerisinde kişisel verilere sadece yetki verilmiş kişiler ulaşabilmektedir.	77
Tablo 59: Çalıştığım kurumda kişisel verilere dair bir imha politikası mevcuttur.	78
Tablo 60: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu doğrultusunda değişen veri gizliliği, benim ve/veya çalıştığım kurum için veri işlemeyi zorlaştırmıştır.	78
Tablo 61: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, benim ve/veya çalıştığım kurum için veri işleme konusunda standartlar oluşturmuştur.	79
Tablo 62: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu vatandaşların, kişisel verileri üzerindeki kontrolünü/yetkisini arttırmıştır.	79
Tablo 63: Kişisel Verilerin Korunması Kanununun benim ve/veya çalıştığım kurum için veri işleme konusunda bir katkısı olmamıştır.	80
Tablo 64: Çalıştığım kurumun kişisel verilerin güvenliği konusunda politikaları mevcuttur.	81
Tablo 65: GDPR (General Data Protection Act) hükümleri çalıştığım kurum için bağlayıcıdır.	81
Tablo 66: Çalıştığım kurumda, GDPR (General Data Protection Act) hükümleri için henüz bir değerlendirme yapılmamıştır.	82
Tablo 67: GDPR (General Data Protection Act) hükümleri hakkında bilgim yok.	82
Tablo 68: Çalıştığım kurumdaki bilgisayarlarda ve bilgi yönetim sistemlerinde kullandığımız şifreyi paylaşıyoruz.	83

Tablo 69: Çalıştığım kurumda işlenen kişisel verilerin işleme amacı belirlenmiştir.	83
Tablo 70: Çalıştığım kurumda işlenen kişisel verilerin azami saklama süreleri belirlenmiştir.....	84
Tablo 71: Çalıştığım kurumda işlenen kişisel veriler için veri işleme envanteri oluşturulmuştur.	84
Tablo 72: Çalıştığım kurumda işlenen kişisel verilerin aktarıldığı gruplar belirlenmiştir.....	85
Tablo 73: Çalıştığım kurumda, kanun uyarınca açık rıza alma ana kuralının istisnalarına tabi olmaksızın işlenen kişisel veriler için açık rıza alınmıştır.....	85
Tablo 74: Çalıştığım kurumda işlenen kişisel veriler ile ilgili yapılan uygulamalar hakkında bilgim yok.	86
Tablo 75: Çalıştığım kurumda "veri erişim kontrolü" bulunmaktadır (Veri, bazı çalışanlara ve iş tanımlarına sınırlıdır).....	87
Tablo 76: Çalıştığım kurumda, görevi sonlanan kişinin sisteme giriş yetkisi hemen alınmaktadır.	87
Tablo 77: Çalıştığım kurumun yurtdışı şubesi mevcuttur.	88
Tablo 78: Çalıştığım kurumun açık rıza/bilgilendirme metinleri Kişisel Verilerin Korunması Kanununa uygun hale getirilmiştir.....	88
Tablo 79: Çalıştığım kurumda veri ihlallerinin tespiti/olası veri ihlallerinin çözümü için bir yöntem geliştirilmiştir.....	89
Tablo 80: Mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili herhangi bir eğitim/ders aldıysanız lütfen eğitimin/dersin adını yazınız.	89
Tablo 81: Kişisel Verilerin Korunması Kanununda yer alan maddelerden herhangi birini, çalıştığınız kurumda uyguladınız mı? Kısaca açıklayınız.....	91

GİRİŞ

Dijital çağda birçok veri, dijital ortamda üretilir. Verilerin dijitalleşmesi onların ömrünü uzatır, kişi, yer ve zaman açısından erişilebilirliğini değiştirir. Gelişen teknoloji ile artık hemen hemen tüm veriler toplanabilmekte ve saklanabilmektedir.

Teknolojinin gelişmesiyle toplanması kolaylaşan tüm bu veriler içerisinde kişisel veriler de yer almaktadır. E-devlet, e-ticaret, sosyal medyaya ve internet sitelerine üye olmak ve internet bankacılığı gibi sebeplerle, internet kullanıcıları kişisel verilerini internette sürekli olarak kullanmak zorunda kalmaktadır. Bireyler, kişisel verilerin kullanım izinleri hakkında bilgi içeren uzun metinleri okumaya zaman ayırmamakta, herhangi bir veri ihlali ile karşılaşana dek bu konuda bir önlem almamaktadır. Bu ve benzeri sebeplerden, kişisel veriler etkin olarak korunamamaktadır.

Günümüzde kişisel, hassas bilgilerin de dijital ortamda yer alıyor olması “dijital mahremiyet” kavramını doğurmuştur. Türkiye’de dijital mahremiyet, geçmişten bugüne çeşitli vaka örnekleriyle birlikte kendini göstermiştir. Dijital ortamda yapılan işlemlerin giderek artması ve gündelik hayatın dijitalleşmesi, dijital mahremiyet algısının giderek değişmekte ve önem kazanmakta olduğunu göstermektedir.

Günümüzde dijital mahremiyet, bilgi profesyonellerinin farkındalık sahibi olması gereken bir konu haline gelmiştir. Çünkü bilginin işlendiği her yerde olan bilgi profesyonelleri kişisel veri de işlemektedir/işleyecektir. Dijital mahremiyet konusunda bilgi sahibi olmak bir zorunluluk haline gelmiştir.

Yapılan araştırmalar sonucunda Türkiye’nin dijital mahremiyet konusunda yasal düzenlemeler açısından geride kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda Türkiye’deki bireylerin ve kurum ve kuruluşların kişisel verilerin korunması hakkında farkındalığının düşük olması beklenmektedir. Zorunluluktan kaynaklanan bir farkındalık mevcuttur. Veri ihlali ile karşılaşılana dek işlenen hassas veriler konusunda ilgisizlik hâkimdir. Çalışma için belirlenen hipotezler şunlardır:

- Dijital mahremiyet farkındalığı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- Dijital mahremiyet farkındalığı ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- Dijital mahremiyet farkındalığı ile eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- Dijital mahremiyet farkındalığı ile çalışılan sektör arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Çalışmanın 1. Bölümünde mahremiyet kavramı incelenmiş ve dijital çağdaki mahremiyet, bilgi yönetimi, bilgi hakları, ulusal ve uluslararası yasal çerçevede dijital mahremiyet konularına değinilmiştir.

Çalışmanın 2. Bölümünde bilgi profesyoneli tanımlanmıştır ve dijital çağın bilgi profesyonelleri için getirdiği yenilikler, değişimler yer almaktadır.

3. Bölümde ise 21.yüzyıl bilgi profesyonellerinde mevcut dijital mahremiyet farkındalığını ölçmek amacıyla yapılan anket ve mülakat çalışmaları yer almaktadır. Bu çalışmalarda katılımcılar, çalışma alanında kişisel veri yer alma ölçütü ile seçilmiştir.

Sonuç ve Öneriler bölümünde ise 21. Yüzyıl bilgi profesyonelleri açısından dijital mahremiyet konusunda sahip olunması gereken yetkinlikler ve 21.yüzyıl bilgi profesyonellerinde mevcut dijital mahremiyet farkındalığını arttırmak için uygulanabilecek birkaç öneri yer almaktadır.

Yapılan araştırmalar sonucunda bilgi güvenliği konusunda çok sayıda çalışma olduğu görülmüş ve bu çalışmada bilgi güvenliği konusuna değinilmemiştir. Ayrıca güncel ulusal ve uluslararası mevzuat hakkında detaylı açıklamaların ve birebir karşılaştırmanın yapıldığı birçok çalışma mevcuttur. Bu yüzden bu konuda detaya girilmemiş ve birebir karşılaştırma yapılmamıştır.

1.BÖLÜM: DİJİTAL MAHREMİYET KAVRAMI

Mahremiyet kavramı, “Birinin kişisel bilgisini veya faaliyetini, bir başkasının yetkisiz kullanımından koruma niteliği veya durumu” olarak tanımlanmıştır.¹ Bu kavram, insanların birbirleriyle etkileşim içinde olduğu her ortamda söz konusudur. Mahremiyet kavramı kişi, zaman ve kültüre göre değişiklik gösterir. Bu durum, kavramın tanımlanmasını ve sınırlandırılmasını güçleştirir.²

1990'ların başında ilerleyen internet teknolojisi³ gelişimi ve ardından meydana gelen çeşitli sosyal medya platformları ile kişisel bilgiler dijital ortamda yer almaya başlamıştır. Bu durum, dijital ortamda mahremiyetin sorgulanmasına ve “dijital mahremiyet” kavramının oluşmasına yol açmıştır. 2000'lerden itibaren, görünür olma isteği tüm dünyada artmıştır.⁴ Sosyal medya platformlarında yapılan hiçbir paylaşım tamamen silinememektedir⁵ ve bu doğrultuda paylaşımından pişman olunan veya başka biri tarafından kişi hakkında dijital ortama yüklenen mahrem bilgiler sorun yaratmaktadır.

Bireylerin çoğu psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve benzeri beklentiler ile kendi isteğiyle mahrem alanlarını kamuya açmaktadır.⁶ Ancak kişisel veriler kime ait olursa olsun değerli verilerdir ve her yıl pek çok insanın kimliği çalınmakta, kişisel veri ticareti yapılmaktadır.⁷ Bireylerin, gerek kendi istekleriyle paylaştıkları bilgiler gerekse resmi işlemler için kendilerinden talep edilen bilgiler konusunda dikkatli olması ve sınırlara dikkat etmesi gerekmektedir.⁸

¹Richard Pearce-Moses, A Glossary of Archival and Records Terminology. The Society of American Archivists, 2005. s.312.

²İlhan Korkmaz, “Facebook ve Mahremiyet: Görmek ve Gözetle(n)mek”. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 5, Ekim 2012-Mart 2013, s.116.

³Mehmet Anık, “Sosyal Medyada Mahremiyetin İfşası: George Simmel Ekseninde Eleştirel Bir Değerlendirme”, N. Şişman (Ed.), *Mahremiyet: Hayatın Sırları ve Sınırları* (1.bs) İnsan Yayınları, İstanbul, 2019, s.119.

⁴Emel Arık, *Dijital Mahremiyet Yeni Medya ve Gözetim Toplumu*, Literatürk Academia, Konya, Eylül 2018, s.134.

⁵Esra Gültekin, “İnternette Çocuk Mahremiyeti”, N. Şişman (Ed.), *Mahremiyet: Hayatın Sırları ve Sınırları* (1.bs) İnsan Yayınları, İstanbul, 2019, s.171.

⁶Arık, a.g.e. s.183.

⁷Frank M Ahearn ve Elieen C. Horan, *İz Bırakmadan: Dijital Ayakizlerinizi Silip Sırta Kadem Basmanın Yolları*, Çev. Avi Pardo, NTV Yayınları, 2012, s. 71.

⁸Ahearn ve Horan, a.g.e. s. 126.

Bireyler için trajik sayılabilecek bir olay bile bir başkası tarafından sosyal medya platformlarında herkese açık şekilde paylaşılabilmektedir. Bireyler sadece kendilerinin değil bir yabancının mahremiyetini de hiçe sayarak popüler olma amacıyla kişisel verileri ifşa edebilmektedir.

Öte yandan, günümüz siber toplumunda görünür olmamak adeta suç gibi algılanmaktadır. Mahrem bilgiler sisteme dâhil edilir, bunun dışında kalmak isteyen bireyler sistem dışı bırakılır. Bireylerin kimlik numarasının, ev adresinin, kredi kartı bilgilerinin, anne-baba bilgilerinin bile sistemde yer alması, bu duruma devletlerin de öncülük ettiğini göstermektedir.⁹

Dijital dünyada, kullanıcılar için çok daha fazla tehlike mevcuttur. Sık sık kullanılan mobil cihazlar, kişisel veri içermektedir ve veri hırsızlarının hedefindedir. Sistemlere müdahale etmek, cihazları devre dışı bırakmak, kullanıcıların mahrem bilgilerini elde etmek veya mobil cihazları uzaktan kontrol etmek için tasarlanmış "kötücül yazılım" adlı kod parçaları mevcuttur. Bu yazılımlar çeşitli uygulamalar aracılığıyla cihaza erişim sağlar, uygulamaları kontrol eder ve virüsler, solucanlar, truva atları vb. aracılığıyla faaliyet yaparlar.¹⁰

Örneğin Facebook, kullanıcıların seslerini dinlediğini kabul etmiştir. "Hey Portal" komutuyla cihazı etkinleştiren kullanıcıların sesleri üçüncü kişilere gönderilmiştir. Facebook yöneticisi Andrew Bosworth, bu eklentiyi duraklattıklarını belirtmiştir.¹¹

Bir araştırmaya göre insanlar, hakkınızdaki olumsuz bilgilere daha fazla dikkat etmektedir. Başka bir araştırmaya göre; kötü olayların hafıza, duygu ve davranışlar üzerindeki etkisi daha güçlüdür. Başka bir araştırmaya göre de olumsuz izlenimler ve önyargılar daha hızlı oluşur ve daha kalıcıdır.¹² Yapılan

⁹Mesut Hazır, "Siber Toplumda Mahremiyetin Dönüşümü", N. Şişman (Ed.), *Mahremiyet: Hayatın Sırları ve Sınırları* (1.bs) İnsan Yayınları, İstanbul, 2019, s.149.

¹⁰Nida Kayalı vd. "Mobil Uygulamalarda Kişisel Verilerin İhlali Üzerine Bir Araştırma", *Ankara Üniversitesi Yayınları*, no:676, *Bilgi Yönetim Sistemleri Belgelendirme ve Bilgi Güvenliği Merkezi (BİL-BEM) Yayınları* no:5, Bilgi Yönetimi ve Bilgi Güvenliği: eBelge- eArşiv- eDevlet- Bulut Bilişim-Büyük Veri- Yapay Zekâ (Ed. Bahattin Yalçınkaya, M. Altay Ünal, Burcu Yılmaz, Fahrettin Özdemirci), Ankara, 2019. s.489.

¹¹Kayalı vd., a.g.e. s.493.

¹²Can Yavuz, *İnternet'teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı*, Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A. Ş., 1. Baskı, Ankara, 2016, s.40.

deneylerin sonucuna göre; negatif uyarılar beyinde daha büyük bir etki yaratmıştır.¹³ Olumsuz bilgi, pozitif bilgiden daha büyük bir etkiye sahiptir.¹⁴

Mahremiyetin korunması konusunda, kişisel verilerin korunmasının daha teknolojinin gelişimi esnasında esas alınması gerektiğini savunan görüşler mevcuttur. Bu kavram “Tasarım Yoluyla Gizlilik” ("Privacy by Design" ya da "Privacy by Default") olarak adlandırılmaktadır. Genel Veri Koruma Tüzüğünde (GDPR) de yer alan bu görüşe göre veri işlenmesini minimize edecek ve mahremiyeti esas alacak yazılımlar geliştirilmelidir. İhlalin oluşumunu baştan önlemeyi amaçlanmalıdır. Böylece kişisel verilerin korunması, veri işleme sürecinin tamamında önemli hale gelecektir.¹⁵

1.1. Dijital Çağdaki Bilgi Yönetimi

Günümüzde hayatın hemen hemen her alanında kendini gösteren dijital çağ; sağladığı kolaylıkların, sunduğu fırsatların yanı sıra çeşitli zorlukları da beraberinde getirmektedir. Dijital çağ bilgiye erişimi kolaylaştırmış, yer ve zaman tasarrufu etmeyi sağlamıştır. Bununla birlikte bilgiye erişimi yönetmek zorlaşmış, hassas bilgilerin ortaya çıkması ya da ifşa edilme riski ve “dijital buzdağı” kavramı ortaya çıkmıştır. Saklanan bilgilerin çoğu uzun vadeli değere sahip değildir.¹⁶ Ancak dijital bilgiyi imha etmek basit olmayabilir. Belge yönetimi perspektifinden bakıldığında belgelerin içeriği, saklanması, saklama süresi ve imha edilmesinin onaylanmış kararlara bağlı olduğu görülmektedir.¹⁷

Bilgi yönetimi, “Değerini en üst düzeye çıkarmak için bilgiyi ve kullanımını yöneterek bir kuruluşun entelektüel sermayesinin yönetimi ve gözetimi” olarak tanımlanmıştır. Bu açıklamaya göre tüm bilgiler değerli değildir.

¹³Tiffany A. Ito vd. “Negative Information Weighs More Heavily on the Brain: The Negativity Bias in Evaluative Categorizations” *American Psychological Association : Journal of Personality and Social Psychology*, Ohio State University. vol:75, no: 4, 1998, s.896.

¹⁴A. Ito vd., a.g.e. s.899.

¹⁵Mesut Serdar Çekin, Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 2018. s.12.

¹⁶Julie McLeod, “Access to information: challenges and opportunities for the records profession”, 7th Conference on Scientific Archives, Rio de Janeiro, 24-26 June 2015, s.5. <http://nrl.northumbria.ac.uk/25700/> 13 Haziran 2020 tarihinde erişildi.

¹⁷McLeod, a.g.e. s. 6.

Bu nedenle, hangi bilgilerin entelektüel ve bilgiye dayalı varlıklar olarak nitelendirileceğini belirlemek bireysel şirketlere kalmıştır.¹⁸

Bilgi yönetimi; bilgi kaynağının, bilgi politikalarının, bilgi teknolojilerinin ve bilgi süreçlerinin de yönetimini kapsamaktadır ve sürekli devam eden bir süreçtir.¹⁹ Dijital çağda hemen hemen her işlem dijital ortamda gerçekleştirilebilmektedir ve bilginin ve belgenin yönetimi de çoğunlukla dijital ortamdadır. Bilginin kanıt olarak işlenmesi, artık dijital ortamda gerçekleştirilmektedir. Kurum ve kuruluşlarda elektronik belge yönetim sistemleri kullanılmaktadır. Teknolojinin belge yönetimi üzerindeki etkisi kurum çalışanları tarafından olumlu karşılanmaktadır, EBYS uygulamaları kâğıt tüketimini azaltmaktadır.²⁰

Gelişen ve giderek yaygınlaşan bilgi ve iletişim teknolojileri, iş hayatına da yansımıştır. Bilginin yönetimi konusunda sürekli bir değişim, gelişim, fırsat ve zorluklar söz konusudur.

2014'te yapılan bir araştırmaya göre, bilgi profesyonelleri dijital çağın en büyük olumsuz getirisinin güvenlik (gizlilik/mahremiyet) olduğunu savunmuşlardır.²¹

2016'da yapılan bir araştırmaya göre, bilgi profesyonelleri, kurumsal ve teknolojik değişimlerin iş yüklerini azalttığını ve ayrıca iş süreçlerinde zamandan tasarruf sağladıklarını belirtmişlerdir. Kurumsal ve teknolojik değişimlerin bilgi profesyonellerinin verimliliğini olumlu yönde etkilediği ve genel anlamda kurumları için değişimi gerekli gördükleri sonucu çıkmıştır. Değişim süreçlerinde bilgi profesyonellerinin de değişimler hakkında görüşlerinin alınmasının

¹⁸Pearce-Moses, a.g.e. s. 225.

¹⁹Mahmut Akyazıcı, *Bilgi Yönetimi*, Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 6.

²⁰Bahattin Yalçınkaya ve Lale Özdemir, "Elektronik Belge Yönetim Sistemlerinin Kurum ve Kuruluşlarda Değişim ve Dönüşümüne İlişkin Bir Değerlendirme" *ÜNAK 2013 Konferansı: Bilgi Sistemleri, Platformlar, Mimariler ve Teknolojiler*, İstanbul, Marmara Üniversitesi, 2013, s. 37.

²¹Seher İnceoğlu ve Burçak Şentürk, "Dijital Çağda Arşivci: Sahip Olması Gereken Temel Yetkinlikler ve Roller", *Bilgi Dünyası*, 15, 2, 2015, s. 368.

verimliliğin artışı ve değişime uyum sağlama sürecini daha da olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.²²

1.1.1. Dijital Çağın Bilgi Yönetimine Etkileri

Dijital çağın, bilgi yönetimi konusunda ele alındığında hem dost hem de düşman olduğu söylenebilir. Dijital ortamda bilgi yönetiminin hem avantajları hem de dezavantajları vardır. Vatandaşların bilgi edinme hakkını, hassas bilgilerin korunmasını sağlamak ile dengelemek gerekir.²³ Bilgi edinme hakkı ile kişisel verilerin korunması konularında menfaatler çatışabilir. Hangi menfaatin üstün geldiği konusunda değerlendirme yapılması gerekebilir. Bu durumda aradaki dengeyi korumak önemlidir.

Dijital çağda, basılı kaynakların yanında dijital kaynaklar da bulunmaktadır. Dijital teknolojiler, bilgi kaynaklarına erişim ve bilgi kaynaklarının kullanım şeklini de değiştirmiştir. Dijital belgelerin depolanması için yeni yetenekler geliştirilmelidir. Mobil cihazların kullanımına uyum sağlanarak erişim genişletilmeli, yeni kitlelere ulaşılmalıdır. Dijital yetenek, beceri ve kültür geliştirilmelidir. Dijital dönüşümü ilerleten diğer kurumlarla ortaklıklar kurulmalı, işbirliği içerisinde çalışmalar yapılmalıdır.²⁴ Sürekli bir değişim söz konusudur ve bu değişime, değişen beklentilere ayak uydurulmalıdır.²⁵

İngiliz Milli Arşivinin 2017-2019 dijital strateji konusundaki değerlendirmelerine göre, iş hayatında yeni teknolojileri icat edebilen ve uygulayabilen “dijital yapımcılar’a (digital makers) ihtiyaç artacaktır.²⁶ Dijital yapımcılar, yeni teknolojileri icat edebilen ve uygulayabilen kişiler olarak tanımlanmıştır. Dijital becerilere sahip kişilerin, sadece ek yönetim sorumlulukları yüklenmekle sınırlandırılmayıp uzman rollerinde kurumlarda ilerlemeleri için

²²Zehra Kartal, *Bilgi Profesyonellerinin Verimliliği Açısından Kurumsal ve Teknolojik Değişimlerin Rolü ve Önemi*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2016, s. 121.

²³Lale Özdemir, “Post-EDRMS: From Digital Continuity To The Archives, The Challenges Faced In Information Management In The Digital Era”, *Historical and Cultural Heritage: Preservation, Access, Use - The Collection of Scientific Papers*, 2017, s. 153.

²⁴The National Archives Web sitesi (2017). "Digital Strategy", Erişim tarihi: 5 Haziran 2020, s. 1. www.nationalarchives.gov.uk/documents/the-national-archives-digital-strategy-2017-19.pdf

²⁵A.g.e. s. 3.

²⁶A.g.e. s. 4.

fırsatlar yaratılmalıdır.²⁷ Günümüzün bilgi profesyonelleri etkinlik alanlarını sınırlamaksızın kendi alanları ile ilişkili diğer alanlara da yayılma stratejisi izlemelidir.²⁸

Dijital çağda bilgiye erişim ve belge yönetimi açısından zorluklar bulunmaktadır. Elde edilen dev bilgi hacmini ve bu bilgi hacmine erişimi yönetmek bu zorluklardan biridir. Dijital alanlar maliyet, erişim, yer ve zaman açısından fiziksel alana göre avantajlıdır. Hassas bilgilerin ele geçirilmesi, veri ihlallerinin yaşanması dijital çağın dezavantajlarındanır.²⁹

Kişisel veri içeren hassas belgeler için gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır. Bu tür belgeler dijitalleştirilirken dikkatli olunmalıdır. Bu tür belgelerin tanımlanması işlemi, diğer belgelerde ayrı tutulmalıdır ve bu tür belgelere sadece gerekli yetkinliklere sahip personel, sınırlı erişim ile ulaşabilmelidir.³⁰

Dijital çağ hemen hemen her alandaki bilgi yönetiminde etkisini göstermektedir. Örneğin, mevcut elektronik sağlık kaydı sistemi (MHRS) sayesinde doktorlar, hastaya ait bilgileri ve tüm işlemleri görebilmektedir.³¹ Randevu, web sitesi üzerinden alınabilmekte ve iptal edilebilmektedir. Bunun gibi birçok resmi işlem dijital ortamda yapılabilmektedir ve bu sayede devlet daireleri üzerindeki yük azalmıştır. Bunlar, dijital çağın avantajları arasında gösterilebilir.

2018'de MHRS mobil uygulaması üzerinden verilerin ele geçirildiği iddiası ortaya atılmıştır. Sağlık Bakanlığı, sistemin verilerine ulaşılmasının ve yazılımın kopyalanmasının mümkün olmadığını, yüksek güvenlik önlemleri alındığını açıklamıştır. Haberde geçen uygulamanın MHRS taklidi sahte bir uygulama olduğu ve bu tür sahte uygulamaların ele geçirildikçe kapatılacağı

²⁷A.g.e. s. 12.

²⁸Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksel, *Dijital Kültür Ortamında Bilgi Hizmetleri ve Kütüphaneciler*, Hiperlink Yayınları, 174, İstanbul, 2017, s. 75.

²⁹Julie McLeod, "Access to information: challenges and opportunities for the records profession", 7th Conference on Scientific Archives, Rio de Janeiro, 24-26 June 2015, s.5. <http://nrl.northumbria.ac.uk/25700/> 13 Haziran 2020 tarihinde erişildi.

³⁰Özgür Külcü, "Belge Yönetiminde Yeni Fırsatlar: Dijitalleştirme ve İçerik Yönetimi Uygulamaları", *Bilgi Dünyası*, cilt:11, sayı:2, 2010, s.299. <https://doi.org/10.15612/BD.2010.239>

³¹Elif Zayım Gedik ve Özlem Yalçınkaya, "Elektronik Sağlık Kayıtlarında Gizlilik ve Mahremiyet Yönetimi", *Ankara Üniversitesi Yayınları*, no:676, *Bilgi Yönetim Sistemleri Belgelendirme ve Bilgi Güvenliği Merkezi (BİL- BEM) Yayınları* no:5, Bilgi Yönetimi ve Bilgi Güvenliği: eBelge- eArşiv- eDevlet- Bulut Bilişim-Büyük Veri- Yapay Zekâ (Ed. Bahattin Yalçınkaya, M. Altay Ünal, Burcu Yılmaz, Fahrettin Özdemirci), Ankara, 2019, s. 461.

belirtmiştir.³² Kullanıcılar, güvenilir kaynakların ürettiği mobil uygulamaları kullanmaya dikkat etmelidir.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), kurumsal yönetim ilkelerini adillik, hesap verebilirlik, şeffaflık ve sorumluluk olarak belirlemiştir. Dijital çağda erişilebilirlik hakkında vatandaşlara kolaylık sağlanması, devletlerin şeffaflığını ve hesap verilebilirliğini arttırmaktadır.³³

Dijital alanda erişimin zorlukları arasında; ulaşılan dev bilgi hacmini yönetmek, arama motorlarının beklenmedik sonuçları, erişilen bilgileri anlamak için yeterli bağlamı sağlamak, gizlilik ve güvenliği erişim, paylaşım ve yeniden kullanma ile dengelemek, bilgi-belge yaratıcıları ve tüketicilerinin rolleri, sorumlulukları ve davranışlarını tanımlamak gösterilebilir.³⁴

1.1.2. Dijital Çağdaki Bilgi Hakları & Sorumluluklar

Dijital çağın yeni iletişim teknolojileri hemen hemen her şeyi elektronikleştirilmiş; elektronik birey ve elektronik devlet kavramlarını ortaya çıkarmıştır.³⁵ Devletlerin elektronikleşmesi, şeffaflık ve tarafsızlık ilkelerinin uygulanmasını kolaylaştırmıştır. Ancak dijital güvenlik, dijital mahremiyet ve dijital uçurum sorunları ortaya çıkmıştır.³⁶

İnternette kişisel verilerin çoğu sosyal paylaşım platformlarındadır.³⁷ Kişilerin yaptıkları paylaşımlar diplomalarına, iş ve eğitim hayatlarına mal olabilmektedir.³⁸ Dijital çağda güvende olmak ve dijital çağa ayak uydurabilmek için doğru bilgi ile bireysel bilinçlenme çok önemlidir. Dijital çağda bilgi güvenliğini sağlamak için, öncelikle paylaşılan bilgilerin sağlıklı bir şekilde

³²<https://dogruhaber.com.tr/mobil/haber/286357-mhrs-bilgileri-calindi-iddiasina-bakanlik-aciklamasi/> 10 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

³³Julie McLeod, "Access to information: challenges and opportunities for the records profession", 7th Conference on Scientific Archives, Rio de Janeiro, 24-26 June 2015, s.1. <http://nrl.northumbria.ac.uk/25700/> 13 Haziran 2020 tarihinde erişildi.

³⁴McLeod, a.g.e. s.10.

³⁵Selin Bitirim Okmeydan, "Yeni iletişim Teknolojilerini Sorgulamak: Etik, Güvenlik ve Mahremiyetin Kesiştiği Nokta", *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5.1, Mart 2017, s. 351.

³⁶Okmeydan , a.g.e. s.351.

³⁷Can Yavuz, *İnternet'teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı*, Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A. Ş., 1. Baskı, Ankara, 2016, s.24.

³⁸Yavuz, a.g.e. s.25.

yönetilmesi gerekir. Herhangi bir veri ihlalinde ise vatandaşın yasal mevzuatı, haklarını, sorumluluklarını ve başvurulacak kurumu bilmesi önemlidir.

Dijital çağda, vatandaşlara devlet tarafından verilen hizmetler elektronik ortamda da sunulmaktadır. E-devlet anlayışı ile her kurumun ve bireyin bilgi ve iletişim teknolojileri ile devlet kurumlarına ve kurumlarca sunulan hizmetlere kolayca erişmesi hedeflenmektedir. Kişisel bilgilere erişim veya güvenlik gerektiren elektronik hizmetlere erişim için şifre, e-imza veya mobil imza gibi kimlik doğrulama araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yönüyle e-Devlet Kapısı sağlamış olduğu altyapıyla birçok başka ülke tarafından da örnek alınmaktadır. Bu doğrulama araçları sayesinde, kişisel bilgiler e-Devlet Kapısı üzerinden sadece ilgili vatandaşlara sunulmaktadır. Tek bir kimlik doğrulaması ile birçok elektronik hizmete aynı adresten ulaşılabilir. ³⁹ Devlet daireleri üzerindeki iş yükü azalmaktadır.

2020’de oluşturulan Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı’nın (Siberay) temel amacı güvenli internet kullanımı için kullanıcılara, vatandaşlara yol göstermektir. Siber suçlarla eylem daha oluşmadan mücadele etmeyi amaçlar (Bu amaç bakımından, Genel Veri Koruma Tüzüğündeki [GDPR] “Tasarım Yoluyla Gizlilik” [Privacy for Default] teknolojisini hatırlatmaktadır). Siber zorbalık, teknoloji ve sosyal medya kullanımı ve benzeri konularda farkındalık oluşturmak için çeşitli konu başlıkları mevcuttur. İnterneti ve teknolojiyi güvenli, faydalı, etkili kullanmayı sağlamak ve bu amaca yönelik faaliyetlerde bulunmayı hedefler. ⁴⁰

Avrupa’da başlayıp diğer ülkelere yayılan Unutulma Hakkı; hükümlü bireylerin tahliyelerinden sonra ceza geçmişlerinin silinmesi talepleriyle gündeme gelmiş olsa da günümüzde bireyin adli kayıtlarının ötesindedir. Bireyin sahip olması gereken temel bir hak olarak değerlendirilmektedir. ⁴¹ Bilgiye erişim özgürlüğü kapsamında Unutulma Hakkı’nın değerlendirilmesi amaçlı ABD uygulamaları incelendiğinde; bilgiye erişimde kamusal yararın olmasının Unutulma Hakkı’na ilişkin taleplerin reddedilmesi için yeterli gerekçe kabul

³⁹<https://www.turkiye.gov.tr/bilgilendirme?konu=sikcaSorulanlar> 10 Ağustos 2020 tarihinde erişildi.

⁴⁰<https://www.siberay.com/kurumsal> 8 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

⁴¹Halise Şerefoğlu Henkoğlu, "Unutulma Hakkı: Dijitalleşme Sürecinde Bilgiye Erişim Özgürlüğünü Tehdit Eder mi?", *Bilgi Sistemleri ve Bilişim Yönetimi: Beklentiler ve Yeni Yaklaşımlar*, 2017, s. 194.

edildiği görülmüştür. Örneğin; haber değeri taşıyan bir olay söz konusu ise basın ve ifade özgürlüğü ön plandadır.⁴² Google, Unutulma Hakkı taleplerini çevrimiçi almaktadır. Kısmi kaldırma söz konusudur.⁴³ Bu konuda tartışma ve karışıklıklar olmaktadır. Bilgi edinme hakkı ve hassas bilgilerin korunması çelişmektedir. Bu iki konuda dengeyi ve menfaatleri korumak önemlidir. Unutulma Hakkı, Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ile mevzuata girmiştir. Olumsuz haberlerin yıllar sonra bile bireylerin karşısına çıkıp hayatını etkileyebildiği düşünüldüğünde, Unutulma Hakkı olumlu bir gelişmedir.

Unutulma Hakkı ve bilgiye erişim özgürlüğü arasındaki çıkmazın değerlendirildiği bir başka platformun da Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu (IFLA) olduğu görülmüştür. IFLA, Unutulma Hakkı'nın uygulama sürecinde oluşabilecek problemlerin bilgi profesyoneli bakış açısıyla değerlendirilmesi amacıyla öneriler sunmuştur. IFLA'ya göre; daha üstün bir kamu yararıyla çelişmediği sürece bireyin gizliliği korunabilir. Ancak erişimi kısıtlanmak istenen içeriğin arama motorlarından tamamen kaldırılması, bilgiye erişimde büyük problem yaratabilir. Gizlilik ve bilgiye erişim özgürlüğü dengesi adil kurulmalıdır.⁴⁴

İlgili kişi ve arama motorları açısından bu dengeyi kurmaya yardımcı olmak için, Kişisel Verileri Koruma Kurumunun (KVKK) web sitesinde yer alan “Kişilerin Ad ve Soyadı ile Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına İlişkin Değerlendirmede Dikkate Alınacak Kriterler” başlıklı bir rehber hazırlanmıştır.⁴⁵

Unutulma Hakkı, kavramsal olarak ulusal mevzuatta yer almasa da bu hakkı sağlamaya yönelik araçlar, hukukumuzda mevcuttur. 5651 Sayılı Kanunun özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi yönündeki düzenlemesi ve Kişisel Verilerin Korunması Kanununun silmeyi düzenleyen 7. maddesi buna örnek gösterilebilir. Unutulma Hakkının, Anayasanın 20. Maddesinde, Kanun'un 4, 7 ve 11. maddelerinde ve Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmeliğin içerdiği

⁴²Henkoğlu, a.g.e. s. 201.

⁴³Henkoğlu, a.g.e. s.205.

⁴⁴Henkoğlu, a.g.e. s.206.

⁴⁵<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481> 22 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

düzenlemelerle ulusal iç hukuk açısından karşılanabileceği ve ayrı bir hak olarak tanımlanmasına gerek olmadığı belirlenmiştir.⁴⁶

1.2. Mahremiyet Kavramı

Mahremiyet kavramının ilk kez ayrı bir kavram ve hak olarak ortaya konması, 1890'da iki avukat tarafından yazılan bir makalenin yayınlanması ile olmuştur.⁴⁷ Bu makalede mahremiyet diğer özgürlüklerden ve özel mülkiyet hakkında farklı, bir "bireysel hak" ve "yalnız olma hakkı" olarak değerlendirilmiştir.⁴⁸

2000'ler itibariyle bireylerin kendini kaydetme ve görünür hale getirme isteği, dünya genelinde artmıştır.⁴⁹ Sosyal medya platformları, bireylerin inşa ettikleri kimlikleri sunmaları için bir alan oluşturur. Geleneksel medyanın aksine işletme ve yatırım giderine ihtiyaç duyulmaksızın geniş kitlelere kolay ve hızlı bir şekilde mesaj iletebilmeye olanak sağlayan sosyal medya platformlarında⁵⁰ kullanıcılar, verilerini kendi istekleri ile paylaşmaktadırlar.⁵¹

Yer ve zaman sınırı olmaksızın herkesin paylaşım yapabildiği ve benliklerin reklam edildiği bir ortamda bireylerin asıl endişesi görünür olmamak haline gelmektedir.⁵² Bu durum, mahremiyet anlayışının şekil değiştirdiğini göstermektedir.

Mahremiyet kavramı hem zamana hem de kişi, kültür ve ahlak anlayışına göre de değişiklik göstermektedir. Bireyin kendisi paylaşmasa da bir başkası tarafından, mahrem verileri herkese açık şekilde sunulabilmektedir. 2016 yılında çıkan bir habere göre; bir hemşire yoğun bakımdaki hastalarla fotoğraf çekinip bu

⁴⁶<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481> 22 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

⁴⁷Mehmet Yüksel, "Mahremiyet Hakkı ve Sosyo-Tarihsel Gelişimi", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 58-1, Ankara, 2003, s.198.

⁴⁸Yüksel, a.g.e. s. 201.

⁴⁹Arık, a.g.e. s.134.

⁵⁰Arık, a.g.e. s.137.

⁵¹Arık, a.g.e. s.139.

⁵²İlhan Korkmaz, "Facebook ve Mahremiyet: Görmek ve Gözetle(n)mek". *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 5, Ekim 2012-Mart 2013, s.119.

fotoğrafları alaycı bir üslupla sosyal medya hesabında paylaşmıştır. Bu hemşire hakkında soruşturma başlatılmış ve sonuç olarak görev yeri değiştirilmiştir.⁵³

Kişisel hak ve özgürlüklerin nerede başladığı ve nerede bittiği sorusu cevaplanırken birey, kurum ve devlet perspektifinden bakılması gerektiği gibi⁵⁴ mahremiyet kavramının da göreceli olduğu ve değişiklik gösterdiği unutulmamalıdır.

1.2.1. Geçmişten Günümüze Mahremiyetin Tarihi

Mahremiyet, yasak elma ile beraber tarihin başlangıcından beri gündemde olan bir konudur.⁵⁵ Tevrat'ın yaratılış bölümünde, Âdem ve Havva'nın hikâyesinde görüldüğü üzere; mahremiyeti yok eden şey, nefse uymaktır. Âdem ve Havva'nın eriştiği bilgi, insanın hem kendisinden hem de başkasından utanmasının nedeni olmuştur.⁵⁶

Toplumun modernleşmesi ile değişime uğrayan mahremiyet algısının varlığından, ilkel topluluklar için de söz konusu olduğu söylenebilir. Peru'nun kuzeydoğusunda yaşayan çeşitli toplulukların soyut bir mahremiyet alanına sahip olduğu, aynı alanda yaşansa dahi özel alan isteyen kişinin yüzünü duvara döndüğü durumda rahatsız edilmediği belirtilmiştir.⁵⁷ İlk çağlarda İngiltere'de Anglo Sakson kökenli insanların tek bir ortamda bir arada yaşadığı ve gündelik faaliyetleri bir arada gerçekleştirdiği ifade edilmiştir. Evlerin, modernleşme süreciyle odalara ayrıldığı görülmektedir.⁵⁸

16. yüzyıl Osmanlı toplumunda mahremiyet sınırları mahalle temel alınarak belirlenmiştir. Aynı mahallede yaşayanların, komşularının ev için yaşamı ile ilgili detaylı bilgiye sahip olduğu mahkeme kayıtlarından öğrenilmiştir.⁵⁹

⁵³www.yenicaggazetesi.com.tr/service/amp/yogun-bakimda-yatan-hastalarla-boyle-dalga-gecti-148511.htm
19 Eylül 2020 tarihinde erişildi.

⁵⁴Okmeydan, a.g.e. 355.

⁵⁵Ali Osman Gündoğan, “Başlangıç”tan Günümüze Mahremiyetin İdrak Edilişi”, N. Şişman (Ed.), *Mahremiyet: Hayatın Sırları ve Sınırları* (1.bs) İnsan Yayınları, İstanbul, 2019, s. 35.

⁵⁶Gündoğan, a.g.e. s. 36.

⁵⁷Ayşegül Elif Karagülle, *Günümüzde Değişen Mahremiyet Algısının Sosyal Ağlar Bağlamında İncelenmesi*, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Medya ve İletişim Sistemleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015, s. 20.

⁵⁸Karagülle, a.g.e. s.11.

⁵⁹Fatma Tunç Yaşar, “Osmanlı Dünyasında Mahremiyet: İfşa ile İhlal Arasında”, N. Şişman (Ed.), *Mahremiyet: Hayatın Sırları ve Sınırları* (1.bs) İnsan Yayınları, İstanbul, 2019, s. 53.

Mahkeme kayıtlarına yansıyan diğer bilgiler; evlerin sokak kapısının karşısına dükkân açılmaması, evlerin birbirinin içini görecek şekilde inşa edilmemesi gibi uygulamalardır. Bu kayıtlara göre kadın mahremiyeti özel bir anlam ifade etmektedir ve şikâyetçinin ifadesini güçlendirmektedir.⁶⁰

Günümüzde evlerin (apartman dairelerinin) devasa pencerelere sahip olacak şekilde yapıldığı, birçok evin birbirinin içini görebileceği şekilde çoğu zaman perde bile kullanılmadığı gözlemlenmektedir.

Batı'da 17. Yüzyılda evdeki tüm odaların birbirine açıldığı, yemek-yatak-oturma odası ayrımlarının olmadığı ve odalara ayırmanın 18.yüzyılda gerçekleştiği ifade edilmiştir.⁶¹

18. Yüzyılda Batı'da şehirler büyümüş ve farklı sosyal gruplardan insanlar bir araya gelebilmiştir. Avrupa şehirlerinde birçok sosyalleşme alanı ortaya çıkmıştır. Toplum konuşma, dış görünüş, inanç, ahlak, mahremiyet gibi birçok açıdan değişime girmiştir.⁶²

18. yüzyıl Osmanlısında ise artan sosyalleşme imkânları, üst sınıfların evlerindeki mimari değişim, kadınların şehir kamusalında daha görünür olması ile mahremiyet alanının genişlediği söylenebilir.⁶³ 19. yüzyılda ise yeni sosyalleşme ve eğlence merkezleri şehrin dört bir yanından ziyaretçiler ağırlamıştır.⁶⁴ Ev içi mahremiyet, ev dışı mekânların aksine artmıştır. 19. yüzyıl sonlarına doğru, normalde erkeğe ait bilinen selamlıklar kadın ve erkeğin bir arada ağırlanabildiği salonlara dönüşmeye başlamıştır.⁶⁵

19. yüzyıl Osmanlı dünyasında aile, mahalle gibi bir grubun mahremiyetinden çok bireyin mahremiyeti gündeme gelmiştir. Ev içinde bireyler arasında oda sayısının artması, evlerin imkân dâhilinde odalara ayrılması, artan yolculuk imkânlarıyla yolcuların birbirine karşı dikkat etmesi gerekenler, kişiler arası mesafe vb. konular gündeme gelmiştir.⁶⁶

⁶⁰Yaşar, a.g.e. s. 54.

⁶¹Karagülle, a.g.e. s.42.

⁶²Karagülle, a.g.e. s.18.

⁶³Yaşar, a.g.e. s. 57.

⁶⁴Yaşar, a.g.e. s. 59.

⁶⁵Yaşar, a.g.e. s. 61.

⁶⁶Yaşar, a.g.e. s. 63.

Türkiye’de Tanzimat dönemi itibariyle kadınlar sosyal hayatta yer almış ve kadınların görünürlüğü artmıştır.⁶⁷ Cumhuriyet ile modernleşme farklı bir boyut kazanmış ve kadınlar açısından önemli gelişmeler yaşanmıştır.⁶⁸

Günümüzde mahremiyet anlayışı ev açısından değerlendirildiğinde; evlerin içinde oda ve hatta tuvalet sayısının arttığı, ev içi kişisel alanlar çoğalırken aynı zamanda evin en özel bölümlerinin bile fotoğraflanıp sosyal platformlarda paylaşılabilirdiği gözlemlenmektedir. Özellikle yeni yapılan apartmanlarda her katta mümkün olduğunca çok daire bulunmaktadır, öyle ki kapıların birbirini görmemesi imkânsızdır. Apartman sakinleri için genellikle çevrelenmiş site içlerinde birçok sosyalleşme mekânı oluşturulmaktadır. Bu durum bireylere güvenli bir ortamda sosyalleşme imkânı sunmakla beraber, sınırlı bir alana hapsedilmiş ve sınırlı kişilerle görüşmeye mecbur bırakılmış gibi hissettirebilmesi de mümkündür.

Zamanla değişen mimari anlayışla birlikte mahremiyet anlayışı da değişmiştir. Özel alan olarak görülen evler, yerini görünürlüğe bırakmıştır. Toplumumuzda bulunan “göz hakkı” kavramının ifade ettiği aksine, günümüzde yemek masalarının, doğum günü pastalarının özenle fotoğraflanıp sosyal medyada paylaşılması bir zenginlik göstergesi haline gelmiştir.⁶⁹ Mahremiyet kavramının arttığını ya da azaldığını söylemek yerine değişime uğradığı söylenebilir.

1.2.2. Dijital Çağda Mahremiyet Kavramı

Dijital çağda bilgilere ulaşma ve ulaşılan bilgileri birleştirme olanakları çok çeşitlidir. Bu durumun hem olumlu hem olumsuz sonuçları olabilmektedir. Veriler, istatistik ve sağlık gibi çeşitli hizmetler için fayda sağlayabilir ancak kişisel veriler ortaya çıkabilir.⁷⁰

⁶⁷Karagülle, a.g.e. s.47.

⁶⁸Karagülle, a.g.e. s.48.

⁶⁹Nurten Sepetci, *Sosyal Medyada Mahremiyet Algısının Çöküşü: Instagram Örneği*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Genel Gazetecilik Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s. 58.

⁷⁰McLeod, a.g.e. s. 5.

Dijital çağda, hassas bilgileri korumak ve bilgiye erişimi dengelemek gerekir. “Dijital” kavramının gündelik hayatta da yer alması, kişilerin mahrem bilgilerinin de dijital alanda yer alabileceğini göstermektedir. Sosyal medya, bu konuda büyük bir örnektir.

Dijital çağda mahrem bilgilerin açığa çıkması gibi çeşitli veri ihlalleri gerçekleşmektedir. Örneğin; sosyal medyada yapılan kötü bir yorum, linç kültürü ve isim benzerliği sebebiyle kişinin açık ev adresi, TC kimlik numarası, anne-baba ismine dahi ulaşılabilmiştir.⁷¹

İnternette yayınlanan her içerik, tüm paylaşımlar, e-postalar, sosyal medyadaki her hareket kaydedilmektedir.⁷² Sosyal medyada yapılan, şaka amaçlı bir paylaşım dahi kullanıcı için bir suç deliline dönüşebilmekte ve daha sonra kişinin karşısına çıkabilmektedir.⁷³

Sosyal medya platformları, bireysel mahremiyetin sınırlarını bireylerin de katılımı ile genişletmektedir.⁷⁴ Bireyler gezdikleri yerleri ve gittikleri mekânları sosyal medyada paylaşmakta ve karşılığında sistem bireylere indirim kuponu gibi ödüller vermektedir. Bu, ödül ve paylaşımın doğru orantılı olduğu bir sistemdir.⁷⁵ Bireyler, çoğu zaman kötü amaçla izlenebileceklerini düşünmeksizin bu sistem gereğince paylaşımlar yapar. Bireylerin, sosyal medya platformlarında bulunan kişisel sayfaları üzerinde denetim eksikliği bulunmaktadır.⁷⁶

Dijital çağda, akıllı telefonlara kurulan pek çok uygulama ile kullanıcıların verileri toplanmaktadır. Kullanıcılar, verilerinin toplanmasını onaylamazsa söz konusu uygulamayı kullanamamaktadır. Bu durum, bilgi mahremiyetinin sınırlarını daraltmaktadır.⁷⁷

Yeni iletişim teknolojileri, bireyleri görünür olmaya gönüllü hale getirmiştir. Sanal bir gözetim söz konusudur ve bu bağlamda kişilerin mahrem bilgileri ele geçirilip çeşitli amaçlarla kullanılabilir. Yeni iletişim

⁷¹www.t24.com.tr/amp/haber/neslican-tay-in-olumunun-ardindan-sosyal-medyada-linc-edildi-suc-duyurusunda-bulundu.84038 12 Aralık 2019 tarihinde erişildi.

⁷²Arık, a.g.e. s. 141.

⁷³www.yenicaggazetesi.com.tr/service/amp/yogun-bakimda-yatan-hastalarla-boyle-dalga-gecti-148511.htm

19 Eylül 2020 tarihinde erişildi.

⁷⁴Korkmaz, a.g.e. s. 120.

⁷⁵Arık, a.g.e. s. 136.

⁷⁶Ahearn ve Horan, a.g.e. s. 40.

⁷⁷Arık, a.g.e. s. 153.

teknolojileri ile bireylere fırsatlar sunulurken aynı zamanda bireylerin mahremiyeti kısıtlanmaktadır.⁷⁸ Görünenin aksine internet, bireyleri özgürleştirmekten çok onları denetim altına almayı ve kontrol etmeyi kolaylaştırmaktadır.⁷⁹

Bireyler, sosyal medya platformlarında kendi isteği ile paylaştığı verileri sınırlı bir çevre tarafından görünecek şekilde gizlilik ayarı yapma hakkına sahiptir. Ancak bazı güncel mobil uygulamalar, kullanıcıların gizli sosyal medya hesaplarına ulaşabilmeyi sağlamaktadır. Örneğin; PEGI 3 tarafından üretilen, gizli Instagram hesaplarına ulaşmayı sağlayan Postegro & Lili uygulamaları, paylaştığı Sorumluluk Reddi içeriğine göre video ve fotoğrafları yeniden paylaşmadan önce sahibinden izin alınmasını söylemekte ve izinsiz yeniden paylaşımından doğan hiçbir fikri mülkiyet ihlalinden sorumlu olmadığını ifade ederek tüm sorumluluğu uygulamanın kullanıcılarına yüklemektedir.⁸⁰

Dijital çağda çeşitli mobil uygulamalar aracılığıyla kişisel verilere ulaşılabilir. 2020'de Mavi Balina ve Momo'nun ardından çocukların hayatını tehlikeye atan bir oyun daha çıkmıştır. Adli bilişim uzmanı ve bağımlılık danışmanı İsa Altun, bu oyunda da temel amacın kişisel verilere ulaşmak olduğunu belirtmiştir. Bu oyunun sosyal medya üzerinden de ulaşılabilirdiğini söylemiş, telefon ve bilgisayarlara anti-virüs programları yüklenmesi gerektiğini eklemiştir. Google ve Youtube'un algoritmasına dikkat edilmesi gerektiğini; bu platformlara "mavi" yazınca Mavi Balina ve Mavi Bebek isimlerinin üst sırada çıkıp çocukların dikkatini çektiğini söyleyen dijital iletişim araştırmacısı Ali Murat Kırık; konunun şehir efsanesi olduğunu ve bu oyun sebebiyle somut bir can kaybı yaşanmadığını ifade etmiştir. Kırık; siber korsanların sahte oyun yazılımları üretip kişisel verileri ele geçirmeye çalıştığını, bu nedenle dijital bilinç ve dijital yazarlığa hepimizin ihtiyacı olduğunu belirtmiştir.⁸¹

⁷⁸Okmeydan , a.g.e. s. 363.

⁷⁹Arık, a.g.e. s. 167.

⁸⁰<https://play.google.com/store/apps/details?id=comweb.lilipostego> 15 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.postegroLiLiv6> 15 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

⁸¹<https://www.sozcu.com.tr/2020/saglik/uzmanlar-yorumladi-mavi-bebek-ovunu-bir-sehir-efsanesi-mi-5921219/amp/> 9 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

Dijital gözetim, bir sosyal kontrol aracıdır. Devlet, vatandaşları yasal yükümlülüklerle ve yasaklara uyup uymadıklarını belirlemek için izler.⁸² Kamu kurumları ve özel şirketler gelişen teknik imkânlardan yararlanarak tüketicilere ve vatandaşlara ait verileri toplamakta ve işlemektedir.⁸³ Gözetim faaliyeti; vatandaşların hayatını kolaylaştırma, bilimin gelişmesine katkıda bulunma, güvenliği sağlama gibi amaçlarla faydalı kullanıldığı gibi kişisel bilgilerin izinsiz ele geçirilmesi, insanların kategorize edilmesi ve sürekli gözetim altında tutulması amaçlarıyla kullanıldığında birey ve toplum zararına bir faaliyete dönüşmektedir.⁸⁴

Gündelik yaşamda, mahrem bilgiler dâhil her bilginin resmi olarak toplanması, saklanması ve işlenmesi gözetim toplumunun varlığını kanıtlamaktadır.⁸⁵ Gözetim toplumuna hapsolan bireyler, “yaratılan ya da pekiştirilen” ihtiyaçları karşılama aracı olarak sunulan bu gözetimin gönüllü özneleri konumundadır.⁸⁶

1.3. Ulusal ve Uluslar Arası Yasal Çerçeve ve Dijital Mahremiyetin Yeri

1.3.1. Ulusal Çerçeve ve Dijital Mahremiyet

Dijital mahremiyet konusundaki yasal düzenlemeler incelendiğinde, birçok düzenlemede doğrudan mahremiyet konusunda olmasa da çeşitli maddeler dikkat çekmektedir. Ulusal mevzuatta T.C. Anayasası, Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Türk Medeni Kanunu, Bilgi Edinme Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin

⁸²Sefer Kalaman, “Yeni Medya ve Dijital Gözetim: Türkiye'deki Sosyal Medya Kullanıcıları Üzerine Bir Araştırma”, *Yönetim ve Ekonomi* 26.2, 2019, s. 577.

⁸³Kalaman, a.g.e. s.583.

⁸⁴Kalaman, a.g.e. s.584.

⁸⁵Muharrem Çetin ve Sermin Asıl, "Günümüz Toplumunda Gözetim Olgusu", *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 52 (1),2017, s. 198.

⁸⁶Çetin ve Asıl, a.g.e. s.201.

Korunması Hakkında Yönetmelik; kişisel verilerin korunması yönünde çeşitli hükümler bulundurmaktadır.⁸⁷

Türkiye'nin de kurucu üyelerden olduğu İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından 23 Eylül 1980'de kabul edilen "Kişisel Alanın ve Sınır Aşan Kişisel Bilgi Trafikinin Korunmasına İlişkin Rehber İlkeler" de kişisel veriler konusunda dikkat çekmektedir.⁸⁸

AB düzeyindeki ilk düzenleme 1 Ekim 1981'de yürürlüğe giren Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi'dir. Türkiye 28 Ocak 1981'de sözleşmeyi imzalamıştır. Ancak sözleşmenin uygun bulunduğu dair kanun ancak 18 Şubat 2016'da Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.⁸⁹

Kişisel verilerin hukuka uygun işleme hallerine dair bütüncül bir düzenleme mevcut olmaması sebebiyle Türk Kanun Koyucusu 7 Nisan 2016 tarih ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununu yasalaştırmıştır. Bununla birlikte Kişisel Verileri Koruma Kurumu da farklı yönetmeliklerle daha detaylı düzenlemelere yer vermiştir ve düzenlemeler devam etmektedir.

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Türkiye ilerleme raporlarında (1988-2015) kişisel verilerin korunmasına yönelik yasal düzenlemenin bulunmayışı bir eksiklik olarak nitelendirilerek, bu durumun Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne geçiş sürecini engellediği vurgulanmıştır. Aynı zamanda, 2016 yılında Kişisel Verilerin Kanunu'nun yayınlanmasıyla birlikte, Türkiye'nin konuda ilerleme kaydettiği, ancak konuya ilişkin eksikliklerin bulunduğu ve 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun güncellenmesi gerektiğinden ilerleme raporlarında (2016 yılı ve sonrası) söz edilmiştir.⁹⁰

⁸⁷Serkan Gönen, Halil İbrahim Ulus, Ercan Nurcan Yılmaz ve Halil İbrahim Ulus, "Bilişim Alanında İşlenen Suçlar Üzerine Bir İnceleme", *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 9 (3), 2016, s. 233.. <https://doi.org/10.17671/btd.90710>

⁸⁸Çekin, a.g.e. s. 7.

⁸⁹Çekin, a.g.e. s. 7.

⁹⁰Dilan Şerife Şişkin ve Tolga Çakmak, "Türkiye'de Kişisel Verilerin Korunması: 1996-2019 Yılları Arasındaki Bilgi Politikası Belgelerine Yönelik Bir Değerlendirme", *Ankara Üniversitesi Yayınları*, no:676, *Bilgi Yönetim Sistemleri Belgelendirme ve Bilgi Güvenliği Merkezi (BİL- BEM) Yayınları* no:5, Bilgi Yönetimi ve Bilgi Güvenliği: eBelge- eArşiv- eDevlet- Bulut Bilişim-Büyük Veri- Yapay Zekâ (Ed. Bahattin Yalçınkaya, M. Altay Ünal, Burcu Yılmaz, Fahrettin Özdemirci), Ankara, 2019, s. 475.

Kişisel Verilerin Korunması Kanununun yasalaşması itibariyle işletmelerden 2 yıl içinde bu kanuna uyumlanmaları istenmiştir. Kanunda kişisel verilerin işleme ve aktarım şartları detaylandırılmıştır. Kanunda kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi olarak tanımlanmıştır.

Özel nitelikli kişisel verinin kapsamına giren maddeler ise şunlardır:

- Kişilerin ırkı,
- Etnik kökeni,
- Siyasi düşüncesi,
- Felsefi inancı,
- Dini, mezhebi veya diğer inançları,
- Kılık-kıyafeti,
- Dernek, vakıf ya da sendika üyeliği,
- Sağlığı,
- Cinsel hayatı,
- Ceza mahkûmiyeti,
- Güvenlik tedbirleri ile ilgili verileri,
- Biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veri sayılmaktadır. Bu verilerin ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenmesi yasaklanmıştır.⁹¹

Özel nitelikli kişisel veriler, işlenmesi halinde ilgili kişinin mağduriyete ve ayrımcılığa maruz kalmasına sebep olabilir. Bu yüzden bu tür hassas verilerin işlenirken daha dikkatli olunmalıdır. Örneğin, kişisel sağlık verileri özel niteliklidir.

Kişisel Verilerin Korunması Kanununun (KVKK) temel amacı kişilerin temel hak ve özgürlükleridir. Kişisel verilerin korunması, kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasında önemli bir noktadır.

Kanuna göre her birey kişisel verilerinin işlenip işlenmediğini, işlenmiş ise buna ilişkin bilgileri öğrenme hakkına sahiptir. Kişisel verilerinin aktarıldığı 3.

⁹¹Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (2016), *T.C. Resmi Gazete*, 6698, madde 6: (1) ve (2)

kişileri bilme, kişisel verileri eksik veya yanlış işlendiyse bunların düzeltilmesini, silinmesini veya yok edilmesini isteme ve bu verilerin ilgili kanuna aykırı işlenmesi ile zarara uğrama halinde zararın giderilmesini isteme hakkı bulunmaktadır.⁹² Türkiye'deki Kişisel Verilerin Korunması Kanununun, kitlenin davranış kodlarını çözmeyi amaçlayan şirketlerin ve devletlerin önünü kapatabilme ihtimalinin çok yüksek görünmediği düşünülmektedir.⁹³

Kanun gereğince, kurum ve kuruluşlar veri politikalarını güncellemiştir. Güncel veri politikalarında veri sorumlusu, işlenen kişisel veriler ile bu verilerin işlenme amaçları ve hukuki sebepleri, toplama yöntemi ve saklama süresi, aktarılacağı kişi/kuruluşlar, veri sahibinin hakları ve istisnalar, rıza gerektirmeyen haller açıkça belirtilmiştir.⁹⁴ Örneğin; kişisel verilerin sosyal ağlarda paylaşımını sağlayan çevrimiçi platform işleticileri, veri sorumlusu sıfatını taşımaktadır.⁹⁵

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) sayesinde kişisel verilerin işlenişi düzenlenmiş ve standartlaştırılmıştır. Kişisel verileri işleyenlerin yükümlülükleri düzenlenmiştir. Kişisel verilerin ve özel nitelikli kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmadan işlenemeyeceği belirtilmiştir. Bu konuda sağlık, tedavi, zorunluluk gibi çeşitli durumlar istisnalar oluşturmaktadır ve Kanunda açıkça belirtilmiştir.⁹⁶

Türkiye'nin Kişisel Verilerin Korunması Kanununun, Avrupa Birliği'nin 1995'te hazırladığı çerçeveye uygun hazırlandığı düşünülmektedir. 1995'te hazırlanıp 1998'de yürürlüğe giren söz konusu Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi, AB üyesi ülkelerin her birinde farklı uygulanmıştır.⁹⁷ Ancak 2016 Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) düzenlemesi bütün Avrupa ülkelerinin uyması gereken, standartlaşma sağlamayı ve gelişen teknoloji ışığında dijital dünyaya ayak uydurmayı hedefleyen bir düzenlemedir. 7 Nisan 2016'da yürürlüğe giren

⁹²KVKK, Madde: 11: (1)

⁹³Arik, a.g.e. s. 75.

⁹⁴<http://biletix.com/personaldata/TURKIYE/tr> 10 Mayıs 2019 tarihinde erişildi.

⁹⁵KVKK, Madde: 3 (i)

⁹⁶KVKK, Madde: 6 (3)

⁹⁷Ayşe Nur Akıncı, "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi", *T.C. Kalkınma Bakanlığı: 2968, İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü*, 2017, s. 5.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ise GDPR yerine internetin ilk zamanlarında yürürlüğe giren bir düzenlemeyi temel almıştır.⁹⁸

2012’de hazırlanan, Avrupa Birliği’ne ait Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) düzenlemesi, 7 Nisan 2016’da yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunundan (KVKK) 1 hafta sonra kabul edilmiştir. Kanun, Tüzük yerine 1998’de yürürlüğe giren AB Veri Koruma Direktifi’ni temel almıştır.

Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) uyarınca, tüm ülkelerin mevcut ulusal kanunlarını bu düzenlemeye uydurmaları için 2 yıl süre verilmiştir. Kanunları olmayan ülkeler bu düzenlemeye göre kanun çıkarmak zorunda kalmıştır. Türkiye’de 35 yıl sonra çıkan kanunun, bu zorunluluk sebebiyle çıkarıldığı düşünülmektedir.⁹⁹

Türkiye’nin de Avrupa Birliği üyesi adayı bir ülke olduğu göz önünde bulundurulacak olursa Genel Veri Koruma Tüzüğünü (GDPR) de dikkate almak yerinde olacaktır.

Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) içerdikleri temel ilkeler bakımından benzerlik göstermektedir:

- Hukuka uygunluk
- Dürüstlük
- Doğru ve güncel olma
- Verileri belirli, açık, yasal amaçlarla işleme
- Verileri, işleme amacıyla alakalı ve gerektiği kadar işleme
- Verileri, işleme amacı kadar süre boyunca muhafaza etme¹⁰⁰

Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ile hukuki düzenleme çerçevesine alınan “Unutulma Hakkı”, Kişisel Verilerin Korunması Kanununda (KVKK) açıkça yer almayan bir kavramdır. İlgili kişinin (veri öznesinin) internette yer alan kişisel verilerinin arama sonuçlarında kendi adıyla bağlantılı olmamasını isteme

⁹⁸ www.t24.com.tr/yazarlar/fusun-sarp-nebil/ab-kisisel-veriler-duzenlemesini-onayladi-bundan-sonra-ne-olacak,14368 5 Ekim 2018 tarihinde erişildi.

⁹⁹ www.t24.com.tr/yazarlar/fusun-sarp-nebil/ab-kisisel-veriler-duzenlemesini-onayladi-bundan-sonra-ne-olacak,14368 5 Ekim 2018 tarihinde erişildi.

¹⁰⁰ Akıncı, a.g.e. s. 33.

hakkıdır. Coğrafi kapsam mevcuttur, öncelikli muhatap arama motorlarıdır. Bağlantıyı kısmi kaldırma söz konusudur.¹⁰¹

Unutulma hakkı, Türk hukukunda Yargıtay'ın 2013'te verdiği bir kararda incelenmiştir. İstismar suçu içeren bir karar, davacı ve davalının isimleri açıkça verilerek bir kitapta yayınlanmıştır. Yargıtay bu durumun özel hayatın gizliliğini ihlal ettiğini savunarak davacı lehine manevi tazminata hükmetmiştir. Bu karar Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) yokken alınmıştır.¹⁰²

1.3.2. Uluslararası Çerçeve Dijital Mahremiyet

Dijital çağda verilerin otomatik olarak işlenmesini sağlayan teknolojiler ile devletler, vatandaşların kişisel verilerini toplamaktadır. Bu durum mahremiyetin korunmasını, bireyin kendi kişisel verileri üzerinde denetim sağlamasını ve devletin birey üzerindeki bilgi hâkimiyetinin sınırlandırılmasını gerektirmiştir.

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk yasal düzenleme 1970'te Almanya Hessen Eyaleti'nde yapılmıştır. 1977'de Federal Almanya Veri Koruma Yasası haline dönüşmüştür.¹⁰³ Ulusal düzeyde ilk düzenleme 1973'te İsveç'te yürürlüğe girmiştir. Bu yasaların ortak amacı devletin elindeki veri bankalarının şeffaflaşması ve devlet lehine gelişen güç yoğunlaşmasının dengelenmesidir.¹⁰⁴

İnternet kullanıcılarının kişisel verilerinin korunması önem kazanınca Avrupa Birliği 1981'de Kişisel Veriler Sözleşmesi hazırlamıştır. Türkiye de bu sözleşmeyi ilk imzalayan ülkelerdendir. 1995'te AB tarafından bir çerçeve hazırlanmıştır. Genel Veri Koruma Tüzüğü (General Data Protection Regulation) ise 2016'da yürürlüğe girmiş ve böylece Avrupa Birliğinin 2012'den beri üzerinde çalıştığı AB Veri Koruma Çerçevesi düzenlemeye çevrilmiştir. AB Veri Koruma Yasası da tüzük doğrultusunda güncellenmiştir.¹⁰⁵ Genel Veri Koruma Tüzüğü (General Data Protection Regulation) düzenlemesi ile yeni teknolojik gelişmeler ve dijital çağ ışığında vatandaşların kendi verileri üzerinde kontrolü artmıştır.¹⁰⁶

¹⁰¹ GDPR, Madde: 17, <https://gdpr-info.eu> 19 Haziran 2020 tarihinde erişildi.

¹⁰² Akıncı, a.g.e. s. 35.

¹⁰³ Arık, a.g.e. s. 72.

¹⁰⁴ Çekin, a.g.e. s. 6.

¹⁰⁵ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2018/12/contents/enacted> 5 Eylül 2020 tarihinde erişildi.

¹⁰⁶ www.t24.com.tr/yazarlar/fusun-sarp-nebil/ab-kisisel-veriler-duzenlemesini-onayladi-bundan-sonra-ne-olacak.14368 5 Ekim 2018 tarihinde erişildi.

Veri güvenliği alanında çok önemli bir gelişme olan Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR), Avrupa Birliği vatandaşlarının verilerini işleyen AB merkezli ya da AB dışında faaliyet gösteren şirketler için de geçerlidir. Aynı şekilde yurtdışında yaşayıp Türkiye’de faaliyet gösteren veri sorumluları için de Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) hükümlerinin geçerli olduğu söylenebilir. Genel Veri Koruma Tüzüğünden (GDPR) farkla Kişisel Verilerin Korunması Kanununun (KVKK) yer bakımından uygulama alanına dair özel hükümler sevk edilmemiştir.

Kanunda veri işleyen ile veri kontrolörü ayrı tanımlanmıştır. Tüzükte ise 1998 Direktifi’nde de yer alan bu ayırım ortadan kalkmıştır. İhlal durumlarında veri işleyenin de veri kontrolörünün de sorumlu olduğu belirtilmiştir. Direktif’teki ayırım, veri koruma hukukundan doğan sorumlulukları yalnızca veri kontrolörüne yüklediği ve veri işleyenlerin hukuki boşlukları kullanıp sorumluluktan kurtulmasına sebep olduğu için eleştirilmiştir.¹⁰⁷

Açık rıza kavramı, Tüzük’te daha geniş ve daha somut açıklanmıştır.¹⁰⁸ Tüzük, açık rızanın sözlü, yazılı ya da elektronik ortamda verilebileceğini kabul etmektedir. Önceden tıklanmış onay kutularının açık rıza göstergesi olmayacağı kabul edilmiştir.¹⁰⁹

Tüzük’e göre veri sorumlusu bazı durumlarda kendi bünyesinde bir veri koruma görevlisi atamak zorundadır ve bunun bazı şartları bulunmaktadır:

- Kamu kurum ya da kuruluşları her şartta;
- Özel kurum ve kuruluşlarda veri sorumlusunun ya da veri işleyenin esas faaliyeti şekil, kapsam ve amaç açısından kişilerin kapsamlı ve sürekli şekilde incelenmesi ve analizini gerektiriyorsa; ya da
- Veri sorumlusunun ya da veri işleyenin yaptığı tüm işlemler, kapsamlı şekilde özel nitelikteki verilerin işlenmesi ise mutlaka veri güvenliği görevlisi bulundurmaktır.¹¹⁰

¹⁰⁷Akıncı, a.g.e. s. 21.

¹⁰⁸Çekin, a.g.e. s. 55.

¹⁰⁹Çekin, a.g.e. s. 58.

¹¹⁰Çekin, a.g.e. s. 113.

1.3.3. İngiliz Veri Koruma Kurulu (ICO) ve Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK)

İngiltere Veri Koruma Kurulu, Birleşik Krallık'ın bağımsız otoritesidir. İngiltere'deki Kişisel Verileri Koruma Kurumu olarak da adlandırılabilir. Kamu yararına bilgi haklarını korumak, kamu kurumları tarafından açıklığı ve bireyler için veri gizliliğini teşvik etmek üzere kurulmuştur. Kuruluşların bilgi hakları yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlamak için harekete geçmelerini sağlamayı hedefler.¹¹¹

İngiliz Veri Koruma Kurulunun (ICO) web sitesi incelendiğinde; ana sayfada kullanıcıyı güncel veri ihlali ve ceza haberleri karşılamaktadır. Hemen altında ihlal bildirme ve şikâyet oluşturma başlıkları vardır. Sonrasında, bireylerin veri koruması ve bilgi hakları hakkında pratik bilgilendirme başlıkları bulunmaktadır. Bu başlıkları, kuruluşlar (kamu kurumları, özel sektör kuruluşları ve serbest tüccarlar) için veri koruma hakkında rehberlik ve kaynaklar yer almaktadır.¹¹²

Ayrıca web sitesi, kullanıcıları hakları konusunda bilgilendirmektedir:

- Kişisel verileriniz kullanılıyorsa bilgilendirme hakkınız
- Verilerinizin kopyalarını alma hakkınız
- Verilerinizi düzeltme hakkınız
- Verilerinizin silinmesi hakkınız
- Kuruluşların verilerinizi kullanma şeklini sınırlama hakkınız
- Veri taşınabilirliği hakkınız
- Verilerinizin kullanımına itiraz etme hakkınız
- İnsan müdahalesi olmadan hakkınızda alınan kararlarla ilgili haklarınız
- Bir kamu kurumundan bilgiye erişim hakkınız
- Bir endişeyi dile getirme hakkınız¹¹³

Web sitesinde ayrıca, küçük kuruluşlar düşünerek oluşturulmuş “Veri Koruma Öz Değerlendirmesi” yer almaktadır. Kurumun itibarını arttırmak, kişisel

¹¹¹<https://ico.org.uk/action-weve-taken/> 8 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

¹¹²<https://ico.org.uk> 8 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

¹¹³<https://ico.org.uk/your-data-matters/> 10 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

bilgilerin doğru, alakalı ve güvenli olmasını sağlayıp zaman ve para tasarrufu ettirmek, müşteri ve çalışan güvenini arttırmak, veri koruma yasasına uygunluğu değerlendirmek amacıyla oluşturulmuştur. Her bir öz değerlendirme kontrol listesi tamamlandığında, uygulanabilecek pratik eylemleri öneren ve veri koruma uyumluluğunu geliştirmeye yardımcı ek kılavuzlara bağlantılar sağlayan bir rapor oluşturulmaktadır. Liste, kişisel verilerin kontrolör veya işleyici olarak işlenip işlenmediği belirlenip tamamlanmaktadır. Bazen her ikisi olarak da veri işlenmektedir, bu durumda her iki liste de tamamlanmalıdır.¹¹⁴

Web sitesinde ayrıca veri paylaşımı kontrol listeleri yer almaktadır. Bu listeler, kişisel verilerin paylaşılıp paylaşılmayacağına karar verme sürecinde yol gösteren bir kılavuz niteliğindedir:

- Kişisel verileri paylaşmadan hedefe ulaşılabilir mi?
- Kişisel verileri paylaşmak için herhangi bir yasal yükümlülük mevcut mu?
- Kişisel verilerin paylaşımı veya paylaşılmaması durumunda bireylerin veya toplumun elde edeceği potansiyel faydaları/riskleri değerlendirdiniz mi?
- Hangi veriler, nasıl, ne amaçla, kiminle, ne zaman ve ne gerekçe ile paylaşılacak?

Bu ve benzeri sorular cevaplanarak kişisel verilerin paylaşılıp paylaşılmayacağına karar vermeye yardımcı olmaktadır.¹¹⁵

Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun web sitesi incelendiğinde; ana sayfada iletişim bilgileri, İngilizce dil seçeneği, ihlal & şikâyet başlıkları, kurul kararları, duyurular, ihlal bildirimleri, etkinlikler ve videolar göze çarpmaktadır. Sayfanın alt kısmında kurumsal, mevzuat, veri sorumlusu, ilgili kişi ve yayınlar başlıkları yer almaktadır.¹¹⁶ İlgili kişi başlığında ilgili kişinin hakları yer almaktadır:

¹¹⁴<https://ico.org.uk/for-organisations/data-protection-self-assessment> 10 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

¹¹⁵https://ico.org.uk/media/for-organisations/documents/1067/data_sharing_checklist.pdf 10 Aralık 2019 tarihinde erişildi.

¹¹⁶<https://www.kvkk.gov.tr/#> 22 Ocak 2020 tarihinde erişildi.

Kanunun 11.maddesi çerçevesinde ilgili kişi her zaman veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili;

- Kişisel verilerinin işlenip işlenmediğini öğrenme
- Kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme
- Kişisel verilerinin işlenme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme
- Yurt içinde veya yurt dışında kişisel verilerinin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme
- Kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması halinde bunların düzeltilmesini isteme
- Kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme
- Kişisel verilerin düzeltilmesi, silinmesi veya yok edilmesine ilişkin işlemlerin kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme
- İşlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme
- Kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması halinde zararın giderilmesini talep etme haklarına sahiptir.¹¹⁷

Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK) da İngiliz Veri Koruma Kurulu (ICO) gibi veri ihlallerini yayınlama ve ceza kesme yetkilerine sahiptir. Daha önce veri ihlalleri sebebiyle Facebook'a toplam 3 milyon 250 bin lira idari para cezası uygulanması kararı veren Kişisel Verileri Koruma Kurulu; fotoğraf, video paylaşım ve mesajlaşma uygulaması TikTok hakkında son günlerde basın-yayın organlarında yer alan "Kişisel verilerin korunmasına yönelik veri güvenliği açığı" haber ve ihbarları üzerine harekete geçerek TikTok hakkında resen inceleme başlatmıştır.¹¹⁸ Kişisel Verilerin Korunması Kurulu, veri ihlallerine ceza kesmeye devam etmektedir.

¹¹⁷ www.kvkk.gov.tr/Icerik/2036/Ilgili-kisinin-Haklari 8 Mart 2020 tarihinde erişildi.

¹¹⁸ <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/kisisel-verileri-koruma-kurulu-tiktok-hakinda-inceleme-baslatti/1897363#> 19 Eylül 2020 tarihinde erişildi.

1.3.4. İngiliz Veri Koruma Kurulu (ICO) ve Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK): Güncel Veri İhlalleri

İngiliz Veri Koruma Kurulu (ICO) ve Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK) web sitelerinde yer alan ihlallerden 2019 itibarıyla gerçekleşen 10 örnek incelenmiş ve şikâyet edilen kişi/kurum, ihlal konusu ve yaptırımları belirtmek üzere üçer başlığa ayrılarak tablo haline getirilmiştir:

Tablo 1: İngiliz Veri Koruma Kurulu (ICO) ve Kişisel Verileri Koruma Kurumu (KVKK) Veri İhlalleri

ICO 119120		KVKK ¹²¹	
Kurum:	Doorstep Dispensaree Ltd	Kurum:	Sevinç Eğitim Kurumları
Konu:	Özel verileri riske atmak	Konu:	Reklam amaçlı kısa mesaj göndermek
Ceza:	275.000 Sterlin para cezası	Ceza:	50.000 TL idari para cezası
Kurum:	DSG Retail Limited	Kurum:	Turizm şirketi
Konu:	Siber saldırı	Konu:	Siber saldırı sonucu yaşanan veri ihlali
Ceza:	500.000 Sterlin para cezası	Ceza:	500.000 TL
Kurum:	Leo Kirk (kişi)	Kurum:	Facebook
Konu:	Kişisel verileri 3.kişiye iletme	Konu:	“Başkasının Gözünden Gör” uygulaması kaynaklı hata
Ceza:	483 Sterlin	Ceza:	1.600.000 TL
Kurum:	CRDNN Limited	Kurum:	Yatırım şirketi
Konu:	Otomatik rahatsız edici aramalar yapmak	Konu:	İlgili kişinin reklam/bilgilendirme amaçlı aranması

¹¹⁹ <https://ico.org.uk/action-weve-taken/enforcement> 5 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

¹²⁰ <https://ico.org.uk/for-organisations/report-a-breach/personal-data-breach/personal-data-breach-examples/> 22 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

¹²¹ <https://kvkk.gov.tr/Icerik/5406/Kurul-Karar-Ozetleri?&> 25 Kasım 2020 tarihinde erişildi.

Ceza:	Maksimum 500.000 Sterlin	Ceza:	75.000 TL
Kurum:	Cathay Pacific Airways Limited	Kurum:	Banka
Konu:	Kişisel verileri koruyamamak (yetersiz bilgisayar sistemi güvenliği)	Konu:	İlgili kişinin kredi kartının rızası dışında 3.kişilere teslim edilmesi
Ceza:	500.000 sterlin para cezası	Ceza:	50.000 TL
Kurum:	Nicola Young (kişi)	Kurum:	Oyun şirketi
Konu:	İfşayı önlemek için kayıtları kasten bloke etmek	Konu:	Yetersiz teknik tedbir sonucu siber saldırı, yetkisiz erişim sonucu veri ihlali, geç bilgilendirme
Ceza:	400 sterlin para cezası	Ceza:	1.100.000 TL
Kurum:	Black Lion Marketing Ltd	Kurum:	Amazon Turkey Perakende Hizmetleri Limited Şirketi
Konu:	İstenmeyen doğrudan pazarlama görüşmeleri yapmak	Konu:	Kişisel verilerin mevzuata uygun işlenmemesi, mevzuat ihlali
Ceza:	171.000 sterlin para cezası	Ceza:	1.200.000 TL
Kurum:	Decision Technologies Limited	Kurum:	Uçak bileti satış firması
Konu:	Gizlilik ve Elektronik İletişim (EC Direktifi) Düzenlemeleri 2003 22 Yönetmeliğinin ihlali	Konu:	Başvurunun etkin ve uygun cevaplanmaması
Ceza:	90.000 sterlin para cezası	Ceza:	50.000 TL
Kurum:	British Airways	Kurum:	Telekomünikasyon şirketi

Konu:	Kişisel ve mali bilgileri koruyamamak	Konu:	Ad-soyad benzerliği sonucu kişisel verinin başkasına iletilmesi
Ceza:	20 milyon sterlin para cezası	Ceza:	50.000 TL
Kurum:	Digital Growth Experts Limited	Kurum:	Eczane
Konu:	Rahatsız edici pazarlama metinleri göndermek	Konu:	Yetersiz güvenlik önlemi, sisteme 3.kişinin erişimi, verileri hukuka aykırı olarak verme
Ceza:	60.000 sterlin	Ceza:	60.000 TL

Burada yalnızca 10 örnek gösterilmiş olsa da bahsedilen web sitelerinde, özellikle Kişisel Verilerin Korunması Kurulu (KVKK) web sitesinde daha birçok örnek bulunmaktadır. Örnek sayılarının farkından dolayı birebir karşılaştırma tablosu oluşturulmamıştır.

Kişisel Verilerin Korunması Kurulu (KVKK) web sitesinde detaylı açıklamalarla birlikte yapılacak bir işlem bulunmadığına dair verilen kararların olduğu örnekler de mevcuttur. Her şikâyet detaylı şekilde değerlendirilmektedir. Kanuna aykırı şikâyetler de açıkça belirtilmektedir. Her şikâyet için veri sorumlularına ceza kesilmesi söz konusu değildir. Burada belirtilen örnekler ceza alanlar içinden seçilmiştir.

İhlal örneklerinin çoğunun reklam/bilgilendirme amaçlı kısa mesaj gönderimi/aramalar yapma konusunda olduğu göze çarpmaktadır.

Örnekler ayrıntılı incelendiğinde, 2019-2020 yılları temel alınarak değerlendirme yapılacak olursa Kişisel Verilerin Korunması Kurulunun (KVKK) çok daha fazla ceza kestiği görülmektedir.

Bir diğer sık rastlanan örnek, verilerin hukuka aykırı olarak 3. kişilerle paylaşımıdır. Bu konu yüksek para cezaları ile sonuçlanmaktadır. Kurumlar ve kurum çalışanları verilerin paylaşımı konusunda şartlara çok dikkat etmelidir. Bu konuda bilgi profesyonellerine çok iş düşmektedir. Çalışanların, kişisel verileri

kendi çıkarları için kullandığı örneklere de rastlanmaktadır. Bu durumda da ceza söz konusudur. Kişisel veriler, amacına ve mevzuata uygun işlenmelidir.

Öte yandan, dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli nokta da kullanıcıların veri taleplerinin cevaplanma süresidir. Yasal süre aşıldığı zaman ceza söz konusudur. Bu konuya da dikkat edilmeli ve yasal süre aşılmadan veri talepleri cevaplanmalıdır. Ayrıca doğru bilgilendirme yapılması da önemlidir, yanlış bilgilendirmeler sonucu da ceza alınabilmektedir.

İhlaller için genel bir değerlendirme yapılacak olursa; veri ihlaline sebep olan durumların başında, dijital güvenlik konusunda bulunan açıkların geldiği düşünülmektedir. Güvenlik kontrollerinin düzenli ve sık aralıklarla yapılmaması da ihlallere sebep olan etkenlerden bir diğeridir. İşten çıkarılan çalışanların sisteme giriş yetkisi derhal alınmalıdır. Sistemdeki hassas veriler kopyalanmaya karşı korumalı hale getirilmelidir. Sistemlerin güvenlik kontrolleri daha sık, mümkünse her iş gününün başında yapılmalıdır.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun (KVKK) web sitesinde, ihlallerin fark edilme şekil ve süreleri de yer almaktadır ve buna göre; güvenlik kontrollerinin daha sık yapılması, ihlallerin çok daha çabuk fark edilmesini sağlamakta ve iş süreçlerinin daha hızlı bir şekilde normale dönmesine yardımcı olmaktadır. Çalışanlar, iş yerinde kullandıkları bilgisayarın parola korumasına, anti virüs programı bulundurmasına ve bu programların güncel olmasına dikkat etmelidir.

2.BÖLÜM: 21. YÜZYIL BİLGİ PROFESYONELLERİ

2.1. Bilgi Profesyonelinin Tanımı

Günümüzde bilgiye dayalı üretim ön plandadır ve bu çağ bilgi toplumu olarak adlandırılır. Yerleşik düzene geçme ile beraber yaşanan dönemler tarım, sanayi ve bilgi çağı olarak adlandırılmıştır. Tarım ve sanayi çağlarının ardından gelen ve “Bilgi çağı” olarak da adlandırılan 21. Yüzyılda bilgi ve teknoloji hayatın hemen hemen her alanında kullanılmaktadır.¹²² Bilgi çağının uzantısı olan bilgi toplumunda hem bireyler hem kurumlar açısından yeniliklere ayak uydurmak gerekir.¹²³ Dijital gelişmeler bu yenilikleri oluşturan sebeplerin başında gelmektedir. Bilgi toplumunun her bireyi ve kurumu çağa ve bu yeniliklere ayak uydurmalı, dijital çağın kaynak yığımindan doğru ve güncel bilgileri elde edip kullanabilmelidir.¹²⁴ Bilgi toplumuna geçiş sürecinde ortaya çıkan yeni kavramlardan biri de "bilgi profesyoneli" kavramıdır. Peter Drucker 60'lı yıllarda bilgi profesyoneli kavramını ortaya koymuştur.¹²⁵

Bilgi profesyoneli; yaptığı işle ilgili faaliyetleri sırasında yoğun şekilde bilgi kullanan çok çeşitli meslek gruplarını içerir. Dar anlamda ise kütüphane, arşiv, dokümantasyon merkezi gibi geleneksel kuruluşlarda her tür kayıtlı bilgi ile başkalarına hizmet sunan; bilginin sağlanması, korunması, iletilmesine yönelik hizmetler oluşturma, geliştirme bilgi, beceri ve tekniğine sahip insan gücünü ifade eder.¹²⁶

Bilgi ve belge yöneticileri, arşivciler, veri analistleri, bilgi işlemciler, kütüphaneciler, bilgi yönetim sistem tasarımı ve kurucuları, raporlama uzmanları gibi birçok meslek grubu, bilgi profesyoneli kapsamındadır. Bilgi profesyonelleri; bir kurumda ya da birimde veri, bilgi ve enformasyonu yaratan, bulan, değerlendiren, erişimini sağlayan, kurumsal süreçlerde kullanılabilir hale getiren ya da bunları yapmak için gerekli yöntem, model ve sistemleri tasarlayan, organize eden ve yönetebilen kişi ya da ekiplerdir. Günümüzde birçok kurumda

¹²²Berat Bırfın Bir ve İlker Yıldırım, “Bilgi Dünyasında İnovasyon ve Stratejik Yaklaşımlar”, Melisa Erdilek Karabay ve İrge Şener (Ed.), *İşletmelerde Güncel Yaklaşımlar: Pandemi Sonrası Örgütlerin Geleceği*, Nobel Yayıncılık, 1. basım, 2020, s. 101.

¹²³Bir ve Yıldırım, a.g.e. s.103

¹²⁴Bir ve Yıldırım, a.g.e. s..98.

¹²⁵Berat Bırfın Bir Bayraktar, *21. Yüzyıl Bilgi Yöneticisi Özellikleri, Rol ve Becerileri, Yetkinlikleri ve Alışkanlıkları*, Beta Basım A.Ş., İstanbul, 2007, s. 2.

¹²⁶İrfan Çakın, “Cumhuriyet'ten Günümüze Bilgi Profesyonellerinin Eğitiminde Başlıca Yönelişler”, *Türk Kütüphaneciliği*, 19, 1, 2005, s. 8.

yönetici sıfatıyla çalışan herkes kendi uzmanlık alanının bilgi yöneticisidir. Dolayısıyla, 21. yüzyıl bilgi yöneticisinin sahip olması gereken nitelikler genel olarak tüm fonksiyonel yöneticilerde bulunmalıdır.¹²⁷

Bilgi profesyonelleri iş hayatının hemen hemen her alanında yer almaktadır. Bu yüzden işledikleri, sorumluluklarını aldıkları bilgilerdeki kişisel mahremiyet ve kullanıcıların bilgi edinme hakları konusunda farkındalık sahibi olmaları gerekir. Güncel kanunlar ve mevzuat ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde bilgileri olmalıdır.

2.2. Dijital Çağda Bilgi Profesyonelinin Değişen Rolü ve Yetkinlikleri

21. yüzyıl bilgi ve iletişim teknolojileri sayesinde bilgiye erişim kolay ve hızlıdır. Doğru bilgiye, doğru zamanda, doğru yerde ulaşmak ve bu bilgiyi kurumsal süreçlere doğru şekilde aktarmak önemlidir.¹²⁸ Günümüzde, kurumlar için en önemli şey bilgidir. Kurumlar bilgiyi ve teknolojiyi yönetebilmeli ve kullanabilmelidir. Bu bağlamda bilgi yöneticileri; çağın gerekliliklerine uyum sağlayabilmek için sürekli bir değişim ve gelişim içinde olmak, yeni yetkinlikler edinmek durumundadır.¹²⁹

Dijital çağda bilgi ve belge üreticilerinin ve tüketicilerinin rollerini, sorumluluklarını, davranışlarını tanımlamak zordur. Çünkü dijital alanda erişim giderek daha da karmaşık hale gelmiştir. Bilgi profesyonelleri, belgelere sağlıklı erişim açısından meta verileri de etkin bir şekilde yönetebilmelidir.

Dijital çağda bilgi ve belge uzmanları, dijital yetkinliklere sahip ve dijital ortamda etkili olmalıdır. Bunun için yenilikçi, risk tahmin edebilen, prensipleri uygulamada düşünebilen bir yaklaşım içinde olmalı ve teknolojiyi etkin kullanılmalıdır. Avukatlar, teknoloji uzmanları gibi çeşitli disiplinlerde uzmanlar ile işbirliği içerisinde çalışmalıdır. Çünkü dijital alan karmaşık ve çok disiplinlidir, mahremiyet söz konusu olduğunda etik sorunlar da içerir. Dijital çağın bilgi profesyoneli, uzman bir iletişimci ve eğitimci olmalıdır. Tüketicileri ve bilgi üreticilerini eğitebilmek için bu gereklidir. Ayrıca iyi bir dijital okuryazarlık

¹²⁷Bayraktar, a.g.e. s. 3.

¹²⁸Bayraktar, a.g.e. s.171.

¹²⁹Bayraktar, a.g.e. s.170.

anlayışına sahip olmalıdır. Dijital okuryazarlık, “Dijital bir toplumda yaşamak, öğrenmek ve çalışmak için bireye gereken yetenekler” olarak tanımlanmıştır.¹³⁰

2.2.1. Dijital Çağda Bilgi Profesyonelinin Değişen Rolü

Dijital çağda bilgi profesyonelleri; dijital koruma, bilgi güvenliği, bilgi edinme, teknik altyapı, üst veriler, güncel teknolojik gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmalıdır.¹³¹ Dünyaya dijital açıdan bakıp kavramları farklı şekillerde öğrenmeli ve bilgiyi işlemelidir.¹³² Bilgi profesyonelleri, dijital ortamda oluşturulan belgelerin fiziksel olarak yönetilmemesi gerektiğini, dijital belgelerin daha savunmasız olduğunu bilmelidir. Dijital belgeleri yaratılış anından itibaren yönetmeli ve dijital belgelerin basılı belgelerden çok daha erken müdahale gerektirdiğinin bilincinde olmalıdır.¹³³

Türk Kütüphanecileri Derneği tarafından 1996 yılında bilgi hizmetlerinde çalışanlara hitaben hazırlanan ve üyeler tarafından benimsenen etik ilkeleri, bilgi profesyonelleri alanında önemli bir çalışmadır. 1996 yılında yürürlüğe konulan Mesleki Etik İlkeleri'nin 2010 yılında elektronik ya da basılı-yazılı kaynak ayrımı yapmaksızın mevcut yasal düzenlemelerin de dikkate alınarak yeniden gözden geçirilmesi ile birlikte; çelişkilerden büyük ölçüde uzak ve kullanıcı gizliliğini ihlal etmeyen yeni etik değerler benimsenmiştir. Yeni etik kurallar içerisinde; kullanıcıların yaptığı araştırmaların, ödünç aldığı ve/veya yararlandıkları bilgi kaynaklarının neler olduğunun gizliliği güvence altına alınmakta ve kişisel bilgilerin yasal gereklilik dışında kimseyle paylaşılmayacağı belirtilmektedir.¹³⁴

2017’de Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu’na (IFLA) sunulan bir bilgilendirme metninde ise kütüphanelerde kişisel verilerin korunmasına ilişkin; kişisel verilerin işlenmesi için yasal dayanak oluşturulması, kişisel verileri işlemeye yönelik faaliyetlerin belirlenmesi, belirlenen yasal hüküm

¹³⁰McLeod, a.g.e. s. 13.

¹³¹İnceoğlu ve Şentürk, a.g.e. s. 359.

¹³²İnceoğlu ve Şentürk, a.g.e. s. 361.

¹³³Lale Özdemir Şahin, “Archives in the Digital Age: The Readiness of the Turkish Generation Z for the Challenge” *The Archival World*, Volume: 7, Issue:1, 2020, s. 6.

¹³⁴Türkay Henkoğlu ve Nazan Özenç Uçak, “Elektronik Bilgi Güvenliğinin Sağlanması ile İlgili Hukuki ve Etik Sorumluluklar”, *Bilgi Dünyası*, 13, 2, 2012, s. 391.

ve koşulların kolay erişilebilir ve anlaşılabilir olması gibi öneriler yer almaktadır.¹³⁵

İngiliz Milli Arşivi, 2000'lerin başında Dijital Süreklilik Departmanını kurmuştur; çünkü dijital bilginin teknolojik değişim nedeniyle daha savunmasız olduğunu kabul etmiştir.¹³⁶

Kurumsal bilgi güvenliğinin sağlanması konusunda hem dışarıdan gelebilecek tehditlere hem de kurum içinden gelebilecek tehlikelere karşı önlem alınmalıdır. Kurum içindeki en önemli risk unsuru personelin kendisidir. Bilinçli olarak verilen zararları engellemek için kurumlar güvenilir personel çalıştırmalıdır. Personelin bilgi eksikliğinden kaynaklanan hataları azaltabilmek için de kurum içinde eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılmalıdır.¹³⁷

Bilgi güvenliği sadece teknolojik araçlarla ve güvenlik önlemleriyle sağlanamamaktadır. Eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarında her bir çalışanın kurumun genel güvenliğine katkı sağlayacağının farkına varmasını sağlamak hedeflenmelidir.¹³⁸

2.2.2. Dijital ağda Bilgi Profesyoneli İstihdamı

Bilgi profesyoneli, bilginin işlendiği yerdedir. Dolayısıyla, bilgi profesyonelleri hangi sektörde çalışırsa çalışsın bilgi işlenmektedir. Mutlaka mahrem nitelikli kişisel veri de işlenecektir. Bu konuya aşına olunmalıdır. Bilgi profesyonelleri, mahremiyet kavramını ve kişisel verilerin korunması konusunda düzenlemeleri ve gelişmeleri bilmelidir. Kurumların bilgi yönetim sistemleri, politikaları, mahremiyet haklarını gözeterek yönetilmelidir.

Bilgi profesyonellerinin iş dünyasında sahip olduğu unvanlar (kütüphaneci, arşivci, bilgi yöneticisi vb.) gelişen nitelikleri ve genişleyen uygulama alanları sonucunda yetersiz kalmaya başlamıştır. "Elektronik" sözcüğü,

¹³⁵Dilan şerife şişkin ve Tolga akmak, "Üniversite Kütüphanelerinde Kişisel Veriler: Ankara'daki 15 Üniversite Kütüphanesindeki Uygulamaların Analizi", *Türk Kütüphaneciliği*, 34, 3, 2020, s. 464. <https://doi.org/10.24146/tk.754346>.

¹³⁶řahin, a.g.e. s. 7.

¹³⁷Berrin Aslan Öztezcan, *Bilgi Güvenliği Farkındalığı Üzerine Bir Araştırma: Marmara Üniversitesi Örneği*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Bilişim Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s. 77.

¹³⁸Öztezcan, a.g.e. s.77.

görev alanına göre bilgi profesyonellerinin kadro adlarına da eklenmiştir (elektronik danışma kütüphanecisi, elektronik veri tabanı yöneticisi gibi, unvanlarda mesleki yetenek teknolojiyle birleşmiştir).¹³⁹

Türkiye'de bilgi profesyonellerinin eğitiminde 2000 yılı ve sonrasında bilgi teknolojilerindeki gelişmeler ders programlarına yansımıştır.¹⁴⁰ Üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi müfredatları, dijital çağa ayak uydurmak için, teknolojik eğilimler doğrultusunda güncellenmiştir.

Bilgi profesyonelleri üzerine 2012'de yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre; katılımcıların yarısından fazlası statülerini olumlu yönde etkileyen bilgi teknolojileriyle ilgili yetkinliklerini üniversite sonrası dönemde kazanmıştır. Bu doğrultuda eğitim programlarının belli aralıklarla gözden geçirilmesi önerilmektedir.¹⁴¹

2017'de Marmara Üniversitesi personelleri bazında yapılan bir araştırmaya göre; 19-27 yaş aralığında bulunan personellerin bilgi güvenliği konusunda daha fazla farkındalığa sahip olduğu; yaşın artması ile bilgi güvenliği konusundaki hassasiyetin azaldığı ortaya çıkmıştır. Ortalamalara bakıldığında kadın personellerin bilgi güvenliği konusunda daha az farkındalığa sahip olduğu görülmüştür.¹⁴² Personellerin eğitim seviyelerine bakıldığında yalnızca kişisel verilerin korunması konusunda farklılık görülmüştür. Eğitim seviyesi doktora olan personellerin lise mezunlarına göre kişisel verilerin korunması konusunda daha fazla farkındalığa sahip olduğu görülmüştür.¹⁴³

2017'de yapılan bir çalışmaya göre; gençlerin bilişim teknolojileri kullanım yeteneklerinin gelişmesinin aynı zamanda dijital güvenlik yaklaşımlarını da olumlu yönde etkilediği görülmüştür.¹⁴⁴ Bu durum, ailede başlayıp okulda devam eden bir eğitimin önemini vurgulamaktadır.

¹³⁹Semanur Öztemiz, *Bilgi Teknolojilerinin Statü Bağlamında Bilgi Profesyonelliğine Yansıması: Ankara'da Çalışan Kütüphaneciler Üzerine Bir Araştırma*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012, s. 54.

¹⁴⁰Öztemiz, a.g.e. s. 28.

¹⁴¹Öztemiz, a.g.e. s.102.

¹⁴²Öztezcan, a.g.e. s. 138.

¹⁴³Öztezcan, a.g.e. s. 139.

¹⁴⁴Aylin Görgün Baran ve M.Tuğba Erdem, "Gençlerin Bilişim Teknolojilerini Kullanım Yetenekleri ve E-Güvenlik Yaklaşımlarına Dair Bir Araştırma", *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 5, 12, 2017, s.21. <http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/> 10 Şubat 2020 tarihinde erişildi.

2018’de Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü öğrencileri üzerine yapılan bir araştırmada Kişisel Verilerin Korunması Kanunundan haberdar olma durumu değerlendirildiğinde, Kanun’un genel olarak bilinmediği veya sadece ismen bilindiği ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin söz konusu Kanun’dan en fazla internet yoluyla haberdar oldukları anlaşılırken, ikinci olarak ise dersler vasıtası ile haberdar oldukları ortaya çıkmaktadır. Bu sonuçla birlikte özellikle genç kuşağın etkin kullandığı bir platform olan internet vasıtasıyla kişisel verilere yönelik bilgilendirme yapılabileceği öngörülmektedir.¹⁴⁵ Sonuçlara göre, öğrenciler web servislerini kullanırken yüksek oranlarda birçok sistemde kullandıkları ortak parolalarından birini kullanmaktadırlar.¹⁴⁶

2019’da lise öğrencileri üzerine yapılan bir araştırmada bilgi güvenliği farkındalığı ile dijital okuryazarlığı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür.¹⁴⁷ Öğrencilerin, saldırı ve tehditler konularında eksik kaldıkları ve tam anlamıyla bir bilgi güvenliğine sahip olmadıkları; bu konuda yeterli eğitim almadıkları görülmüştür.¹⁴⁸

Türkiye’de kamu çalışanlarında siber güvenlik farkındalığı araştırmaları yapılmış ve sonuç olarak yeterli bilgiye sahip oldukları, hayat boyu eğitim almaları ve üniversitelerde bu konuya yönelik derslerin verilmesi önerilerinde bulunulmuştur. Şirketlerde bilgi güvenliğine yönelik çalışmalarda ise yaşanan güvenlik sorunlarının personelin bilgi eksikliğinden kaynaklandığı ve bu konuda farkındalık çalışmalarının yapılmasına ihtiyaç olduğu söylenmektedir.¹⁴⁹ Bilgi güvenliği farkındalığı seviyesinin eğitim seviyesi ile doğru orantılı olduğu görülmüştür. Bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılan çalışmalar da mevcuttur.¹⁵⁰

¹⁴⁵Şahika Eroğlu, "Dijital Yaşamda Mahremiyet (Gizlilik) Kavramı ve Kişisel Veriler: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Mahremiyet ve Kişisel Veri Algılarının Analizi", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, cilt:35, sayı:2 (2018), s. 21.

¹⁴⁶Eroğlu, a.g.e. s.22.

¹⁴⁷Gülhan Dönmez, *Lise Öğrencilerinin Bilgi Güvenliği Farkındalığı ile Dijital Okuryazarlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğrenim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, s. 42.

¹⁴⁸Dönmez, a.g.e. s.52.

¹⁴⁹Dönmez, a.g.e. s.54.

¹⁵⁰Dönmez, a.g.e. s.76.

Türkiye'deki Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleri bazında lisans ders programlarına bakıldığında Üstveri ve Sınıflama Sistemleri, Elektronik Devlet Uygulamaları, Bilişim Teknolojileri, Elektronik Belge Yönetim Sistemi, Dijital Çağda Bilgi Hakları ve Erişim, Dijital Kütüphaneler, Bilgi Merkezlerinde Teknoloji Kullanımı,¹⁵¹ Dijital Kaynaklar, Dijitalleştirme Uygulamaları, Bilgi Güvenliği,¹⁵² Bilgi Okuryazarlığı,¹⁵³ Bilgi Sistemlerinde Güvenlik, Hukuk¹⁵⁴ derslerinin olduğu görülmüştür.

Kişisel Verilerin Koruma Kurumu için uzman yardımcılığı pozisyonlarına uygun personel için hazırlanan giriş sınavı ilanında görüldüğü üzere; sınava girebilmek için Hukuk, Siyasal Bilgiler, İktisadi ve İdari Bilimler, İktisat ve İşletme, Elektronik, Elektrik-Elektronik, Elektronik ve Haberleşme, Bilgisayar Mühendisliği ve Bilişim Sistemleri Mühendisliği bölümlerinden mezun olmak gerekmektedir. Yabancı dil yeterliliği ve yaş sınırı bulunmaktadır. Giriş sınavında Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve diğer düzenlemeler, kişisel verilerin korunması ile ilgili uluslararası mevzuat ve uygulamaların payı %20 olup sınavın geri kalanı mesleki alan bilgisi ve genel kültür sorularından oluşmaktadır. Sözlü sınavda ise temsil kabiliyeti, özgüven, ikna kabiliyeti, bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklık ile ifade yeteneğinin göz önünde bulundurulacağı ifade edilmiştir.

Bunun dışında güncel iş ilanları incelendiğinde; Veri Koruma Uzmanı, KVKK Uzmanı, KVKK Danışmanı, Bilgi Güvenliği Uzmanı gibi çeşitli iş alanlarının ve yeni pozisyonların ortaya çıktığı görülmüştür. Danışma şirketleri, bankalar vb. kurumlar KVKK uyumluluk süreci için çalışan aramaktadır. İlanların genelinde dikkat çeken şartlar şunlardır:¹⁵⁵

- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile ilgili bilgi ve tecrübe sahibi olmak
- Teknolojik gelişmeleri takip etmek ve öğrenmeye açık olmak
- Kişisel verilerin korunması konusunda ulusal ve uluslararası düzenlemeleri bilmek

¹⁵¹<http://bby.fef.marmara.edu.tr/lisans-programi/haftalik-ders-programlari> 22 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

¹⁵²<https://bilgibelge.medeniyet.edu.tr/egitim/lisans> 22 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

¹⁵³http://akts.hacettepe.edu.tr/ders_listesi.php?prg-ref=PRGRAM_00000000000000000000000085&birim_kod=396&submenuheader=2&prg_kod=396 22 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

¹⁵⁴<http://bby.fef.marmara.edu.tr/lisans-programi> 22 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

¹⁵⁵www.kariyer.net 20 Ekim 2019 tarihinde erişildi.

- İyi derecede İngilizce bilmek
- Raporlama yeteneği yüksek olmak
- İletişim yeteneği kuvvetli olmak
- Problem çözme yeteneğine sahip
- Tercihen 4 yıllık Bilgisayar Mühendisliği, Elektrik-Elektronik Mühendisliği ve ilgili bölümlerden; İktisadi ve İdari Bilimler, Hukuk, İşletme, Yönetim Bilişim Sistemleri, Bilgisayar Programcılığı bölümlerinden minimum lisans düzeyinde eğitim almış olmak

Mezun olunan lisans bölümünün özellikle belirtilmediği ilanların az sayıda olduğu görülmüştür. Yalnızca bir ilanda Veri Koruma Envanter Uzmanı yetiştirmek üzere tercihen Bilgi ve Belge Yönetimi bölümünden mezun biri arandığı belirtilmiştir.¹⁵⁶

İş ilanlarında aranan lisans derecesi açıkça belirtilmediği ya da özellikle Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü mezunu adaylar aranmadığı sürece bu iş ilanlarına Bilgi ve Belge Yönetimi mezunu kişilerin başvuramaması veya bu işlerde çalışamayacak olması tartışma konusudur. Bilgi ve Belge Yönetimi'nin belirtilen bölümler kadar bilinmemesi dolayısıyla ders içeriklerini araştırıp öğrenmek yerine yetersiz kabul edilip ilanlarda belirtilmemesi söz konusu olabilir.

İş ilanları ve kişisel veriler ile ilgili haklar genel olarak değerlendirildiğinde; günümüzde iş ilanlarında kişisel veri belirterek aday çalışan sınırlaması yapmak suç haline gelmiştir. İş tanımını doğrudan doğruya mecbur kalınmadığı sürece adaylar için cinsiyet, yaş gibi sınırlama yapılmaması gerekmektedir. Bu tür ayrımcılıklar T.C. Anayasası, 4857 sayılı İş Kanunu ve Ceza Kanunu uyarınca zaten yasaklanmış haldedir. Ancak iş ilanları doğrudan kapsama alınarak ayrımcılık konusuna değinilen güncel yasa, 2016'da Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Ulusal mevzuatı, ulusal insan hakları kurumlarının niteliklerine dair çerçeveyi belirleyen Paris Prensipleri ile uyumlu hale getirmek için hazırlanan 6701 Sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu uyarınca bu tür ayrımcılık eylemleri sonucunda 10.000 TL'ye kadar para cezası alınabilmektedir.¹⁵⁷ 2018'de Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK),

¹⁵⁶ www.facebook.com/groups/4971053521/permalink/10157359274893522 8 Eylül 2019 tarihinde erişildi.

¹⁵⁷ <https://datassist.com.tr/is-ilanlarinda-ayrimcilik-yasaklaniyor-mu> 24 Eylül 2020 tarihinde erişildi.

bir kariyer sitesinde tesettürlü olmayan kadın çalışan aradığını belirten yayınevine ayrımcılık gerekçesiyle 3 bin lira idari para cezası vermiştir. Kurum, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kanununun ihlal edildiğine hükmetmiştir. İlanın yayınlandığı web sitesine de bin lira idari para cezası verilmiştir.¹⁵⁸

¹⁵⁸ www.milliyet.com.tr/amp/gundem/yayinevinin-tepki-ceken-is-ilanina-ceza-277834 Erişim tarihi: 12 Mayıs 2020

3.BÖLÜM: 21. YÜZYIL BİLGİ PROFESYONELLERİNİN DİJİTAL MAHREMİYET FARKINDALIĞINI ÖLÇMEK İÇİN MÜLAKAT VE ANKET

3.1. Mülakat

Eğitim, belediye, kütüphane ve inşaat sektörlerinde çalışan toplam 5 adet bilgi profesyoneli ile 17 sorudan oluşan bir mülakat yapılmıştır. Hem bireysel hem kurumsal açıdan Kişisel Verilerin Korunması Kanununa (KVKK) ne kadar hazır olduğunu tespit etmek amacıyla 17 adet soru hazırlanmıştır. Detaylı cevaplar gerektiren sorular olduğu için uygulanabilirlik açısından çalışma 5 katılımcı ve 17 adet soru ile sınırlı tutulmuştur. Birebir iletişimde daha net yanıtlar alma ve daha sağlıklı sonuçlar elde etme olanağı bulunduğu ve katılımcı görüşmeye daha fazla zaman ayırabildiği için yüz yüze, bireysel görüşme yöntemi kullanılmıştır.¹⁵⁹ Katılımcılar Bilgi ve Belge Yönetimi mezunları arasından tesadüfi olarak seçilmiştir. Sorular ile kişisel verilerin korunması konusunda kurumsal ve bireysel farkındalığı ve bilgi düzeyini ölçmek hedeflenmiştir. Anket çalışmasından farkla sadece Bilgi ve Belge Yönetimi lisans mezunları seçildiğinden farkındalığın yüksek olması beklenmektedir. Çalışma değerlendirilirken kişi ve kurum adı belirtilmemiştir.

¹⁵⁹Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar – İlkeler – Teknikler*, Nobel Yayın, 23. basım, Ankara, 2012, s.167.

Katılımcılar:

Katılımcı	Sektör	Kurum tipi	Bilgi ve Belge Yönetimi mezunu	Kadro adı
1	İnşaat	Özel	Evet	Belge yöneticisi
2	Eğitim	Yükseköğretim kurumu/Kamu	Evet	Ebys sistem yöneticisi
3	Belediye	Yerel yönetim	Evet	Memur
4	Eğitim	Yükseköğretim kurumu/Vakıf	Evet	Kütüphaneci
5	Kütüphane	Kamu	Evet	Kütüphaneci

Katılımcıların hepsi Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü mezunudur.

Tablo 2: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kurumunuzda ne gibi değişikliklere sebep oldu?

Katılımcı - 1	Bir değişikliğe sebep olmadı.
Katılımcı - 2	ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sisteminin üniversiteye katılması gerekliliği yarattı. Hassas bilgilerin sınıflandırılmasına, kullanımların standartlaştırılmasına yol açtı.
Katılımcı - 3	Çalışanlar açısından bir değişiklik olmadı.
Katılımcı - 4	Bir değişikliğe sebep olmadı.
Katılımcı - 5	Değişikliğe neden olmadı.

5 katılımcıdan yalnızca 1'i, Kişisel Verilerin Korunması Kanununun çalıştığı kurumda bir değişikliğe sebep olduğunu belirtmiştir. Kanunun, özellikle kamu kurumlarında değişikliğe sebep olması beklenmektedir. Ancak kamu kurumu çalışanı 3 katılımcıdan yalnızca 1'i değişiklikten söz etmiştir. Bu sorunun cevapları, çalışanların farkındalığının düşük olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 3: Kurumunuzun veri politikası en son ne zaman/nasıl/ne sebeple güncellendi?

Katılımcı - 1	Taşeron firma gelince gizlilik açısından bazı şeyler saklandı.
Katılımcı - 2	Güncel-resmi bir veri politikası yok; oluşturulmasının yolunu açtı.
Katılımcı - 3	Yerel seçimler sebebiyle Mart 2019'da güncellendi.
Katılımcı - 4	Bu konuda bilgim yok.
Katılımcı - 5	Bakanlık tarafından belli sürelerde güncellenmektedir.

Kanun uyarınca, kurumların veri politikası olması beklenmektedir. 5 katılımcıdan 1'i resmi bir veri politikası bulunmadığını, 1 katılımcı da bu konuda bilgisi olmadığını ifade etmiştir. Diğer 3 katılımcı bu soruyu kısaca yanıtlamıştır. Cevaplar çok yeterli bulunmasa da ilk sorudakine göre daha iyi bir tablo çizmektedir.

Tablo 4: Kurumunuzda dijital güvenlik için ne gibi uygulamalar yapılmakta/kullanılmaktadır?

Katılımcı - 1	İnşaat firmalarının kullandığı “Aconex” sistemi kullanılıyor. Çok güvenli bir uygulama. Paylaşılması istenmeyen bir belge sistem üzerinden saklanabiliyor. Sadece görmesi istenen kişiler görebiliyor. Her sene eğitim oluyor.
Katılımcı - 2	Bilgi çalma girişiminde bulunulursa “güvenlik duvarı” mevcut. Web filtreleme sistemleri var. Personel, kurumun güvenliğini tehlikeye düşürecek bir siteye girecek olursa, bloklanıyor. Log kayıtları bir yazılımla tutuluyor.
Katılımcı - 3	Anti virüs programları, bilgisayar açılış şifreleri (personel) mevcuttur. Bazı web siteleri yasaktır (örn. Youtube).
Katılımcı - 4	Bilgi işlem bölümü ile ortak yürütülüyor. Bu konu bilgi işlem kontrolü altındadır.
Katılımcı - 5	Dijital güvenlik için üst seviyede bir uygulama kullanılmamaktadır.

Çalıştığı kurumda yapılan dijital güvenlik uygulamaları hakkında sorulan soruya 5 katılımcının 4’ü detaylı sayılabilecek cevaplar vermiştir. Söz konusu katılımcılar, çalıştıkları kurumdaki dijital güvenlik faaliyetleri ve önlemleri hakkında bilgi sahibidir.

Tablo 5: Kurumuzda veri koruma uzmanı bulunmakta mıdır? Veri koruma konusunda neler yapmaktadır?

Katılımcı - 1	IT bir veri koruma uzmanı niteliğinde. Verilerin kopyalarını alıyor.
Katılımcı - 2	Hayır.
Katılımcı - 3	Bilgi işlem müdürlüğü bu konuda gerekli personele sahiptir. Şifre yenileme uyarısı otomatik ve düzenli olarak gönderiliyor. Şifrelerin güçlü oluşturulması için bazı şartlar da var: Büyük-küçük harf, sayı vs...
Katılımcı - 4	Bilgi işlem bünyesinde sorumlu personel bulunmaktadır. Şifreler düzenli olarak güncellenmektedir. Bilgiler üçüncü kişilerle paylaşılmamaktadır. İşlem sırasında kurum kartı istenmektedir.
Katılımcı - 5	Veri koruma uzmanı bulunmamaktadır.

5 katılımcıdan 3'ü, çalıştığı kurumda veri koruma konusunda kurumun Bilgi İşlem bölümünün sorumlu olduğunu ifade etmiştir. 2 katılımcı, kurumun veri koruma uzmanı bulunmadığını belirtmiştir. Bu 2 katılımcı kamu sektöründe çalışmaktadır ve bu durum, söz konusu 2 kamu kurumunun veri koruma uzmanı bulundurma konusunda geride kaldığını göstermektedir.

Tablo 6: Açık rıza/bilgilendirme metinlerinizi Kişisel Verilerin Korunması Kanununa uygun hale getirdiniz mi?

Katılımcı - 1	Hayır.
Katılımcı - 2	Evet; etik kurul süreçlerinde, kanuna göre uygulanıyor.
Katılımcı - 3	Bilgim yok.
Katılımcı - 4	Evet.
Katılımcı - 5	Hayır.

Kanun uyarınca, kurumlar açık rıza/bilgilendirme metinlerini Kanuna uygun hale getirmek zorundadır. Katılımcıların yalnızca 2 tanesi bu soruya olumlu cevap vermiştir. 1 katılımcı, bilgisi bulunmadığını ifade etmiştir. Kalan 2 katılımcı ise soruyu olumsuz yanıtlamıştır. Söz konusu 2 katılımcının çalıştığı kurumların maddede geri kaldığı ve bilgisi bulunmadığını belirten katılımcıda bu maddede farkındalığın düşük olduğu tespiti yapılabilir.

Tablo 7: Kurumunuzun yurtdışı şubesi bulunmakta mıdır?

Katılımcı - 1	Evet; İspanya, Kanada, Dubai.
Katılımcı - 2	Hayır.
Katılımcı - 3	Hayır.
Katılımcı - 4	Hayır.
Katılımcı - 5	Hayır.

Katılımcılara, çalıştıkları kurumun Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) kapsamına girip girmediğini doğrulama amacıyla sorulan bu soruya yalnızca 1 katılımcı olumlu yanıt vermiştir. Aynı katılımcının, beklendiği üzere Tablo:8'de Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) hükümlerinin kurumu için bağlayıcılığından söz ettiği görülmektedir.

Tablo 8: GDPR (General Data ProtectionAct) hükümleri kurumunuz için bağlayıcı mıdır?

Katılımcı - 1	%50
Katılımcı - 2	Hayır.
Katılımcı - 3	Hayır.
Katılımcı - 4	Hayır.
Katılımcı - 5	Hayır.

Bu soruyu olumsuz yanıtlayan katılımcıların hepsi, çalıştıkları kurumun yurtdışı şubesi olmadığını söylemiştir. Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) hükümlerinin çalıştığı kurum için %50 bağlayıcı olduğunu belirten 1 katılımcı, çalıştığı kurumun yurtdışı şubesi bulunduğunu doğrulamıştır.

Tablo 9: Bilgi güvenliğini sağlamak/kişisel verileri korumak için bireysel olarak gerçekleştirdiğiniz uygulamalar/ aldığınız önlemler nelerdir?

Katılımcı - 1	Kopya alıp kişisel USB’de saklıyor. Bazı önemli belgeleri mail ile koruyor.
Katılımcı - 2	Kişisel bilgisayarlarda üniversiteden resmi onaylı anti virüs yazılımı kullanılıyor, bilgisayarlar şifreyle korunuyor. Personel, bilgisayarını uyku modunda bırakıyor. Masaüstü yerine dizüstü bilgisayar kullanımı, bilgileri yanında taşımaya olanak sağlıyor. VPN, bilgi güvenliğini sağlıyor.
Katılımcı - 3	Çalıştığım bilgisayar, çalışma saatlerinde başında olmadığım zaman kilitleyerek çıkıyorum. Şifremi üçüncü şahıslar ile paylaşmıyorum. Bazı evrakların şablonlarını usb belleğime alıyorum.
Katılımcı – 4	Düzenli aralıklarla sistemin yedeği alınıp uygun bir şekilde saklanmaktadır.
Katılımcı – 5	Her personelin bilgisayarı şifreyle korunup uygun anti virüs programı kullanılıyor.

Katılımcıların hepsinin, çalıştıkları kurumda alınan gerek bireysel gerek kurumsal önlemler sonucu bilgi güvenliğini sağlamak/kişisel verileri korumak için çaba harcadığı görülmektedir.

Tablo 10: Kurumunuzda kullanılan bilgisayarlarda ve bilgi yönetim sistemlerinde kullanılan şifreler paylaşılmakta mıdır?

Katılımcı - 1	Hayır; IT'den yetki alınıyor.
Katılımcı - 2	Önceden paylaşıyordu. E-imza şifrelerinin & e-imzanın x kişiye verilmesi gibi durumlar oluyordu. ISO 27001 sonrası paylaşılmıyor.
Katılımcı - 3	Hayır.
Katılımcı - 4	İlgili kişiler dışında kimseyle paylaşılmamaktadır.
Katılımcı - 5	Evet, kurumda az kişi çalıştığından dolayı işlerin aksamaması için paylaşılmaktadır.

Kurumda kullanılan bilgisayarlarda ve bilgi yönetim sistemlerinde kullanılan şifrelerin paylaşılması, verilerin güvenliği açısından sorunlara yol açabilmektedir. Şifrelerin yetkisiz paylaşılmadığını belirten 4 katılımcıdan 1'i, şifrelerin önceden paylaşıldığını belirtmiştir. 1 katılımcı ise çalışan sayısının azlığından ötürü işlerin aksamaması için şifrelerin paylaşıldığını belirtmiştir.

Tablo 11: Kurumunuzda işlenen kişisel verilerin sahiplerine bu veriler hakkında nasıl bilgi verilmektedir?

Katılımcı - 1	Taşeron firmalardan her gün mektup geliyor. Bunlar Aconex üzerinden sadece gerekli kişiye iletiliyor.
Katılımcı - 2	İşe başlayan personele etik raporu ve bilgilendirici onam formu imzalatılıyor. Bu süreç KVKK'ya göre yapılıyor, kullanıcı resmi olarak bilgilendiriliyor.
Katılımcı - 3	Yüz yüze, üçüncü şahıslar ile paylaşılmama şartı ile verilir.
Katılımcı - 4	Yüz yüze, telefon ve mail yoluyla bilgilendirmeler yapılmaktadır.
Katılımcı - 5	Kullanan personele yazılı olarak bilgi verilmektedir.

Kanun uyarınca, kişiler işlenen kişisel verileri hakkında bilgi talebinde bulunma hakkına sahiptir. Kurumların Kanun'a ne kadar uyum sağladığını/hazır

olduğunu tespit etmek amacıyla sorulan sorulardan biri de bu konudur. Katılımcılar, bilgilendirmenin yapıldığını ifade etmiştir.

Tablo 12: Kurumunuzda dijital ortamda kişisel verilerin güvenliği konusunda ne gibi problemlerle karşılaştınız? Nasıl çözüm buldunuz?

Katılımcı - 1	Bazen sistemde hatalar oluyor, kişisel veriler ortaya çıkabiliyor (bilgisayar sistemlerinin hataları sebebi). Çözüm: Çok gizli evrak varsa sistemde paylaşmıyor, mail yoluyla kendine gönderiyor.
Katılımcı - 2	EBYS şifrelerini kullanıcılar birbirine veriyordu. E-imza şifrelerinin & e-imzanın x kişiye verilmesi gibi durumlar oluyordu. E-postalar, EBYS'ler bilgisayarlarda açık şekilde bırakılıyordu. Kendisi bizzat dijital farkındalık & EBYS, güçlü şifreler vs. konusunda eğitimi veriyor.
Katılımcı - 3	Olmadı.
Katılımcı - 4	Olmadı.
Katılımcı - 5	EBYS vb. şifreler diğer personellerce de biliniyordu. Mümkün olduğunca paylaşılmamaya çalışılıyor.

Katılımcıların, çalıştıkları kurumda dijital ortamda kişisel verilerin güvenliği konusunda ne gibi problemlerle karşılaştığı sorulduğunda ise 2 katılımcı problem yaşanmadığını söylemiştir. 2 katılımcı, şifrelerin paylaşılmasından doğan problemlerden bahsetmiş, artık şifrelerin paylaşılmadığının altını çizmiştir. 1 katılımcı, bilgisayar sisteminden kaynaklanan hatalar olduğunu belirtmiş ve çok gizli bir evrak söz konusu olduğunda sistemde paylaşmak yerine kendisine mail yoluyla gönderdiğini ifade etmiştir.

Tablo 13: Kişisel verilerin korunması, dijital güvenlik, e-mahremiyet konularında herhangi bir eğitim aldınız mı? Bu ve benzeri konularda güncel bilgileri nasıl alıyorsunuz?

Katılımcı - 1	Yüksek lisans döneminde eğitim aldı.
Katılımcı - 2	Evet; EBYS yazılım firması 2016'da bu konuda eğitim verdi. Akademik çalışmaları takip ediyor, konferanslara gidiyor.
Katılımcı - 3	Konu ile ilgili eğitim almadım. İş ile ilgili eğitim veya bilgilendirme yapılırsa bilgileniyorum.
Katılımcı - 4	Lisans eğitimi dışında bu konu üzerine bir bilgi almadım. Güncel bilgileri meslektaşlarımdan almaktayım.
Katılımcı - 5	Almadık.

5 katılımcıdan 1'i kişisel verilerin korunması, dijital güvenlik, e-mahremiyet konularında lisans döneminde, bir diğer katılımcı ise yüksek lisans döneminde eğitim aldığını belirtmiştir. 2 katılımcı çalıştığı kurumda eğitim aldığını söylemiştir. 1 katılımcı ise eğitim olmadığını belirtmiştir. 1 katılımcı, güncel bilgileri akademik çalışmaları takip ederek ve konferanslara katılarak edindiğini belirtmiştir. 1 katılımcı da güncel bilgileri meslektaşlarından aldığını ifade etmiştir. Katılımcıların çoğu, soruyu olumlu cevaplamıştır.

Tablo 14: Kullanıcılar kişisel verileri ile ilgili ne tür bilgi talep etmektedir?

Katılımcı - 1	Talepte bulunulmuyor, bu konu hakkında bilgileri yok.
Katılımcı - 2	Örneğin emeklilik tarihi hesaplanması için, raporlu gün sayısını öğrenmek için veya kişisel verilerini nasıl koruduklarını öğrenmek için soruyorlar. Bu bilgileri vermek için kimlik numarası, işe giriş tarihi vs. alınıyor.
Katılımcı - 3	Emeklilik tarihi, izinleri terfi ile ilgili bilgiler talep ediliyor.
Katılımcı - 4	Mezun olan ya da ilişkisi kesilen kullanıcılar hesaplarının silinmesini istemektedir. Bazı kullanıcılar daha önce aldıkları materyallerin dökümünü talep edebilmektedir.
Katılımcı - 5	Bu konuyla ilgili talepleri yoktur.

Katılımcılara, çalıştıkları kurumda kullanıcıların kişisel verileri ile ilgili ne tür bilgi talep ettiği sorulduğunda ise 2 katılımcı talepte bulunulmadığını belirtmiştir. Bu katılımcılardan 1'i, kullanıcıların bu konu hakkında bilgi sahibi olmadığını söylemiştir. Diğer 3 katılımcı, çalıştıkları kurumdan talep edilen bilgilerden kısaca bahsetmiştir.

Tablo 15: Kurumunuzda kullanıcılara kişisel verileri ile ilgili nasıl bilgilendirme yapılmaktadır?

Katılımcı - 1	Sistemin şifreleri değiştirildiğinde yenileme yapın bildirimini yapılıyor.
Katılımcı - 2	Kişisel verileriniz KVKK kapsamında, basılı & elektronik ortamda, kanun (ISO 27001 ve KVKK) uyarınca saklanır, üçüncü kişilerle paylaşılmayacağı taahhüt edilir.
Katılımcı - 3	İnsan Kaynakları genelde bilgi veriyor. Sözlü bilgilendirme yapılıyor.
Katılımcı - 4	Kütüphanemizin web sitesindeki yönergeyi okumaları için yönlendiriyoruz.
Katılımcı - 5	Sistemin verdiği şifreleri yenilemeleriyle ilgili bilgilendirme yapılıyor.

Çalıştıkları kurumda kullanıcılara kişisel verileri ile ilgili nasıl bilgilendirme yapıldığı sorusuna, 2 katılımcı şifre yenileme konusunda sistemin bilgilendirme yaptığını söylemiştir. 1 katılımcı, kullanıcıların kurumun web sitesindeki yönergeyi okumaya yönlendirildiğini belirtmiştir. 1 katılımcı, İnsan Kaynakları birimi tarafından sözlü bilgilendirme yapıldığını ifade etmiştir. 1 katılımcı ise kullanıcılara, kişisel verilerinin Kanun uyarınca saklandığı, üçüncü kişilerle paylaşılmayacağını taahhüt edildiği bilgisinin verildiğini söylemiştir.

Tablo 16: Kurumunuzda “veri erişim kontrolü” var mıdır? (Verinin bazı çalışanlara ve iş tanımlarına sınırlı olması)

Katılımcı - 1	Var; çalışanlara ve bölüme göre sınırlanıyor.
Katılımcı - 2	Erişim pozisyon ve yetkilendirme tabanlı olur. ISO kapsamında “veri erişim yetkilendirme formu” mevcuttur.
Katılımcı - 3	Evet. Görevine göre verilerin erişimi sınırlıdır.
Katılımcı - 4	Vardır. İlgili programa yetkili kişiler dışında erişim sağlanamaz.
Katılımcı - 5	Personellerin yetkilerine göre sınırlandırılıyor.

“Veri erişim kontrolü”, kişisel verilerin yetkisi bulunmayan çalışanların da erişimine açık olmaması açısından önemlidir. Katılımcıların hepsi, çalıştıkları kurumda yetkiye göre veri erişim kontrolü bulunduğunu ifade etmiştir. Bu cevaplardan, bu konuda kurumun ve bireyin farkındalık düzeyinin yüksek olduğu çıkarılabilir.

Tablo 17: Görevi sonlanan çalışanların sisteme giriş yetkisi derhal alınmakta mıdır?

Katılımcı - 1	Evet; bilgisayar bile açılmıyor.
Katılımcı - 2	Görev sonlandığına dair resmi yazı gelir gelmez yetki alınır. E-postalar 6 ayda bir kontrol edilir; görevi sonlanan personel bu kontrollerden sonra otomatik olarak silinir. EBYS, web ve rehberden, resmi yazıya istinaden, derhal silinir. E-postalar için geçerli 6 aylık süreyi 27001 standardı kapsamında ayda bir kontrole indirmek için çalışmalar devam ediyor.
Katılımcı - 3	Evet.
Katılımcı - 4	Evet.
Katılımcı - 5	Evet, sisteme giriş yetkisi alınmaktadır.

Katılımcıların hepsi, görevi sonlanan çalışanların sisteme giriş yetkisinin derhal alındığını belirtmiştir. Görevi sonlanan çalışanların sisteme yetkisiz erişerek kişisel verilerin güvenliğini ihlal ettiği çeşitli vakalar mevcuttur.¹⁶⁰ Bu yüzden, kişisel verileri riske atmamak adına, görevi sonlanan çalışanlardan derhal yetki alınması çok önemlidir.

Tablo 18: Kurumunuzda veri ihlallerinin tespiti / olası veri ihlallerinin çözümü için bir yöntem geliştirildi mi?

Katılımcı - 1	Bilgim yok, talepte bulunulmadı.
Katılımcı - 2	Sistemdeki her hareketi işleyen, veri ihlallerini gören, kayıt altına alan; yapay zeka ile analiz edilen bir log yazılımı kullanılıyor.
Katılımcı - 3	İhlali yapılan konuda erişim engellenir. Blokaj söz konusudur.
Katılımcı - 4	Şüpheli ve güvenilir olmayan sayfalara erişim sağlanırken ekrana uyarı gelmektedir.
Katılımcı - 5	Geliştirilmedi.

Dijital çağda, risk değerlendirme yaklaşımı çok önemlidir. Bu soru da bu konuda katılımcılardan bilgi almak için sorulmuştur. 2 katılımcı, çalıştıkları kurumda veri ihlallerinin tespiti / olası veri ihlallerinin çözümü için, şüpheli konu veya sayfalar hakkında erişim engelinden bahsetmiştir. 1 katılımcı, yapay zekâ tarafından sistemdeki her hareketin işlendiğini ve ihlallerin görüldüğünü ifade etmiştir. 2 katılımcı ise soruyu olumsuz yanıtlamıştır. Katılımcıların çoğundan bilgi alabilmiş olmak farkındalık konusunda olumludur.

¹⁶⁰ <https://www.kvkk.gov.tr/veri-ihlali-bildirimi> 5 Ekim 2020 tarihinde erişildi.

3.2. Anket

Günümüz bilgi profesyonellerinin dijital mahremiyet konusunda farkındalığını ölçmek amacıyla bir anket çalışması yapılmıştır. Daha çok kişiye mümkün olan en kısa sürede ulaşmak, nicel veriler elde etmek ve sonuçlar üzerinden istatistik yapabilmek adına anket yöntemi kullanılmıştır.¹⁶¹

100 kişinin cevapladığı anketteki sorular; Demografik Bilgiler, Bireysel Farkındalık, Kurumsal Farkındalık olmak üzere üç bölüm başlığına ayrılmıştır. Anketin hedef kitlesi Bilgi ve Belge Yönetimi mezunları ağırlıklı olup çalışma alanında dijital mahremiyet de bulunan birçok katılımcıyı kapsamaktadır. Bireysel Farkındalık ve Kurumsal Farkındalık bölümlerinde cevaplar için 5’li Likert Ölçeği’nden yararlanılmıştır. Demografik Bilgiler bölümü ve anketin sonunda yer alan açık uçlu sorular haricinde her ifade için katılımcılara “Hiç katılmıyorum”dan “Kesinlikle katılıyorum”a kadar 5 adet seçenek sunulmuştur.

Anket paylaşılırken dikkate alınan ölçüt, katılımcıların kişisel veri de işlenen alanlarda çalışıyor olmalarıdır. Bu alanlar tespit edilerek iş yetkinlikleri incelenmiş ve anket katılımcılar ile dijital ortamda, dijital platformlar aracılığıyla yazılı iletişim kurularak paylaşılmıştır. Katılımcılar sosyal medya platformları, iş başvuru platformları ve e-posta aracılığıyla bulunmuştur. 100 katılımcı ankete dönüş yapmıştır.

Anketin Bireysel Farkındalık ve Kurumsal Farkındalık bölümlerinde toplam 58 adet ifade bulunmaktadır. Türkiye’de dijital mahremiyet ve kişisel veriler yüksek lisans ve doktora seviyesinde çalışma sayısı az olduğundan ankette bu kadar çok ifadeye yer verilmiştir. Mümkün olduğu kadar çok veriye ulaşmak hedeflenerek ifade sayısı ancak 58’e indirilebilmiştir. Bu ifadeler hazırlanırken medyadaki Kişisel Verilerin Korunması Kanunu algısı, bu konudaki çeşitli görüşler, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu maddeleri ve bireysel farkındalık konusu dikkate alınmıştır.

¹⁶¹Karasar, a.g.e. s. 176.

Tablo 19: Cinsiyetiniz

	Sayı	Oran
Kadın	56	%56
Erkek	44	%44
Toplam	100	%100

Tablo 20: Yaşınız

	Sayı	Oran
18-25	15	%15
26-35	60	%60
36-45	19	%19
46+	6	%6
Toplam	100	%100

Tablo 21: Eğitim Durumunuz

	Sayı	Oran
Lise	9	%9
Ön Lisans	-	-
Lisans	67	%67
Yüksek Lisans	21	%21
Doktora	3	%3
Toplam	100	%100

Tablo 22: Çalıştığınız Sektör

	Sayı	Oran
Kamu	76	%76
Özel	24	%24
Toplam	100	%100

Tablo 23: Mezun Olduğunuz Bölüm

	Sayı	Oran
Bilgi ve Belge Yönetimi	71	%71
Kütüphanecilik	5	%5
Lise mezunu	4	%4
Yanıt yok	5	%5
Tarih	2	%2
Psikoloji	1	%1
Öğretmenlik	1	%1
Sanat Terapisi	1	%1
Fransız Dili ve Edebiyatı	1	%1
Türk Dili ve Edebiyatı	1	%1
Toplam Kalite Yönetimi	1	%1
Bilgisayar	1	%1
İşletme Yönetimi	1	%1
Resim Öğretmenliği	1	%1
İşletme	1	%1
Teknik Üniversite	1	%1
Bilgi ve Belge Yönetimi / Yönetim	1	%1
Bilgi ve Belge Yönetimi / Çocuk Gelişimi	1	%1
Toplam	100	%100

Ek değerlendirme yapılırken Bilgi ve Belge Yönetimi mezunları bu soruyu Bilgi ve Belge Yönetimi, Kütüphanecilik, Bilgi ve Belge Yönetimi/Yönetim, Bilgi ve Belge Yönetimi/Çocuk Gelişimi şeklinde cevaplayanlar temel alınarak toplam 78 kişi olarak hesaplanmıştır.

Tablo 24: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 7 Nisan 2016'da yürürlüğe girmiştir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	3	%3
Kısmen katılmıyorum	9	%9
Kararsızım	36	%36
Kısmen katılıyorum	16	%16
Kesinlikle katılıyorum	36	%36
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 52'si, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihi doğrulamıştır. Bu maddede tam tarih belirtilmiştir ve doğru bir bilgidir. Kesinlikle katılıyorum seçeneğini işaretleyen katılımcı oranı, %36'dır. Bu seçenek temel alınır, Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih konusunda bilgi sahibi oranının düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 25: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, kişisel verileri güvence altına almayı sağlamaktadır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	1	%1
Kısmen katılmıyorum	12	%12
Kararsızım	5	%5
Kısmen katılıyorum	27	%27
Kesinlikle katılıyorum	55	%55
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 82'si, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun kişisel verileri güvence altına almayı sağladığı ifadesine katılmıştır. Aynı ifadede "Hiç katılmıyorum" seçeneğini işaretleyen 1 katılımcı bulunmaktadır. Bu madde, Kanun hakkında çeşitli görüşler okunarak oluşturulmuştur. Göreceli bir ifadedir.

Kesinlikle katılıyorum seçeneğini işaretleyen kullanıcıların oranı %55 ile yüksek sayılabilir.

Tablo 26: Kişisel Verilerin Korunması Kanununda kapsamlı bir "kişisel veri" tanımı yapılmaktadır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	3	%3
Kısmen katılmıyorum	10	%10
Kararsızım	15	%15
Kısmen katılıyorum	38	%38
Kesinlikle katılıyorum	34	%34
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 72'si, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda kapsamlı bir "kişisel veri" tanımı yapıldığı ifadesini doğrulamıştır. "Hiç katılmıyorum" seçeneğini işaretleyen katılımcı sayısı 3'tür. Bu ifade doğru bilgi olarak verilmiştir. Kesinlikle katılıyorum seçeneğini işaretleyen katılımcı oranı %34'tür ve düşüktür.

Tablo 27: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu "Unutulma Hakkı" kavramını içermektedir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	8	%8
Kısmen katılmıyorum	6	%6
Kararsızım	49	%49
Kısmen katılıyorum	24	%24
Kesinlikle katılıyorum	13	%13
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 37'si, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda Unutulma Hakkı kavramının yer aldığı ifadesini doğrulamıştır. “Hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen katılımcı sayısı 8'dir. Kanun'da Unutulma Hakkı yer almamaktadır; ancak uygulamada Unutulma Hakkı'nın aslında var olduğu söylenebilir. Kanunda açıkça geçmediği için, katılımcılardan ilk beklenen cevap ifadenin yanlış olduğunu belirtmeleridir. Ancak ifadeye katılmadığını belirten katılımcılar %14 oranındadır. %49 ile en yüksek oran, kararsız olduğunu belirten katılımcılardadır. Kesinlikle katılıyorum seçeneği ile %13 oranında bir yanılma söz konusudur.

Tablo 28: Kişisel Verilerin Korunması Kanununun T. C. Anayasasına girdikten 6 yıl sonra yasallaştığı bilgisine sahibim.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	8	%8
Kısmen katılmıyorum	10	%10
Kararsızım	56	%56
Kısmen katılıyorum	15	%15
Kesinlikle katılıyorum	11	%11
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 26'sı, “Kişisel Verilerin Korunması Kanununun T. C. Anayasasına girdikten 6 yıl sonra yasallaştığı bilgisine sahibim.” ifadesine katıldığını ifade etmiştir. Bu ifadede doğru bir bilgi yer almaktadır. Doğru yanıt oranı ise %26 ile çok düşüktür. Katılımcıların çoğu %56 oranı ile kararsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo 29: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kullanılarak başkalarının kişisel verileri elde edilebilmektedir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	33	%33
Kısmen katılmıyorum	21	%21
Kararsızım	19	%19
Kısmen katılıyorum	15	%15
Kesinlikle katılıyorum	12	%12
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 27'si, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kullanılarak başkalarının kişisel verilerinin elde edilebildiğini ifade etmiştir. Bu madde de Unutulma Hakkı'nın bulunduğu madde gibi tuzak soru niteliğindedir. Kanun, başkalarının kişisel verilerini elde etmeyi değil, kişisel verileri korumayı hedeflemektedir. İfadenin yanlış olduğunu belirten toplam katılımcı oranı %54'tür.

Tablo 30: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Avrupa Birliği'nin 1998 tarihli "Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Direktif"i temel alınarak hazırlanmıştır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	3	%3
Kısmen katılmıyorum	11	%11
Kararsızım	42	%42
Kısmen katılıyorum	24	%24
Kesinlikle katılıyorum	20	%20
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 44'ü, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Avrupa Birliği'nin 1998 tarihli "Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı

Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Direktif'i temel alınarak hazırlandığı ifadesine katıldığını ifade etmiştir. Doğru bir bilgi verilmiştir. Katılımcıların %42'si kararsızım seçeneğini işaretlemiştir. Bu konuda kesin ve doğru bilgi sahibi olma oranı %20 ile çok düşüktür.

Tablo 31: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu gecikmiş bir yasadır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	-	-
Kısmen katılmıyorum	7	%7
Kararsızım	19	%19
Kısmen katılıyorum	23	%23
Kesinlikle katılıyorum	51	%51
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 74'ü, “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu gecikmiş bir yasadır.” ifadesine katıldığını ifade etmiştir. Kanunun, anayasaya girdikten 6 yıl sonra yasallaştığı bilinmektedir. Ancak bu madde kesin bir yargı içermeksizin yazılmıştır. Katılımcıların görüş oranını belirlemek hedeflenmiştir. Hiç katılmıyorum seçeneğini işaretleyen katılımcı bulunmamaktadır. Kesinlikle katılıyorum seçeneğini işaretleyen katılımcı sayısı ise %51 oranıyla beklenenden yüksektir.

Tablo 32: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kişisel verilerin kamuoyuna sızmasına neden olabilir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	25	%25
Kısmen katılmıyorum	16	%16
Kararsızım	29	%29
Kısmen katılıyorum	18	%18
Kesinlikle katılıyorum	12	%12
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 30'u Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun, kişisel verilerin kamuoyuna sızmasına neden olabileceğini düşünmektedir. Bu madde de çeşitli görüşler okunarak oluşturulmuştur. Kesin bir bilgi içermemektedir. Katılımcıların %25'i bu ifadeyi kesin olarak yanlış bulmaktadır. Kesinlikle katılıyorum seçeneğini işaretleyen katılımcıların oranı ise %12'dir. İfadeyi yanlış bulan katılımcı oranı daha yüksektir.

Tablo 33: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu dijital ortamdaki mahremiyet ihlallerini şikâyet etmeyi kolaylaştırmıştır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	3	%3
Kısmen katılmıyorum	10	%10
Kararsızım	12	%12
Kısmen katılıyorum	29	%29
Kesinlikle katılıyorum	46	%46
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 75'i, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun dijital ortamdaki mahremiyet ihlallerini şikâyet etmeyi kolaylaştırdığı ifadesine katıldığını ifade etmiştir. Kanun, kullanıcılara yol gösteren birçok madde

içermektedir. Dolayısıyla katılımcılardan, bu maddeyi doğrulamaları beklenmektedir. Maddeyi kesin ifadeyle doğrulama oranı %46'dır. En yüksek oran bu seçenekte olsa dahi düşüktür.

Tablo 34: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile ilgili yeterli bilgim yok.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	13	%13
Kısmen katılmıyorum	19	%19
Kararsızım	13	%13
Kısmen katılıyorum	38	%38
Kesinlikle katılıyorum	17	%17
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 55'i, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hakkında yeterli bilgisi olmadığını ifade etmiştir. Bu maddeyi doğrulayan katılımcılar, hiç katılmıyorum ve kısmen katılmıyorum seçeneklerini işaretleyen katılımcılardan daha yüksek orandadır.

Tablo 35: Mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili örgün eğitim aldım.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	42	%42
Kısmen katılmıyorum	20	%20
Kararsızım	7	%7
Kısmen katılıyorum	18	%18
Kesinlikle katılıyorum	13	%13
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 31'i, mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili örgün eğitim aldığını ifade etmiştir. Bu maddeye olumsuz yanıt veren katılımcı sayısı, olumlu yanıt verenler katılımcı sayısından daha fazladır.

Tablo 36: Mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili kurum içinde eğitim aldım.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	44	%44
Kısmen katılmıyorum	17	%17
Kararsızım	10	%10
Kısmen katılıyorum	16	%16
Kesinlikle katılıyorum	13	%13
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 29'u, mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili kurum içinde eğitim aldığını ifade etmiştir. En yüksek oran, kurum içinde eğitim almadığını ifade eden katılımcılardadır.

Tablo 37: Mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili farklı bir eğitim/sertifika programında eğitim aldım.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	62	%62
Kısmen katılmıyorum	26	%26
Kararsızım	3	%3
Kısmen katılıyorum	5	%5
Kesinlikle katılıyorum	4	%4
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 9'u, mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili farklı bir eğitim/sertifika programında eğitim aldığını ifade etmiştir. Bu maddeye kesin ve olumsuz yanıt veren katılımcı sayısı %62 oranıyla çok yüksektir.

Tablo 38: Mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili herhangi bir eğitim almadım.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	24	%24
Kısmen katılmıyorum	15	%15
Kararsızım	5	%5
Kısmen katılıyorum	12	%12
Kesinlikle katılıyorum	44	%44
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 56'sı, mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili herhangi bir eğitim almadığını ifade etmiştir. Bu sayı, mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili eğitim alan katılımcı sayısına göre oldukça yüksektir.

Tablo 39: Kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ulaşmak için bireysel araştırma yapıyorum.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	22	%22
Kısmen katılmıyorum	18	%18
Kararsızım	18	%18
Kısmen katılıyorum	24	%24
Kesinlikle katılıyorum	18	%18
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 42'si, kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ulaşmak için bireysel araştırma yaptığını ifade etmiştir. Kurum içi ya da örgün eğitim alınmamış olsa bile bu maddede yüksek oranda olumlu yanıt beklenebilir. Olumlu yanıt veren katılımcılar ile olumsuz yanıt veren katılımcılar arasında anlamlı bir fark görülmemektedir.

Tablo 40: Kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ulaşmak için bu alanda görevli kişiye danışıyorum.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	28	%28
Kısmen katılmıyorum	23	%23
Kararsızım	23	%23
Kısmen katılıyorum	17	%17
Kesinlikle katılıyorum	9	%9
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 26'sı, kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ulaşmak için bu alanda görevli kişiye danıştığını ifade etmiştir. Olumsuz yanıt veren katılımcı oranı, olumlu yanıt veren katılımcılardan daha yüksektir.

Tablo 41: Kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ihtiyaç duymuyorum.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	50	%50
Kısmen katılmıyorum	21	%21
Kararsızım	13	%13
Kısmen katılıyorum	9	%9
Kesinlikle katılıyorum	7	%7
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 16'sı, kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ihtiyaç duymadığını ifade etmiştir. Olumlu ifadelerde oranın çok daha düşük olması beklenmektedir. Bireylerin, çalışmıyor olsa da kendi işlenen kişisel verileri için bu konuda güncel bilgilere ulaşması gerekir. Çalışan kişilerin, çok düşük oranda da olsa, bu maddeyi kesin olarak doğrulaması farkındalığın düşük olduğuna kanıt olabilir. Öte yandan, ifadeye kesin bir şekilde katılmadığını belirten katılımcı oranı %50, kısmen katılmayan katılımcı oranı ise %21'dir.

Tablo 42: Çalıştığım kurumda kişisel verilerin korunması politikaları bulunmaktadır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	11	%11
Kısmen katılmıyorum	8	%8
Kararsızım	22	%22
Kısmen katılıyorum	27	%27
Kesinlikle katılıyorum	32	%32
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 59'u, çalıştığı kurumda kişisel verilerin korunması politikaları bulunduğunu ifade etmiştir. Kanun uyarınca, kurumlar bu konuda veri politikası bulundurmalıdır. Bu maddeyi kesin bir ifadeyle doğrulama oranı %32'dir ve düşüktür.

Tablo 43: Çalıştığım kurumda kişisel verilerin korunması ve işlenmesinden sorumlu bir görevli vardır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	30	%30
Kısmen katılmıyorum	8	%8
Kararsızım	24	%24
Kısmen katılıyorum	25	%25
Kesinlikle katılıyorum	13	%13
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 38'i, çalıştığı kurumda kişisel verilerin korunması ve işlenmesinden sorumlu bir görevli olduğunu ifade etmiştir. Kanun uyarınca, kurumlarda bu konuda bir görevli bulunmalıdır, kamu kurumları için bu bir zorunluluk olarak öngörülmektedir. Bu konuya, ek tablolarda değinilecektir. Genel bir değerlendirme yapıldığında, olumlu yanıt sayısı olumsuz yanıt sayısını geçiyor olsa da anlamlı bir fark bulunmamaktadır ve kesin yargılar dikkate alındığında bu konuda bir görevli bulundurma oranı çok düşüktür.

Tablo 44: Çalıştığım kurum işlenen verilerin sahiplerine, kişisel verilerinin hangi amaçla işleneceği hakkında bilgi vermektedir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	19	% 19
Kısmen katılmıyorum	8	% 8
Kararsızım	19	% 19
Kısmen katılıyorum	21	% 21
Kesinlikle katılıyorum	33	% 33
Toplam	100	% 100

100 katılımcıdan 54'ü, çalıştığı kurumun işlenen verilerin sahiplerine, kişisel verilerinin hangi amaçla işleneceği hakkında bilgi verdiğini ifade etmiştir. Kanun uyarınca, veri sorumlusu, ilgili kişiye kişisel verilerinin işlenme amacı hakkında bilgi vermekle yükümlüdür. Ancak bu maddeyi kesin bir ifade ile doğrulama oranı %33 ile düşüktür.

Tablo 45: Çalıştığım kurumda işlenen verilerin sahiplerine, verilerinin kimlere ve ne amaçla aktarılabilceği konusunda bilgi verilmektedir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	15	% 15
Kısmen katılmıyorum	8	% 8
Kararsızım	23	% 23
Kısmen katılıyorum	21	% 21
Kesinlikle katılıyorum	33	% 33
Toplam	100	% 100

100 katılımcıdan 54'ü, çalıştığı kurumda işlenen verilerin sahiplerine, verilerinin kimlere ve ne amaçla aktarılabilceği konusunda bilgi verildiğini ifade etmiştir. Kanun uyarınca, kullanıcılar verilerinin aktarılacağı üçüncü şahısları ve

bilgilerin aktarma amaçlarını bilme hakkında sahiptir. Ancak bu maddeyi kesin bir ifade ile doğrulama oranı da %33 ile düşüktür.

Tablo 46: Çalıştığım kurumda işlenen verilerin sahiplerine, sahip oldukları haklar konusunda bilgi verilmektedir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	17	%17
Kısmen katılmıyorum	7	%7
Kararsızım	25	%25
Kısmen katılıyorum	19	%19
Kesinlikle katılıyorum	32	%32
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 51'i, çalıştığı kurumda işlenen verilerin sahiplerine, sahip oldukları haklar konusunda bilgi verildiğini ifade etmiştir. Kanun uyarınca, veri sorumlusu, ilgili kişiye sahip oldukları haklar konusunda bilgi vermekle yükümlüdür. Bu maddeyi kesin bir ifade ile doğrulama oranı %32 ile düşüktür.

Tablo 47: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu yürürlüğe girdikten sonra çalıştığım kurumda veri politikası değişikliği olmuştur.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	18	%18
Kısmen katılmıyorum	9	%9
Kararsızım	37	%37
Kısmen katılıyorum	21	%21
Kesinlikle katılıyorum	15	%15
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 36'sı, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu yürürlüğe girdikten sonra çalıştığı kurumda veri politikası değişikliği olduğunu ifade etmiştir. Kanun çeşitli ve detaylı maddeler içerdiğinden, kurumlarda veri politikası değişikliği/güncellemesi beklenmektedir. Ancak bu ifadeyi doğrulama oranı çok düşüktür. Kararsızım seçeneğini işaretleyen katılımcılar %37 oranındadır ve bu, kurumlar veri politikasını güncellemiş olsa da çalışan bunu bilmediğinden, bireysel farkındalığın düşük olduğuna kanıt olabilir.

Tablo 48: Kişisel Verilerin Korunması Kanununun kurum politikalarına etkisi hakkında bilgin yok.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	23	%23
Kısmen katılmıyorum	20	%20
Kararsızım	20	%20
Kısmen katılıyorum	18	%18
Kesinlikle katılıyorum	19	%19
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 37'si, Kişisel Verilerin Korunması Kanununun kurum politikalarına etkisi hakkında bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. İfadeye verilen olumlu ve olumsuz arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 49: Çalıştığım kurumda kişisel verilerin korunması konusunda politika bulunmaktadır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	21	%21
Kısmen katılmıyorum	6	%6
Kararsızım	24	%24
Kısmen katılıyorum	24	%24
Kesinlikle katılıyorum	25	%25
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 49'u, çalıştığı kurumda kişisel verilerin korunması konusunda politikalar bulunduğunu ifade etmiştir. Bu maddeyi kesin bir ifade ile doğrulama oranı %25 ile düşüktür.

Tablo 50: Çalıştığım kurumda üçüncü şahıslarla bilgi paylaşımı konusunda kurumsal prosedür bulunmaktadır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	12	%12
Kısmen katılmıyorum	7	%7
Kararsızım	34	%34
Kısmen katılıyorum	18	%18
Kesinlikle katılıyorum	29	%29
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 47'si, çalıştığı kurumda üçüncü şahıslarla bilgi paylaşımı konusunda kurumsal prosedür bulunduğunu ifade etmiştir. Üçüncü şahıslarla bilgi paylaşımı konusunda kullanıcılar bilgi talep ettiği takdirde kurumlar bu bilgiyi vermek zorundadır. Bu yüzden kurumsal bir prosedür bulunması işleri kolaylaştıracaktır. Ancak ifadeyi doğrulama oranı düşüktür.

Tablo 51: Çalıştığım kurumda üçüncü şahıslarla bilgi paylaşma durumları kayıt altına alınmaktadır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	14	%14
Kısmen katılmıyorum	7	%7
Kararsızım	33	%33
Kısmen katılıyorum	22	%22
Kesinlikle katılıyorum	24	%24
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 46'sı, çalıştığı kurumda üçüncü şahıslarla bilgi paylaşma durumlarının kayıt altına alındığını ifade etmiştir. Kanun uyarınca ilgili kişi, yurt içinde ve yurt dışında kişisel verilerinin aktarıldığı 3. kişileri bilme hakkına sahiptir. Veri sorumlusu, bu bilgiyi vermekle yükümlüdür. Ayrıca bu durumların kayıt altına alınması, ileride çıkabilecek çeşitli sorunlar ya da veri talepleri için birçok şeyi kolaylaştırabilir. İfadeyi doğrulama oranı toplamda %46 ile düşüktür.

Tablo 52: Çalıştığım kurumda müşteri/kullanıcılarımıza uzaktan hizmet sağlanmaktadır (sistem, mail üzerinden).

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	12	%12
Kısmen katılmıyorum	7	%7
Kararsızım	23	%23
Kısmen katılıyorum	19	%19
Kesinlikle katılıyorum	39	%39
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 58'i, çalıştığı kurumda müşteri/kullanıcılara uzaktan hizmet sağlandığını ifade etmiştir.

Tablo 53: Çalıştığım kurumda tüm çalışanların kişisel veriye erişimi bulunmaktadır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	29	%29
Kısmen katılmıyorum	12	%12
Kararsızım	34	%34
Kısmen katılıyorum	12	%12
Kesinlikle katılıyorum	13	%13
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 25'i, çalıştığı kurumda tüm çalışanların kişisel veriye erişebildiğini ifade etmiştir. Bu ifadeye katılmama oranının yüksek olması gerekmektedir. Ancak %41 ile bu oranın düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 54: Çalıştığım kurumda işlenen hassas bilgilerin neler olduğunu biliyorum.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	11	%11
Kısmen katılmıyorum	12	%12
Kararsızım	20	%20
Kısmen katılıyorum	22	%22
Kesinlikle katılıyorum	35	%35
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 57'si, çalıştığı kurumda işlenen hassas bilgilerin neler olduğunu bildiğini ifade etmiştir. Bu maddeye kesin bir ifade ile katılmama oranı %11'dir, en düşük oran bu ifadeye aittir ancak daha düşük olması beklenmektedir. Bu hem birey için hem de çalıştığı kurum için olumsuz bir sonuçtur.

Tablo 55: Çalıştığım kurumda veri kaybı olduğunda ne yapmam gerektiğini/uygulamam gereken prosedürü biliyorum.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	15	%15
Kısmen katılmıyorum	12	%12
Kararsızım	28	%28
Kısmen katılıyorum	24	%24
Kesinlikle katılıyorum	21	%21
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 45'i, çalıştığı kurumda veri kaybı olduğunda ne yapması gerektiğini/uygulaması gereken prosedürü bildiğini ifade etmiştir. Bu madde, risk değerlendirme yaklaşımını temel almaktadır. Kurumda olası bir veri kaybı için ne yapılması gerektiğini bilmek kolaylık sağlayacak ve iş süreçlerinin daha çabuk normale dönmesine yardımcı olacaktır. Ancak bu maddenin de olumlu yanıt alma oranı toplamda %45 ile düşüktür.

Tablo 56: Çalıştığım kurumdaki veri işleme süreci Kişisel Verilerin Korunması Kanunu maddelerine uygun hale getirilmiştir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	14	%14
Kısmen katılmıyorum	9	%9
Kararsızım	33	%33
Kısmen katılıyorum	29	%29
Kesinlikle katılıyorum	15	%15
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 44'ü, çalıştığı kurumdaki veri işleme sürecinin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu maddelerine uygun hale getirildiğini ifade etmiştir. En yüksek oran, kararsız olduğunu belirten katılımcılardadır.

Tablo 57: Çalıştığım kurumda kullanıcıların veri talepleriyle ilgili aylık yönetim raporları oluşturulmaktadır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	18	%18
Kısmen katılmıyorum	7	%7
Kararsızım	42	%42
Kısmen katılıyorum	19	%19
Kesinlikle katılıyorum	14	%14
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 33'ü, çalıştığı kurumda kullanıcıların veri talepleriyle ilgili aylık yönetim raporları oluşturulduğunu ifade etmiştir. Kanun uyarınca veri taleplerinin yerine getirilme zorunluluğu bulunmaktadır ve düzenli aralıklarla raporlar oluşturmak bu konuda yol gösterici ve düzenleyici bir hareket olacaktır. En yüksek oranın kararsız olduğunu belirten katılımcılarda olması, bilgi düzeyinin düşüklüğünü göstermektedir.

Tablo 58: Çalıştığım kurum içerisinde kişisel verilere sadece yetki verilmiş kişiler ulaşabilmektedir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	10	%10
Kısmen katılmıyorum	10	%10
Kararsızım	28	%28
Kısmen katılıyorum	19	%19
Kesinlikle katılıyorum	33	%33
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 52'si, çalıştığı kurum içerisinde kişisel verilere sadece yetki verilmiş kişilerin ulaşılabildiğini ifade etmiştir. En yüksek oran ifadeyi doğrulayan katılımcılarda olsa da düşüktür.

Tablo 59: Çalıştığım kurumda kişisel verilere dair bir imha politikası mevcuttur.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	17	%17
Kısmen katılmıyorum	5	%5
Kararsızım	36	%36
Kısmen katılıyorum	17	%17
Kesinlikle katılıyorum	25	%25
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 42'si, çalıştığı kurumda kişisel verilere dair bir imha politikası olduğunu ifade etmiştir. Kararsız olduğunu belirten katılımcı oranı diğerlerine göre yüksektir.

Tablo 60: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu doğrultusunda değişen veri gizliliği, benim ve/veya çalıştığım kurum için veri işlemeyi zorlaştırmıştır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	19	%19
Kısmen katılmıyorum	19	%19
Kararsızım	45	%45
Kısmen katılıyorum	9	%9
Kesinlikle katılıyorum	8	%8
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 17'si, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu doğrultusunda değişen veri gizliliğinin, kendisi ve/veya çalıştığı kurum için veri işlemeyi zorlaştırdığını ifade etmiştir. Bu madde de Kanun hakkında çeşitli görüşler okunarak oluşturulmuştur. Ancak ifadeyi doğrulama oranı çok düşüktür.

Tablo 61: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, benim ve/veya çalıştığım kurum için veri işleme konusunda standartlar oluşturmuştur.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	11	%11
Kısmen katılmıyorum	11	%11
Kararsızım	32	%32
Kısmen katılıyorum	23	%23
Kesinlikle katılıyorum	23	%23
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 46'sı, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun, kendisi ve/veya çalıştığı kurum için veri işleme konusunda standartlar oluşturduğunu ifade etmiştir. Bu oran yüksek olmakla birlikte, en yüksek oran kararsız olduğunu belirten katılımcılardadır.

Tablo 62: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu vatandaşların, kişisel verileri üzerindeki kontrolünü/yetkisini arttırmıştır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	6	%6
Kısmen katılmıyorum	6	%6
Kararsızım	35	%35
Kısmen katılıyorum	26	%26
Kesinlikle katılıyorum	27	%27
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 53'ü, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun vatandaşların, kişisel verileri üzerindeki kontrolünü/yetkisini arttırdığını ifade etmiştir. Kanun, kullanıcılara kişisel verinin ne olduğu, sahip oldukları haklar gibi birçok konuda bilgi vermekte, yol göstermektedir. Bu bağlamda, ifadeye olumlu yanıt verilmesi beklenmektedir. Ancak en yüksek oran, %35 ile kararsız olduğunu belirten katılımcılardadır. Olumsuz yanıt oranı düşüktür.

Tablo 63: Kişisel Verilerin Korunması Kanununun benim ve/veya çalıştığım kurum için veri işleme konusunda bir katkısı olmamıştır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	30	%30
Kısmen katılmıyorum	16	%16
Kararsızım	40	%40
Kısmen katılıyorum	10	%10
Kesinlikle katılıyorum	4	%4
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 14'ü, Kişisel Verilerin Korunması Kanununun kendisi ve/veya çalıştığı kurum için veri işleme konusunda bir katkısı olmadığını ifade etmiştir. Bu oran düşük olsa bile kararsız olduğunu belirten kullanıcılar en yüksek orandadır.

Tablo 64: Çalıştığım kurumun kişisel verilerin güvenliği konusunda politikaları mevcuttur.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	11	%11
Kısmen katılmıyorum	8	%8
Kararsızım	28	%28
Kısmen katılıyorum	21	%21
Kesinlikle katılıyorum	32	%32
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 53'ü, çalıştığı kurumun kişisel verilerin güvenliği konusunda politikaları olduğunu ifade etmiştir. Kanun uyarınca, kurumların bir veri politikası bulunmalıdır. En yüksek oran % 32 ile bu ifadeyi kesin olarak doğrulayan katılımcılardadır ancak yine de düşüktür.

Tablo 65: GDPR (General Data Protection Act) hükümleri çalıştığım kurum için bağlayıcıdır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	16	%16
Kısmen katılmıyorum	10	%10
Kararsızım	49	%49
Kısmen katılıyorum	14	%14
Kesinlikle katılıyorum	11	%11
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 25'i, GDPR (General Data Protection Act) hükümlerinin çalıştığı kurum için bağlayıcı olduğunu ifade etmiştir. Bu maddeye verilen cevapların, kurumun yurtdışı şubesi bulunup bulunmadığını sorgulayan maddenin cevapları ile çelişip çelişmediği, ek tablolarda incelenmiştir. En yüksek cevap oranı kararsız olduğunu belirten katılımcılarla %49'dur.

Tablo 66: Çalıştığım kurumda, GDPR (General Data Protection Act) hükümleri için henüz bir değerlendirme yapılmamıştır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	15	%15
Kısmen katılmıyorum	8	%8
Kararsızım	44	%44
Kısmen katılıyorum	18	%18
Kesinlikle katılıyorum	15	%15
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 33'ü, çalıştığı kurumda GDPR (General Data Protection Act) hükümleri için henüz bir değerlendirme yapılmadığını ifade etmiştir.

Tablo 67: GDPR (General Data Protection Act) hükümleri hakkında bilgim yok.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	16	%16
Kısmen katılmıyorum	8	%8
Kararsızım	24	%24
Kısmen katılıyorum	24	%24
Kesinlikle katılıyorum	28	%28
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 52'si, GDPR (General Data Protection Act) hükümleri hakkında bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 68: Çalıştığım kurumdaki bilgisayarlarda ve bilgi yönetim sistemlerinde kullandığımız şifreyi paylaşıyoruz.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	41	%41
Kısmen katılmıyorum	13	%13
Kararsızım	21	%21
Kısmen katılıyorum	16	%16
Kesinlikle katılıyorum	9	%9
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 25'i, çalıştığı kurumdaki bilgisayarlarda ve bilgi yönetim sistemlerinde kullandıkları şifreyi paylaştıklarını ifade etmiştir. Bilgi güvenliği için çok risk taşıyan bu ifade, %25 oranında olumlu cevap almıştır.

Tablo 69: Çalıştığım kurumda işlenen kişisel verilerin işleme amacı belirlenmiştir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	14	%14
Kısmen katılmıyorum	9	%9
Kararsızım	30	%30
Kısmen katılıyorum	15	%15
Kesinlikle katılıyorum	32	%32
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 47'si, çalıştığı kurumda işlenen kişisel verilerin işleme amacının belirlendiğini ifade etmiştir. Kanun uyarınca kullanıcılar, kişisel verilerinin işleme amacını öğrenme hakkına sahiptir. Kullanıcıların bu yöndeki taleplerine karşılık verebilmek, bir kurumun şeffaflığı/hesap verebilirliği açısından önemlidir. Bu ifadeyi doğrulama oranı toplamda % 47 ile çok düşük

değildir; ancak kararsız olduğunu belirten katılımcı oranı da bu orana yakındır. İfadeye katılmadığını ifade eden katılımcılar ise %23 oranındadır.

Tablo 70: Çalıştığım kurumda işlenen kişisel verilerin azami saklama süreleri belirlenmiştir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	13	%13
Kısmen katılmıyorum	9	%9
Kararsızım	34	%34
Kısmen katılıyorum	18	%18
Kesinlikle katılıyorum	26	%26
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 44'ü, çalıştığı kurumda işlenen kişisel verilerin azami saklama sürelerinin belirlendiğini ifade etmiştir. Bu ifadeye kararsızım yanıtını veren katılımcılar %34 ile en yüksek orandadır.

Tablo 71: Çalıştığım kurumda işlenen kişisel veriler için veri işleme envanteri oluşturulmuştur.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	15	%15
Kısmen katılmıyorum	13	%13
Kararsızım	42	%42
Kısmen katılıyorum	14	%14
Kesinlikle katılıyorum	16	%16
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 30'u, çalıştığı kurumda işlenen kişisel veriler için veri işleme envanteri oluşturulduğunu ifade etmiştir. Kanun uyarınca ilgili kişi,

verilerinin ne amaçla işlendiği, amacına uygun kullanılıp kullanılmadığı, kime aktarıldığı gibi birçok bilgiyi edinme hakkına sahiptir. Kurumlarda işlenen kişisel veriler için veri işleme envanteri oluşturulması bu tür veri taleplerinde kolaylık ve düzen sağlayacaktır. Bu ifadeye kararsızım yanıtını veren katılımcılar %42 ile en yüksek orandadır.

Tablo 72: Çalıştığım kurumda işlenen kişisel verilerin aktarıldığı gruplar belirlenmiştir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	17	% 17
Kısmen katılmıyorum	14	% 14
Kararsızım	41	%41
Kısmen katılıyorum	12	% 12
Kesinlikle katılıyorum	16	% 16
Toplam	100	% 100

100 katılımcıdan 28'i, çalıştığı kurumda işlenen kişisel verilerin aktarıldığı grupların belirlendiğini ifade etmiştir. Bu ifadeye kararsızım yanıtını veren katılımcılar %41 ile en yüksek orandadır.

Tablo 73: Çalıştığım kurumda, kanun uyarınca açık rıza alma ana kuralının istisnalarına tabi olmaksızın işlenen kişisel veriler için açık rıza alınmıştır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	13	% 13
Kısmen katılmıyorum	11	% 11
Kararsızım	37	%37
Kısmen katılıyorum	21	%21
Kesinlikle katılıyorum	18	% 18
Toplam	100	% 100

100 katılımcıdan 39'u, çalıştığı kurumda, kanun uyarınca açık rıza alma ana kuralının istisnalarına tabi olmaksızın işlenen kişisel veriler için açık rıza alındığını ifade etmiştir. Kanun uyarınca kişisel verileri ilgili kişinin açık rızası olmadan işlenememektedir. Bu ifadeye kararsızım yanıtını veren katılımcılar %37 ile en yüksek orandadır.

Tablo 74: Çalıştığım kurumda işlenen kişisel veriler ile ilgili yapılan uygulamalar hakkında bilgim yok.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	21	%21
Kısmen katılmıyorum	23	%23
Kararsızım	23	%23
Kısmen katılıyorum	19	%19
Kesinlikle katılıyorum	14	%14
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 33'ü, çalıştığı kurumda işlenen kişisel veriler ile ilgili yapılan uygulamalar hakkında bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. İfadeye katılmadığını belirten katılımcı oranı, ifadeye katıldığını belirten katılımcı oranından daha yüksek olsa da anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Tablo 75: Çalıştığım kurumda "veri erişim kontrolü" bulunmaktadır (Veri, bazı çalışanlara ve iş tanımlarına sınırlıdır).

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	15	%15
Kısmen katılmıyorum	8	%8
Kararsızım	28	%28
Kısmen katılıyorum	17	%17
Kesinlikle katılıyorum	32	%32
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 49'u, çalıştığı kurumda "veri erişim kontrolü" bulunduğunu ifade etmiştir. Tablo 58'de çalıştığı kurum içerisinde kişisel verilere sadece yetki verilmiş kişilerin ulaşabildiğini ifade etme oranı bu tablodaki olumlu yanıtlara göre daha yüksektir. Bu durumda katılımcıların "veri erişim kontrolü" ifadesinde kararsız kaldığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 76: Çalıştığım kurumda, görevi sonlanan kişinin sisteme giriş yetkisi hemen alınmaktadır.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	7	%7
Kısmen katılmıyorum	9	%9
Kararsızım	28	%28
Kısmen katılıyorum	16	%16
Kesinlikle katılıyorum	40	%40
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 56'sı, çalıştığı kurumda, görevi sonlanan kişinin sisteme giriş yetkisinin hemen alındığını ifade etmiştir. En yüksek oran ifadeyi doğrulayan katılımcılarda olsa da genel olarak bakıldığında düşüktür.

Tablo 77: Çalıştığım kurumun yurtdışı şubesi mevcuttur.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	60	%60
Kısmen katılmıyorum	9	%9
Kararsızım	17	%17
Kısmen katılıyorum	3	%3
Kesinlikle katılıyorum	11	%11
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 14'ü, çalıştığı kurumun yurtdışı şubesinin bulunduğunu ifade etmiştir. Bu tablonun Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) hükümlerinin bağlayıcılığı konusunu içeren tablo ile çelişip çelişmediği, ek tablolarda incelenmiştir.

Tablo 78: Çalıştığım kurumun açık rıza/bilgilendirme metinleri Kişisel Verilerin Korunması Kanununa uygun hale getirilmiştir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	15	%15
Kısmen katılmıyorum	9	%9
Kararsızım	43	%43
Kısmen katılıyorum	12	%12
Kesinlikle katılıyorum	21	%21
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 33'ü, çalıştığı kurumun açık rıza/bilgilendirme metinlerinin Kişisel Verilerin Korunması Kanununa uygun hale getirildiğini ifade etmiştir. Kararsız olduğunu ifade eden katılımcı oranı en yüksek orandır. Bu da bireysel farkındalığın/bilgi düzeyinin düşük olmasıyla açıklanabilir.

Tablo 79: Çalıştığım kurumda veri ihlallerinin tespiti/olası veri ihlallerinin çözümü için bir yöntem geliştirilmiştir.

	Sayı	Oran
Hiç katılmıyorum	17	%17
Kısmen katılmıyorum	8	%8
Kararsızım	36	%36
Kısmen katılıyorum	17	%17
Kesinlikle katılıyorum	22	%22
Toplam	100	%100

100 katılımcıdan 39'u, çalıştığı kurumda veri ihlallerinin tespiti/olası veri ihlallerinin çözümü için bir yöntem geliştirildiğini ifade etmiştir. Tablo 55'te çalıştığı kurumda veri kaybı olduğunda ne yapması gerektiğini/uygulaması gereken prosedürü bildiğini ifade eden katılımcı oranı % 45'ti.

Tablo 80: Mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili herhangi bir eğitim/ders aldysanız lütfen eğitimin/dersin adını yazınız.

	Sayı
Hayır	12
Türk Belediyeler Birliğinin uzaktan 1 günlük KVKK eğitimine katıldım.	3
Bilgi Güvenliği	3
Bilgi Hukuku	2
Bilgi Kaynakları ve Erişim	1
Elektronik Bilgi Sistem Güvenliği	1
Arşiv ve Belge Yönetimi dersinde görmüştük.	1
KVKK'ya dair bilgilendirme eğitimi aldım.	1
Tam hatırlamamakla birlikte üniversitede aldım.	1
Bilgi Hizmetlerinde Etik dersi kapsamında değinilmiştir.	1

Şirkete dışarıdan getirilen iki avukattan eğitim aldık.	1
Kurum içi eğitim düzenlendi. Düzenlenen bu eğitime katıldım.	1
Sanırım kanunu ve karşıma çıkan uyarıları okuyarak kendi kendime öğrendim.	1
Mesleki etik dersi kapsamında farkındalık oluşturulmuştur.	1
Genel tanıtım, aralıklarla yapılan bilgi paylaşım ve gözden geçirme toplantılarından bilgi sahibi oldum.	1
Marmara Üniversitesinde Dr. Öğr. Üyesi Lale ÖZDEMİR ŞAHİN'in Bilgi Sistemlerinde Güvenlik dersi olarak görmüştük.	1
Evet	1
Bilgim yok	1
Meslek Etiği	1
Akran İlişkisi	1
Toplam	36

100 katılımcıdan 64'ü bu soruyu yanıtlamamıştır. Açık uçlu soru olduğundan, cevaplanma oranı beklendiği gibi düşüktür.

Soruyu toplamda 36 katılımcı yanıtlamıştır. 12 katılımcı “Hayır”, 1 katılımcı “Bilgim yok” 1 katılımcı da sadece “Evet” şeklinde yanıt vermiştir.

Soruyu yanıtlayan 36 katılımcıdan 22'si bu soruya tatmin edici cevap vermiştir. Bu 22 katılımcıdan 5'i çalıştığı kurum içinde/kurum aracılığıyla eğitim aldığını belirtmiştir. 14 katılımcı lisans eğitimi sürecinde bu konuda eğitim aldığını belirtmiştir. Geriye kalan 3 katılımcıdan 1'i KVKK'ya dair bilgilendirme eğitimi aldığını belirtmiştir. 1 katılımcı kanunu ve karşılaştığı uyarıları okuyarak konuyu kendi kendine öğrendiğini, 1 katılımcı da genel tanıtım, aralıklarla yapılan bilgi paylaşım ve gözden geçirme toplantılarından bilgi sahibi olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 81: Kişisel Verilerin Korunması Kanununda yer alan maddelerden herhangi birini, çalıştığınız kurumda uyguladınız mı? Kısaca açıklayınız.

	Sayı
Kısmen	1
Hayır uygulanmadı, ben öyle düşünüyorum.	1
Hayır, henüz uygulanmadı.	1
Kayıtlı kullanıcıların kişisel bilgilerini onun rızası olmadan 3. şahısla paylaşmamak.	1
Şifreler iş alanına karışma talep ve istekler olmamıştır.	1
Hayır, yurtdışında çalışıyorum.	1
Hayır, işe yeni başladım.	1
Konu ile ilgili herhangi bir fikrim yok.	1
MEB'e bağlı resmi bir kurum olduğu için yasaların gerektirdiği bazı maddeler uygulanmakta.	1
Personel bilgilerinin başka kişilerle paylaşımına izin vermedim.	3
Evet	3
Hayır	19
Üyelik formu doldurarak uyguluyoruz.	1
Henüz kural ihlali yaşanmadı.	1
Bilgim yok.	1
Hatırlamıyorum.	1
Kütüphanede kullanıcılara ait olan bilgileri ve okuma listelerini 3. şahıslarla müdür dahi olsa paylaşmadım.	1
Kişisel bilgiler hiçbir şekilde 3. şahıslar ile paylaşılmaz.	1
KOHA'da kullandığımız bütün veriler geçerlidir.	1
Bakanlık politikası	1
Henüz birebir işimle alakalı kullanmadım. Ancak uygulayan arkadaşımız yazdığımız mektuplarda kullanıyor.	1
Kurum için KVKK veri envanteri analizlerinin oluşturulması, gerekli uygulama, kural ve prosedürlerinin oluşturulmasını yaptım.	1
Şu an çalıştığım işe yeni başladım. Kurumumun KVKK hakkında yaptığı çalışma olup olmadığı hakkında bilgim yok.	1

Etkinlikte çekilen fotoğrafların kullanılacağı platform hakkında bilgi verilerek ebeveynlerden yazılı izin istenmiştir.	1
Üyelik işlemlerinde alınan tüm bilgiler özel ve paylaşılamaz. Üçüncü kişilere verilemez. Kişinin okuduğu kitaplar ve hangi kitabın kimde olduğu bile söylenmez. Kişi işten ayrılınca şifre iptal edilir. Modülün tüm yetkisi sadece Müdür ve yetki vereceği kişidedir.	1
Toplam	47

100 katılımcıdan 47'si bu soruyu cevaplamıştır. 47 katılımcıdan 23'ü olumsuz yanıt vermiştir.

Geriye kalan 24 katılımcıdan 3'ü bilgisi olmadığını belirtmiştir. 3 katılımcı soruyu sadece "Evet" şeklinde cevaplamıştır. 1 katılımcı sadece "Kısmen" yanıtını vermiştir. 1 katılımcı hatırlamadığını, 1 katılımcı da henüz kural ihlali yaşanmadığını ifade etmiştir.

Özel bilgileri 3 şahıslarla paylaşmadığını ifade eden katılımcı sayısı 7'dir. 1 katılımcı etkinlik fotoğraflarının kullanımı için yasal izin alındığını ifade etmiştir. 1 katılımcı kurum için veri analizi, kural ve prosedür oluşturma, uygulama aşamalarını yerine getirdiğini belirtmiştir. 2 katılımcı, çalıştığı kurumun bağlı olduğu bakanlığın yasal politikalarının uygulandığını ifade etmiştir. 1 katılımcı, bu maddelerin kullanıcıların üyelik formu doldurmasını sağlayarak uygulandığını ifade etmiştir. 1 katılımcı iş alanına karışma talebi olmadığı, 1 katılımcı otomasyon sisteminde kullandıkları tüm verilerin geçerli olduğu, 1 katılımcı da iş arkadaşının yazdıkları mektuplarda bu maddeleri kullandığı şeklinde soruyu cevaplamıştır.

Bu da açık uçlu bir soru olduğundan, cevap alma oranının düşük olması beklenen bir sonuçtur.

4.BÖLÜM: 21. YÜZYIL BİLGİ PROFESYONELLERİNDE MEVCUT DİJİTAL MAHREMİYET FARKINDALIĞI KONUSUNDA DEĞERLENDİRME

Mülakat sonuçları değerlendirildiğinde; 21. yüzyılda Türkiye bilgi profesyonelleri bazında bilgi güvenliği düzeyinin ve farkındalığın arttığı görülmüştür. Anket çalışmasında ise bilgi sorularına olumlu yanıtların az da olsa daha yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir, bu durum farkındalığın arttığına kanıt olarak gösterilebilir. Ancak olumlu yanıtların daha yüksek oranda olması durumu, tuzak soru olup yanlış bilgi içeren “Unutulma Hakkı” ifadesinde de geçerlidir. Bu durum, katılımcıların soruları tahmin yürüterek cevapladığını düşündürmektedir.

Yurtdışı şubesi bulunan tüm kurumlar için bağlayıcı maddeler içeren GDPR hakkında sorulan sorularda çelişkili yanıtlara rastlanmamıştır.

“Kararsızım” seçeneğini işaretleyen katılımcıların çoğu soruda yüksek oranda olması, kişisel verilerin korunması hakkında gerek bireysel bilgi oranının gerekse katılımcıların çalıştıkları kurumlarda yapılan düzenlemeler hakkında bilgi düzeyinin düşüklüğünü göstermektedir.

Türkiye’deki kurum ve kuruluşlar dijital güvenlik konusunda çeşitli önlemler almaktadır. Mülakat sorularından çıkarılabileceği üzere; Kişisel Verilerin Korunması Kanununun, kişisel verilerin üzerine bir veri politikası olmayan kurumların veri politikası oluşumunda etkili olduğu söylenebilir.

Güncel müfredat incelenmiş ve dijital mahremiyet, dijital güvenlik, dijital haklar ve sorumluluklar gibi konu başlıklarının eğitim ve çalışma alanlarındaki yerini arttırdığı görülmüştür.

Anket çalışmasındaki maddeler hazırlanırken; medyadaki Kişisel Verilerin Korunması Kanunu algısı, kişisel veriler ve kanun hakkında çeşitli görüşler, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu maddeleri ve bireysel farkındalık konusu dikkate alınmıştır. Kanun bazında kurumların yapması gerekenler, uygulaması gereken adımlar anketteki ifadelerde yer almıştır.

Çalışma sadece Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü mezunlarını kapsamadığından, her ifade için Bilgi ve Belge Yönetimi mezunları bazında bir değerlendirme yapılmamıştır.

Hipotezler için yapılan değerlendirmelerden birkaçı kesin bilgi içeren şu ifadeler seçilerek yapılmıştır:

1. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 7 Nisan 2016'da yürürlüğe girmiştir.
2. Kişisel Verilerin Korunması Kanununda kapsamlı bir "kişisel veri" tanımı yapılmaktadır.
3. Kişisel Verilerin Korunması Kanununun T. C. Anayasasına girdikten 6 yıl sonra yasallaştığı bilgisine sahibim.
4. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Avrupa Birliği'nin 1998 tarihli "Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Direktif"i temel alınarak hazırlanmıştır.
5. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu "Unutulma Hakkı" kavramını içermektedir.

İlk 4 ifade için “Tamamen katılıyorum” ve “Kısmen katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen, 5.ifade için ise “Hiç katılmıyorum” ve “Kısmen katılmıyorum” seçeneklerini işaretleyen toplam kişi sayısı göz önüne alınarak değerlendirme yapılmıştır.

Bilgi ve Belge Yönetimi / Kütüphanecilik mezunu katılımcılar temelinde 1. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 53,8; 2. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 73,07; 3. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 28,2; 4. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 43,5; 5. ifadenin yanlış olduğunu belirtenlerin yüzdesi ise 7,69 olarak tespit edilmiştir.

Cinsiyet temel alınarak bir değerlendirme yapıldığında; kadın katılımcılar içinde 1. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 48,2; 2. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 67,8; 3. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi: 23,2; 4. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 37,5; 5. ifadenin yanlış olduğunu belirtenlerin yüzdesi 12,5 olarak tespit edilmiştir.

Erkek katılımcılar içinde ise 1. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 56,8; 2. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi: 77,2; 3. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 29,5; 4.

ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 52,2; 5. ifadenin yanlış olduğunu belirtenlerin yüzdesi 15,9 olarak tespit edilmiştir.

Bu ifadeler yaş temelinde değerlendirildiğinde; 18-25 yaş arası katılımcılar içinde 1. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 53,3; 2. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 86,6; 3. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 40; 4. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 60; 5. ifadenin yanlış olduğunu belirtenlerin yüzdesi 6,6 olarak tespit edilmiştir.

26-35 yaş arası katılımcılar içinde 1. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 46,6; 2. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 66,6; 3. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 21,6; 4. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 40; 5. ifadenin yanlış olduğunu belirtenlerin yüzdesi 13,3 olarak tespit edilmiştir.

36-45 yaş arası katılımcılar içinde 1. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 68,4; 2. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi: 78,9; 3. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 26,3; 4. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 42,1; 5. ifadenin yanlış olduğunu belirtenlerin yüzdesi 26,3 olarak tespit edilmiştir.

46 yaş ve üzeri katılımcılar içinde 1. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 50; 2. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 83,3; 3. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 33,3; 4. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi: 50; olarak tespit edilmiştir. 5. ifadenin yanlış olduğunu belirten 46 yaş ve üzeri katılımcı yoktur.

Bu ifadeler için eğitim düzeyi dikkate alındığında; lise mezunu katılımcılar içinde 1. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 33,3; 2. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 77,7; 3. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 11,1; 4. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 33,3; 5. ifadenin yanlış olduğunu belirtenlerin yüzdesi 33,3 olarak tespit edilmiştir.

Lisans mezunu katılımcılar içinde 1. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 52,2; 2. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 68,6; 3. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 23,8; 4. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 46,2; 5. ifadenin yanlış olduğunu belirtenlerin yüzdesi 14,92 olarak tespit edilmiştir.

Yüksek lisans mezunu katılımcılar içinde 1. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 57,1; 2. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 76,1; 3. ifadeyi doğrulayanların

yüzdesi 38,09; 4. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 33,3; 5. ifadenin yanlış olduğunu belirtenlerin yüzdesi 4,76 olarak tespit edilmiştir.

Doktora mezunu katılımcılar içinde 1. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 66,6; 2. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 100; 3. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 33,3; 4. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 100 olarak tespit edilmiştir. 5. ifadenin yanlış olduğunu belirten doktora mezunu katılımcı yoktur.

Bu ifadeler için sektör dikkate alındığında; özel sektör çalışanı katılımcılar içinde 1. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 41,6; 2. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 70,83; 3. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 16,6; 4. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 37,5; 5. ifadenin yanlış olduğunu belirtenlerin yüzdesi 8,3 olarak tespit edilmiştir.

Kamu çalışanı katılımcılar içinde 1. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 55,26; 2. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 72,36; 3. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 28,94; 4. ifadeyi doğrulayanların yüzdesi 46,05; 5. ifadenin yanlış olduğunu belirtenlerin yüzdesi 14,47 olarak tespit edilmiştir.

Ek olarak; Bilgi ve Belge Yönetimi / Kütüphanecilik bölümü mezunu katılımcılar içinde mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili örgün eğitim aldığını ifade edenlerin yüzdesi 33,3 olarak tespit edilmiştir.

Kurumsal eğitim alma durumu sektör bazında değerlendirildiğinde; kamu çalışanı katılımcılar içinde mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili kurum içinde eğitim aldığını ifade edenlerin yüzdesi 27,6 olarak tespit edilmiştir. Özel sektör çalışanı katılımcılar içinde mahremiyet/kişisel verilerin korunması ile ilgili kurum içinde eğitim aldığını ifade edenlerin yüzdesi ise 33,3'tür.

Veri Koruma Görevlisi bulundurma durumu sektör bazında değerlendirildiğinde; kamu çalışanı katılımcılar içinde çalıştığı kurumda kişisel verilerin korunması ve işlenmesinden sorumlu bir görevli bulunduğunu ifade edenlerin yüzdesi 38,15'tir. Özel sektör çalışanı katılımcılar içinde ise bu oran % 37,5 olarak tespit edilmiştir.

Bireysel araştırma yapma durumu cinsiyet temelinde değerlendirildiğinde; kadın katılımcılar içinde kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ulaşmak için bireysel araştırma

yaptığını ifade edenlerin yüzdesi 30,35 olarak tespit edilmiştir. Erkek katılımcılar için bu oran % 56,81'dir.

Bireysel araştırma yapma durumu yaş temelinde değerlendirildiğinde; 18-25 yaş arası katılımcılar içinde kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ulaşmak için bireysel araştırma yaptığını ifade edenlerin yüzdesi 33,3 olarak tespit edilmiştir. 26-35 yaş arası katılımcılar için bu oran %40, 36-45 yaş arası katılımcılar için %57,8; 46 yaş ve üzeri katılımcılar için ise %33,3'tür.

Kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ihtiyaç duymama durumu cinsiyet temel alınarak değerlendirildiğinde; kadın katılımcılar içinde kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ihtiyaç duymadığını ifade edenlerin yüzdesi 16,07 olarak tespit edilmiştir. Erkek katılımcılar için bu oran %15,9'dur.

Kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ihtiyaç duymama durumu yaş temelinde değerlendirildiğinde; 18-25 yaş arası katılımcılar içinde kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ihtiyaç duymadığını ifade edenlerin yüzdesi 26,6 olarak tespit edilmiştir. 26-35 yaş arası katılımcılar için bu oran %11,6; 36-45 yaş arası katılımcılar için %26,3'tür. 46 yaş ve üzeri katılımcılar içinde bu konuda güncel bilgiye ihtiyaç duymadığını ifade eden yoktur.

Ankette yer alan diğer tüm ifadeler de yukarıda belirtildiği şekilde, dijital mahremiyet farkındalığının ve bilgi düzeyinin yüksek ya da düşük olduğuna kanıt olmak üzere ifadenin anlamına göre "Tamamen katılıyorum" ve "Kısmen katılıyorum" seçenekleri veya "Hiç katılmıyorum" ve "Kısmen katılmıyorum" seçeneklerinin toplam işaretlenme sayısı ile ölçülmüştür. Katılımcıların cinsiyeti, yaşı, eğitim seviyesi ve çalıştıkları sektör temel alınarak bu kriterlerin kendi içlerinde istatistiksel hesaplamalar yapılmıştır.

Anketteki tüm bu ifadeler mahremiyet ve kişisel veriler açısından değerlendirildiğinde; dijital mahremiyet farkındalığının ve kişisel veriler hakkında

bilgi düzeyinin erkek katılımcılarda, 18-25 yaş arası katılımcılarda, kamu sektörü çalışanı katılımcılarda ve yüksek lisans mezunu katılımcılarda diğerlerine oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Dijital mahremiyet farkındalığının ve kişisel veriler hakkında bilgi düzeyinin yüksekliği konusunda 18-25 yaş arası katılımcılardan sonra ilk sırada 36-45 yaş arası katılımcılar gelmektedir. Yüksek lisans mezunu katılımcılardan sonra da ilk sırada lise mezunu katılımcılar yer almaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada 100 bilgi profesyonelinin verisi değerlendirilmiştir. Türkiye’de bulunan bilgi profesyoneli sayısı göz önünde bulundurulduğunda anket çalışmasına 100 kişinin dönüş yapmış olması alan açısından da önemlidir. Yalnızca anket değil mülakat çalışması da yapılmış olup mülakat sonuçlarının daha iyi bir tablo çizmesinde tüm katılımcıların Bilgi ve Belge Yönetimi mezunu olmalarının etkili olduğu düşünülmektedir.

Anket sonuçları incelendiğinde, dijital mahremiyet farkındalığının en yüksek olduğu yaş grubu 18-25 olarak tespit edilmiştir. Kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ulaşmak için bireysel araştırma yapma oranı, 36-45 yaş grubunda daha yüksektir. Kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ihtiyaç duymadığını ifade etme oranı, 18-25 ve 36-45 yaş gruplarında yüksektir ve iki grubun oranı birbirine yakındır. Bu oranın en düşük olduğu yaş grubu 46 ve üzeri olarak tespit edilmiştir. Bu yaş grubundan 6 katılımcı bulunduğu göz önüne alınırsa; bu oranın en düşük olduğu ikinci yaş grubu (26-35) önem taşımaktadır. Dijital mahremiyet farkındalığının en yüksek olduğu tespit edilen katılımcıların 18-25 yaş aralığında olması; bu katılımcıların lisans öğrenimi görmekte olan ya da lisans eğitimini yakın zamanda tamamlamış kişiler olması ve kişisel veriler ve mahremiyet konularında taze bilgiye sahip olmaları ile açıklanabilir.

Eğitim durumu göz önünde bulundurulduğunda, dijital mahremiyet farkındalığının en yüksek olduğu katılımcıların yüksek lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir. Yüksek lisans mezunlarının hemen ardından lise mezunları gelmektedir. Katılımcıların iş hayatında bulunma süresi dijital mahremiyet farkındalıklarını etkilemiş olabilir ve bu durum eğitim seviyesinden bağımsız olabilmektedir.

Sonuçlar sektör açısından değerlendirilecek olursa; dijital mahremiyet farkındalığının en yüksek olduğu katılımcıların kamu sektöründe çalıştığı tespit edilmiştir. Bu durum, örneğin bakanlıklara bağlı çalışan kurumlar için kapsamlı yasal zorunluluklar uyarınca belli sorumlulukların olması ile açıklanabilir. Çalıştığı kurumda kişisel verilerin korunması ve işlenmesinden sorumlu bir

görevli bulunduğunu ifade eden katılımcı yüzdesi, her iki sektör için de birbirine yakın olup kamu sektöründe daha yüksektir.

Cinsiyet bazında bireysel araştırma yapma oranı, erkeklerde daha yüksek görülmüştür. Kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ihtiyaç duymadığını ifade etme oranı her iki cinsiyet için de yakın olmakla beraber, kadın katılımcılarda daha yüksektir. Kadınların kişisel veriler ve mahremiyet konusunda daha hassas olduğu gözlemlenirken bu ifadelerden elde edilen sonuç şaşırtıcıdır.

Anket sonuçlarına göre dijital mahremiyet farkındalığı cinsiyet, yaş, sektör ve eğitim seviyesine göre değişiklik göstermektedir.

100 katılımcıdan sadece 42'si, kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ulaşmak için bireysel araştırma yaptığını ifade etmiştir. Bu oranın düşüklüğü, katılımcıların dijital mahremiyet farkındalığının düşük olduğuna kanıt gösterilebilir.

Anket cevaplarına göre örgün eğitim alma oranının düşük olduğu tespit edilmiştir. 100 katılımcıdan 78'inin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü mezunu olduğu göz önüne alındığında Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinde en azından lisans düzeyinde mahremiyet ve kişisel veriler konusundaki zorunlu dersler olması gerektiği düşünülmektedir.

Mülakat sonuçları göz önüne alındığında ise çalışanların bilgi güvenliği konusunda bilgi sahibi olduğu düşünülmektedir. Bu beklenen bir sonuçtur çünkü artık birçok kurumun ISO 27001 Bilgi Güvenliği sertifikası alması gerekmektedir. Kurumlarda yalnızca bilgi güvenliği değil mahremiyet eğitimi de verilmesi faydalı olacaktır.

İngiliz Veri Koruma Kurulu (ICO) web sitesinde yer alan ve kişisel verilerin paylaşılıp paylaşılmayacağına karar vermeye yardımcı olma amacıyla hazırlanan veri paylaşımı kontrol listelerinin bir benzeri, Türkiye'deki kurumlarda da hazırlanıp uygulanabilir. Kanunun ve mahremiyet konusunun kurum düzeyinde uygulamaya dökülmesi açısından bu faydalı olacaktır. Böylece teorik ve bazıları için anlaması zor olan bu kanun içeriği bir kontrol listesine dökülmüş olacak, kanun gereksinimleri daha kolay anlaşılacaktır.

Dikkat çeken bir diğer nokta; çalıştığı kurumda tüm çalışanların kişisel veriye erişimi bulunduğunu ifade eden katılımcı sayısının, çalıştığı kurum çerisinde kişisel verilere sadece yetki verilmiş kişilerin ulaşabildiğini ifade eden katılımcı sayısının yarısından daha az olmasıdır. Katılımcıların çelişkili ya da bilinçli olarak yanlış yanıt verip vermeyeceğini ölçmek için ankette benzer ifadeler kullanılmıştır. Cevaplarda birbirine yakın oranların beklendiği bu iki ayrı ifade için sonuç beklendiği gibi olmamıştır.

Bir diğer çelişkili ifade ise çalıştığı kurumda kişisel verilerin korunması konusunda politikalar bulunduğunu ifade eden katılımcı oranı ile çalıştığı kurumun kişisel verilerin güvenliği konusunda politikaları olduğunu ifade eden katılımcı oranı arasındadır. Bir önceki paragrafta değinilen çelişkili ifadeye kıyasla oranlar birbirine daha yakındır.

Kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme, mevzuat ve uygulamalar ile ilgili güncel bilgiye ihtiyaç duymadığını ifade eden 16 katılımcı göz önünde bulundurulduğunda, dijital mahremiyet farkındalığının düşük olduğundan söz edilebilir. Bireyler sadece çalıştıkları kurum ve işledikleri veriler için değil, kendi kişisel verilerinin güvenliği için de bu farkındalığa sahip olmalıdır.

Bu çalışmanın elde ettiği bulgularına göre, bilgi güvenliği ve mahremiyet açısından bilgi profesyonellerinin sahip olması gereken özellikler genel olarak aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Dijital güvenlik ve kişisel veriler konusunda gelişmeler takip edilmeli, araştırma yapılmalıdır.
- Kişisel veri kavramı, kapsamı ve sınırları iyi öğrenilmelidir.
- Çalışılan kurumda işlenen kişisel verilerin bilincinde olunmalıdır.
- Kişisel veri işlerken kendisinin de bir gün veri ihlali ile karşılaşabileceği düşüncesiyle hassas davranılmalıdır.
- Çalışma sürecinde işlenen kişisel veriler, kişisel çıkarlar için kullanılmamalıdır.
- Kişisel veriler üzerindeki hakların bilincinde olunmalıdır.
- Hassas verilerin bulunduğu dijital sistemler sık sık kontrol edilmelidir.
- Hassas veri içeren sistemler güncel anti virüs programları ile korunmalıdır.

- Kurum içinde kullanılan şifreler paylaşılmamalıdır.
- Hassas verilere sadece yetkisi olan kişiler, belli sınırlamalar dâhilinde erişebilmelidir.
- Kurum içinde veri ihlali ile karşılaşıldığında uygulanması gereken prosedür bilinmelidir.

İleriki çalışmalarda vatandaşların dijital mahremiyet farkındalığı, vaka örnekleri ile birlikte araştırılabilir. Mevcut dijital mahremiyet farkındalığı ve veri ihlali ile karşılaşma oranı arasındaki ilişki araştırılabilir. Yasal mevzuatın değişimine bağlı olarak bireylerin dijital mahremiyet farkındalığını araştırmak da yararlı olacaktır. Dijital ortamda veri ihlallerine yol açabilecek davranışlar konusunda bilgi profesyonelleri veya Bilgi ve Belge Yönetimi üniversite öğrencileri temel alınarak bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Ahearn, Frank M ve Elieen C. Horan, *İz Bırakmadan: Dijital Ayakizlerinizi Silip Sırta Kadem Basmanın Yolları*, Çev. Avi Pardo, NTV Yayınları, 2012.

Akyazıcı, Mahmut, *Bilgi Yönetimi*, Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.

Anık, Mehmet, “Sosyal Medyada Mahremiyetin İfşası: George Simmel Ekseninde Eleştirel Bir Değerlendirme”, N. Şişman (Ed.), *Mahremiyet: Hayatın Sırları ve Sınırları* (1.bs) İnsan Yayınları, İstanbul, 2019.

Arık, Emel, *Dijital Mahremiyet Yeni Medya ve Gözetim Toplumu*, Literatürk Academia, Konya, Eylül 2018.

Aslıyüksek, Mehlika Karagözoğlu, *Dijital Kültür Ortamında Bilgi Hizmetleri ve Kütüphaneciler*, Hiperlink Yayınları, 174, İstanbul, 2017.

Doğru Haber Web sitesi, “MHRS bilgileri çalındı iddiasına bakanlık açıklaması”, Erişim tarihi: 10 Ekim 2020, <https://dogruhaber.com.tr/mobil/haber/286357-mhrs-bilgileri-calindi-iddiasina-bakanlik-aciklamasi/>

Öztezcan, Berrin Aslan, *Bilgi Güvenliği Farkındalığı Üzerine Bir Araştırma: Marmara Üniversitesi Örneği*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Bilişim Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.

Akıncı, Ayşe Nur, "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi", *T.C. Kalkınma Bakanlığı: 2968*, İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, 2017.

Bayraktar, Berat Bırfın Bir, *21. Yy Bilgi Yöneticisi Özellikleri, Rol ve Becerileri, Yetkinlikleri ve Alışkanlıkları*, Beta Basım A.Ş., İstanbul 2007.

Biletix Web sitesi, "Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Bilgilendirme", Erişim tarihi: 10 Mayıs 2019, <http://biletix.com/personaldata/TURKIYE/tr>

Bir, Berat Bırfın ve İlker Yıldırım, “Bilgi Dünyasında İnovasyon ve Stratejik Yaklaşımlar”, Melisa Erdilek Karabay ve İrge Şener (Ed.), *İşletmelerde Güncel*

Yaklaşımlar: Pandemi Sonrası Örgütlerin Geleceği, Nobel Yayıncılık, 1. basım, 2020.

Çakın, İrfan, “Cumhuriyet'ten Günümüze Bilgi Profesyonellerinin Eğitiminde Başlıca Yönelişler”, *Türk Kütüphaneciliği*, 19, 1, 2005.

Çekin, Mesut Serdar, Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 2018.

Çetin, Muharrem ve Sermin Asıl, "Günümüz Toplumunda Gözetim Olgusu", *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 52, 1, 2017.

Datassist.com.tr Web sitesi, "İş İlanlarında Ayrımcılık Yasaklanıyor mu?", Erişim tarihi 24 Eylül 2020, <https://datassist.com.tr/is-ilanlarinda-ayrimcilik-yasaklaniyor-mu>

Dönmez, Gülhan, *Lise Öğrencilerinin Bilgi Güvenliği Farkındalığı ile Dijital Okuryazarlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğrenim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

E-Devlet Web sitesi, “Sıkça Sorulan Sorular”, Erişim tarihi: 10 Ağustos 2020, <https://www.turkiye.gov.tr/bilgilendirme?konu=sikcaSorulanlar>

Eroğlu, Şahika, "Dijital Yaşamda Mahremiyet (Gizlilik) Kavramı ve Kişisel Veriler: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Mahremiyet ve Kişisel Veri Algılarının Analizi", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, cilt:35, sayı:2, 2018.

Facebook Web sitesi (2019), Erişim tarihi: 8 Eylül 2019, www.facebook.com/groups/4971053521/permalink/10157359274893522

Google Play Web sitesi, "Postegro - Lili", Erişim tarihi: 2 Ekim 2020, <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.postegroLiLiv6>

Google Play Web sitesi, "Web Postegro & Lili", Erişim tarihi: 2 Ekim 2020, <https://play.google.com/store/apps/details?id=comweb.lilipostegro>

Görgün Baran, Aylin ve M.Tuğba Erdem, "Gençlerin Bilişim Teknolojilerini Kullanım Yetenekleri ve E-Güvenlik Yaklaşımlarına Dair Bir Araştırma", *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 5, 12, 2017. <http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/> 10 Şubat 2020 tarihinde erişildi.

Gülersöyler, Sibel (2020). Sözcü Web sitesi, "Uzmanlar yorumladı: Mavi Bebek oyunu bir şehir efsanesi mi?", Erişim tarihi: 9 Ekim 2020, <https://www.sozcu.com.tr/2020/saglik/uzmanlar-yorumladi-mavi-bebek-oyunu-bir-sehir-efsanesi-mi-5921219/amp/>

Gültekin, Esra, "İnternette Çocuk Mahremiyeti", N. Şişman (Ed.), *Mahremiyet: Hayatın Sırları ve Sınırları* (1.bs) İnsan Yayınları, İstanbul, 2019.

Gündoğan, Ali Osman, "Başlangıç"tan Günümüze Mahremiyetin İdrak Edilişi", N. Şişman (Ed.), *Mahremiyet: Hayatın Sırları ve Sınırları* (1.bs) İnsan Yayınları, İstanbul, 2019.

Hacettepe Üniversitesi Web sitesi, "Ders listesi", Erişim tarihi: 22 Ekim 2020, http://akts.hacettepe.edu.tr/ders_listesi.php?prg-ref=PRGRAM_000000000000000000000000085&birim_kod=396&submenuheader=2&prg_kod=396

Hazır, Mesut, "Siber Toplumda Mahremiyetin Dönüşümü", N. Şişman (Ed.), *Mahremiyet: Hayatın Sırları ve Sınırları* (1.bs) İnsan Yayınları, İstanbul, 2019.

Henkoğlu, Türkay ve Nazan Özenç Uçak, "Elektronik Bilgi Güvenliğinin Sağlanması ile İlgili Hukuki ve Etik Sorumluluklar", *Bilgi Dünyası*, 13, 2, 2012.

ICO Web sitesi, Erişim tarihi: 8 Ekim 2020, <https://ico.org.uk>

ICO Web sitesi, "Action we've taken", Erişim tarihi: 8 Ekim 2020, <https://ico.org.uk/action-weve-taken/>

ICO Web sitesi, "Data Protection Self Assessment", Erişim tarihi: 10 Ekim 2020, <https://ico.org.uk/for-organisations/data-protection-self-assessment>

ICO Web sitesi, "Data Sharing Checklist", Erişim tarihi: 10 Aralık 2019, https://ico.org.uk/media/for-organisations/documents/1067/data_sharing_checklist.pdf

ICO Web sitesi, "Enforcement", Erişim tarihi: 5 Ekim 2020, <https://ico.org.uk/action-weve-taken/enforcement>

ICO Web sitesi, "Personal Data Breach Examples", Erişim tarihi: 22 Ekim 2020, <https://ico.org.uk/for-organisations/report-a-breach/personal-data-breach/personal-data-breach-examples/>

ICO Web sitesi, "Your data matters", Erişim tarihi: 10 Ekim 2020, <https://ico.org.uk/your-data-matters/>

Intersoft Consulting Web sitesi (2018), "General Data Protection Regulation", Erişim tarihi: 19 Haziran 2020, <https://gdpr-info.eu>

İnceoğlu, Seher ve Burçak Şentürk, "Dijital Çağda Arşivci: Sahip Olması Gereken Temel Yetkinlikler ve Roller", *Bilgi Dünyası*, 15, 2, 2015.

Kalaman, Sefer, "Yeni Medya ve Dijital Gözetim: Türkiye'deki Sosyal Medya Kullanıcıları Üzerine Bir Araştırma", *Yönetim ve Ekonomi* 26.2, 2019.

Karadağ, Kemal (2020). AA Web sitesi, "Kişisel Verileri Koruma Kurulu TikTok Hakkında İnceleme Başlattı", Erişim tarihi: 19 Eylül 2020, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/kisisel-verileri-koruma-kurulu-tiktok-hakkinda-inceleme-baslatti/1897363#>

Karagülle, Ayşegül Elif, *Günümüzde Değişen Mahremiyet Algısının Sosyal Ağlar Bağlamında İncelenmesi*, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Medya ve İletişim Sistemleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015.

Karasar, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar – İlkeler – Teknikler*, Nobel Yayın, 23. basım, Ankara, 2012.

Kariyer.net Web sitesi, Erişim tarihi: 20 Ekim 2019, www.kariyer.net

Kartal, Zehra, *Bilgi Profesyonellerinin Verimliliği Açısından Kurumsal ve Teknolojik Değişimlerin Rolü ve Önemi*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2016.

Kayalı, Nida; Aydın, Furkan; Gedikli, M.Emin ve Varol Saydam, "Mobil Uygulamalarda Kişisel Verilerin İhlali Üzerine Bir Araştırma", *Ankara*

Üniversitesi Yayınları, no:676, *Bilgi Yönetim Sistemleri Belgelendirme ve Bilgi Güvenliği Merkezi (BİL- BEM) Yayınları* no:5, Bilgi Yönetimi ve Bilgi Güvenliği: eBelge- eArşiv- eDevlet- Bulut Bilişim-Büyük Veri- Yapay Zekâ (Ed. Bahattin Yalçinkaya, M. Altay Ünal, Burcu Yılmaz, Fahrettin Özdemirci), Ankara, 2019. s. 483-502.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (2016), *T.C. Resmi Gazete*, 6698, 24 Mart 2016.

Kişisel Verilerin Korunması Platformu Web Sitesi (2018), "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR)" Erişim tarihi: 1 Mart 2019, <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/>

Korkmaz, İlhan, "Facebook ve Mahremiyet: Görmek ve Gözetle(n)mek". *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 5, Ekim 2012-Mart 2013, s. 107-122.

Külcü, Özgür, "Belge Yönetiminde Yeni Fırsatlar: Dijitalleştirme ve İçerik Yönetimi Uygulamaları", 11, 2, 2010, s. 290-331. <https://doi.org/10.15612/BD.2010.239>

KVKK Web sitesi, Erişim tarihi: 22 Ocak 2020, <https://www.kvkk.gov.tr/#>
KVKK Web sitesi, "İlgili Kişinin Hakları", Erişim tarihi: 8 Mart 2020, www.kvkk.gov.tr/Icerik/2036/Ilgili-kisinin-Haklari

KVKK Web sitesi, "Kişilerin Ad ve Soyadı ile Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına Yönelik Talepler ile İlgili Olarak Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 23/06/2020 Tarihli ve 2020/481 Sayılı Kararı", Erişim tarihi: 22 Ekim 2020, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481>

KVKK Web sitesi, "Kurul Karar Özetleri", Erişim tarihi: 25 Kasım 2020, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/5406/Kurul-Karar-Ozetleri?&>

KVKK Web sitesi, "Veri İhlali Bildirimi", Erişim tarihi: 5 Ekim 2020, <https://www.kvkk.gov.tr/veri-ihlali-bildirimi>

Legislation.gov.uk Web sitesi (2018), "Data Protection Act 2018", Erişim tarihi: 5 Eylül 2020 <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2018/12/contents/enacted>

Marmara Üniversitesi Web sitesi, "Lisans programı"
<http://bby.fef.marmara.edu.tr/lisans-programi>

Marmara Üniversitesi Web sitesi, "Haftalık ders programları" Erişim tarihi: 22 Ekim 2020, <http://bby.fef.marmara.edu.tr/lisans-programi/haftalik-ders-programlari>

McLeod, Julie, "Access to information: challenges and opportunities for the records profession", 7th Conference on Scientific Archives, Rio de Janeiro, 24-26 June 2015. <http://nrl.northumbria.ac.uk/25700/> 13 Haziran 2020 tarihinde erişildi.

Medeniyet Üniversitesi Web sitesi, Erişim tarihi: 22 Ekim 2020, <https://bilgibelge.medeniyet.edu.tr/tr/egitim/lisans>

Mevzuat.gov.tr Web Sitesi (2016), "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu", Erişim tarihi: 10 Ekim 2019 <https://www.mevzuat.gov.tr>

Milliyet Gazetesi Web sitesi (2018), "Yayınevinin tepki çeken iş ilanına ceza", Erişim tarihi: 12 Mayıs 2020, www.milliyet.com.tr/amp/gundem/yayinevinin-tepki-ceken-is-ilanina-ceza-277834

Nebil, Füsün Sarp (2016). T24 Web sitesi, "AB, kişisel veriler düzenlemesini onayladı; bundan sonra ne olacak?", Erişim tarihi: 5 Ekim 2018, www.t24.com.tr/yazarlar/fusun-sarp-nebil/ab-kisisel-veriler-duzenlemesini-onayladi-bundan-sonra-ne-olacak,14368

Okmeydan, Selin Bitirim, "Yeni iletişim Teknolojilerini Sorgulamak: Etik, Güvenlik ve Mahremiyetin Kesiştiği Nokta", *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5.1, Mart 2017, s. 347-360.

Özdemir, Lale, "Post-EDRMS: From Digital Continuity To The Archives, The Challenges Faced In Information Management In The Digital Era", *Historical and Cultural Heritage: Preservation, Access, Use - The Collection of Scientific Papers*, 2017, s. 153.

Öztemiz, Semanur, *Bilgi Teknolojilerinin Statü Bağlamında Bilgi Profesyonelliğine Yansıması: Ankara'da Çalışan Kütüphaneciler Üzerine Bir Araştırma*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.

Pearce-Moses, Richard, *A Glossary of Archival and Records Terminology*, The Society of American Archivists, 2005.

Sepetci, Nurten, *Sosyal Medyada Mahremiyet Algısının Çöküşü: Instagram Örneği*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Genel Gazetecilik Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.

Siberay Web sitesi, Erişim tarihi: 8 Ekim 2020, <https://www.siberay.com/kurumsal>

Şahin, Lale Özdemir, "Archives in the Digital Age: The Readiness of the Turkish Generation Z for the Challenge" *The Archival World*, Volume: 7, Issue:1, 2020.

Şerefoğlu Henkoğlu, Halise, "Unutulma Hakkı: Dijitalleşme Sürecinde Bilgiye Erişim Özgürlüğünü Tehdit Eder mi?", *Bilgi Sistemleri ve Bilişim Yönetimi: Beklentiler ve Yeni Yaklaşımlar*, 2017, s. 191-212.

Şişkin, Dilan Şerife ve Tolga Çakmak, "Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması: 1996-2019 Yılları Arasındaki Bilgi Politikası Belgelerine Yönelik Bir Değerlendirme", *Ankara Üniversitesi Yayınları*, no:676, *Bilgi Yönetim Sistemleri Belgelendirme ve Bilgi Güvenliği Merkezi (BİL- BEM) Yayınları* no:5, *Bilgi Yönetimi ve Bilgi Güvenliği: eBelge- eArşiv- eDevlet- Bulut Bilişim-Büyük Veri- Yapay Zekâ* (Ed. Bahattin Yalçınkaya, M. Altay Ünal, Burcu Yılmaz, Fahrettin Özdemirci), Ankara, 2019, s. 475.

Şişkin, Dilan Şerife ve Tolga Çakmak, "Üniversite Kütüphanelerinde Kişisel Veriler: Ankara’daki 15 Üniversite Kütüphanesindeki Uygulamaların Analizi", *Türk Kütüphaneciliği*, 34, 3, 2020, s. 458-484. <https://doi.org/10.24146/tk.754346>. T24 Web sitesi (2019), "Neslican Tay'ın Ölümünün Ardından Sosyal Medyada Linç Edildi", Erişim tarihi: 12 Aralık 2019, [t24.com.tr/amp/haber/neslican-tay-in-olumunun-ardindan-sosyal-medyada-linc-edildi-suc-duyurusunda-bulundu,84038](https://www.t24.com.tr/amp/haber/neslican-tay-in-olumunun-ardindan-sosyal-medyada-linc-edildi-suc-duyurusunda-bulundu,84038)

TBMM Web sitesi, "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu", Erişim tarihi: 4 Ağustos 2019, <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6698.html>

The National Archives Web sitesi (2017). "Digital Strategy", Erişim tarihi: 5 Haziran 2020, www.nationalarchives.gov.uk/documents/the-national-archives-digital-strategy-2017-19.pdf

Tiffany A. Ito, Jeff T. Larsen, N. Kyle Smith ve John T. Cacioppo, "Negative Information Weighs More Heavily on the Brain: The Negativity Bias in Evaluative Categorizations" *American Psychological Association : Journal of Personality and Social Psychology*, Ohio State University. vol:75, no: 4, 1998, s. 887-900.

Yalçinkaya, Bahattin ve Lale Özdemir, "Elektronik Belge Yönetim Sistemlerinin Kurum ve Kuruluşlarda Değişim ve Dönüşümüne İlişkin Bir Değerlendirme" ÜNAK 2013 Konferansı: Bilgi Sistemleri, Platformlar, Mimariler ve Teknolojiler, İstanbul, Marmara Üniversitesi, 2013, s. 37.

Yaşar, Fatma Tunç, "Osmanlı Dünyasında Mahremiyet: İfşa ile İhlal Arasında", N. Şişman (Ed.), *Mahremiyet: Hayatın Sırları ve Sınırları* (1.bs) İnsan Yayınları, İstanbul, 2019, s. 51-65.

Yavuz, Can, *İnternet'teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı*, Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A. Ş., 1. Baskı, Ankara, 2016.

Yeniçağ Gazetesi Web sitesi, (2016) "Yoğun bakımda yatan hastalarla böyle dalga geçti", Erişim tarihi: 19 Eylül 2020, www.yenicaggazetesi.com.tr/service/amp/yogun-bakimda-yatan-hastalarla-boyle-dalga-gecti-148511.htm

Yılmaz, Ercan Nurcan; Gönen, Serkan ve Halil İbrahim Ulus, "Bilişim Alanında İşlenen Suçlar Üzerine Bir İnceleme", *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 9 (3), 2016, s.229-0. <https://doi.org/10.17671/btd.90710>

Yüksel, Mehmet, "Mahremiyet Hakkı ve Sosyo-Tarihsel Gelişimi", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 58-1, Ankara, 2003, s.181-213.

Zayim Gedik, Elif ve Özlem Yalçinkaya, "Elektronik Sağlık Kayıtlarında Gizlilik ve Mahremiyet Yönetimi", *Ankara Üniversitesi Yayınları*, no:676, *Bilgi Yönetim Sistemleri Belgelendirme ve Bilgi Güvenliği Merkezi (BİL- BEM) Yayınları* no:5, *Bilgi Yönetimi ve Bilgi Güvenliği: eBelge- eArşiv- eDevlet- Bulut Bilişim-Büyük Veri- Yapay Zekâ* (Ed. Bahattin Yalçinkaya, M. Altay Ünal, Burcu Yılmaz, Fahrettin Özdemirci), Ankara, 2019, s. 451-464.